

ЗАТВЕРДЖЕНО
Рішенням сільської
ради
№1 від 02.02.2021
року

**Стратегія місцевого
соціально-економічного розвитку
Широківської
об'єднаної територіальної громади
Миколаївської області
на період до 2027 року**

Розробники:

Виконавчий комітет Широківської сільської ради

Широке 2020 рік

Звернення голови Широківської територіальної громади

Раді привітати Вас в нашій молодій
та перспективній Широківській
територіальній громаді!

Наша громада має чіткі цілі –
економічне зростання, розвиток
інфраструктури і соціальної сфери,
покращення благоустрою території,
взаємодію з інвесторами. Ми хочемо
забезпечити добробут нашої громади в
цілому та кожного її мешканця.

Сьогодні Широківська громада відкрита для українських та іноземних інвесторів, які хочуть вести свій бізнес. До наших переваг слід віднести вигідне географічне розташування, багаті земельні та водні ресурси.

Впевнений, що на території Широківської ТГ ви знайдете гарних партнерів, цікаві пропозиції і підтримку влади в втіленні ваших цілей у життя.

Беручи за основу у своїй діяльності принципи відкритості та прозорості роботи, Широківська сільська рада запрошує Вас взяти участь у нашому з вами спільному завданні – сприяти розбудові української держави у сучасному світі!

З повагою,
голова громади

Сергій ПЕРЕСУНЬКО

ЗМІСТ

ВСТУП.....	5
1. ОПИС ГРОМАДИ	8
1.1. Історична довідка.....	9
1.2. Географічнеположення та природні особливості Широківської територіальної громади.....	11
1.3. Коротка характеристика громади та її конкурентів	19
1.4.Демографічна характеристика Широківської ОТГ	21
1.5 Бюджет громади.....	25
1.6. Система місцевого самоврядування Широківської громади	27
1.7. Залучення громадян до вирішення важливих питань у житті громади та комунікація (інформаційна політика)	31
2. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ.....	33
2.1.Аналіз стану розвитку освіти, медицини та культури	33
2.2.Земельні ресурси.....	39
2.3. Водні ресурси, лісові та природні ресурси	40
2.4. Транспортна інфраструктура.....	42
2.6. Містобудівна документація	44
2.7. Економічна діяльність на території громади	44
2.8. Зайнятість населення та підприємницька активність громадян	49
3. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ	54
3.1.Сценарії розвитку Широківськоїгромади	54
3.1.1. Інерційний сценарій розвитку	54
3.1.2. Модернізаційний сценарій розвитку	55
3.2. Діагностика місцевих проблем, визначених партиципаційно за участі представників громади.....	57
3.3. Місія та Бачення громади	62
3.4. Аналіз сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз розвитку Широківської громади (SWOT – аналіз)	62
3.5. Порівняльні переваги, виклики і ризики Широківської громади	64

4. ЦІЛІ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ШИРОКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2021-2027 РОКИ	67
1.1. Система цілей Широківської громади до 2027 року	69
5. ПЛАН ЗАХОДІВ ТА ПРОЄКТІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ	86
5.1. Часові рамки і засоби реалізації	86
5.2. Очікувані результати запровадження Плану заходів з реалізації Стратегії місцевого соціально-економічного розвитку Широківської ОТГ ...	86
5.3. Припущення та ризики	88
6. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ, МОНІТОРИНГУ ТА ОНОВЛЕННЯ ПЛАНУ СЕР	90
Додаток 1. Оцінка сільського бюджету Широківської ОТГ на 2021 рік	94
Додаток 2. Перелік показників соціально-економічного розвитку	98
Додаток 3. Індикативні прогностичні показники Широківської ОТГ на 2021- 2022 рр.	100
Додаток 4. Завдання та технічні завдання (ідеї)	101

ВСТУП

Стратегія місцевого соціально-економічного розвитку Широківської територіальної громади на 2021-2027 роки (далі – Стратегія) розроблений виконавчим комітетом сільської ради спільно з іншими структурними підрозділами, керівниками підприємств, установ та організацій.

Нормативно-правовою основою для розроблення Стратегії є:

- Закон України «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України» від 23.03.2000 р. №1602-III¹;
- Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 5 лютого 2015 року № 156-VIII²;
- постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 р. № 621 «Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету» із змінами³;
- постанова Кабінету Міністрів України від 06.0.2014 р. № 385 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року»⁴;
- постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.15 р. № 932 «Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів»⁵;
- наказ Міністерства регіонального розвитку будівництва та житлово-комунального господарства України від 30.03.2016 року №75 «Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади»⁶.

¹ Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України: Закон України від 23.03.2000 р. №1602-III. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1602-14>

² Про засади державної регіональної політики: Закон України від 5 лютого 2015 року № 156-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/156-19>

³ Про розроблення прогнозних і програмних документів економічного і соціального розвитку та складання проекту державного бюджету: Постанова Кабінету Міністрів України від 26.04.2003 р. № 621 (із змінами). URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/621-2003-п>

⁴ Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 385. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-п>

⁵ Про затвердження Порядку розроблення регіональних стратегій розвитку і планів заходів з їх реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених регіональних стратегій і планів заходів: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.11.15 р. № 932 URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/932-2015-п>

⁶ Методичні рекомендації щодо формування і реалізації прогнозних та програмних документів соціально-економічного розвитку об'єднаної територіальної громади: Наказ Міністерства регіонального розвитку

Стратегія підготована на основі соціально-економічного аналізу розвитку населених пунктів, що входять до складу об'єднаної територіальної громади, за попередні періоди (включаючи статистичну інформацію) та визначає мету, цілі, пріоритети соціально-економічного розвитку, ресурси та заходи, спрямовані на забезпечення необхідних умов для планомірного і послідовного наближення рівня життя мешканців громади до європейських стандартів за рахунок внутрішнього і зовнішнього потенціалу та збереження духовних і культурних традицій.

Стратегія дозволяє ідентифікувати та знайти прийнятні шляхи усунення проблем громади, забезпечити налагодження діалогу між громадськістю та владою. Метою Стратегії є зростання добробуту, підвищення рівня життя і соціального захисту населення Широківської територіальної громади за рахунок забезпечення позитивних структурних зрушень в економіці, підвищення її конкурентоспроможності, як основи для збалансованого зростання стандартів та показників економічного розвитку.

В додатках подано План заходів та проєктів з реалізації Стратегії для досягнення поставленої мети.

Стратегія розроблена:

- на основі аналізу минулого стану та поточної ситуації в господарському комплексі Широківської громади;
- на основі прогнозів і пропозицій підприємств і організацій;
- виходячи із загальної соціально-економічної ситуації, що склалася на відповідній території;
- з урахуванням можливостей та місцевих ресурсів;
- відповідно до пріоритетних напрямків розвитку населених пунктів об'єднаної територіальної громади;
- з урахуванням думки і пропозицій мешканців громади.

Підготовка Стратегії розпочалася з проведення соціально-економічного аналізу, який включав у себе:

- дослідження основних тенденцій соціально-економічного розвитку сукупності населених пунктів Широківської ТГ за попередній період, дослідження оточення (зовнішнього середовища) та оцінка можливостей розвитку;
- визначення стратегічних, операційних цілей та завдань Стратегії;
- відбір та корегування технічних завдань на проєкти розвитку для формування Плану заходів та проєктів з реалізації Стратегії.

Відповідальні за виконання заходів та проєктів Стратегії – Широківська сільська рада та її постійні комісії, виконавчий комітет Широківської сільської ради, відділи та структурні підрозділи виконавчих органів влади в межах своїх повноважень та компетенцій, бізнес-структури та громадські організації в своїх сферах.

План заходів та проєктів з реалізації Стратегії опрацьований 3 роки.

Фінансування та реалізація заходів Плану буде забезпечується за рахунок державного, обласного та сільського бюджетів, коштів підприємств, міжнародних фінансових організацій та інвесторів, спонсорської допомоги та інших джерел, не заборонених законодавством України.

1. ОПИС ГРОМАДИ

24 грудня 2017 року процес децентралізації та волевиявлення мешканців зацікавлених громад призвів до появи Широківської об'єднаної територіальної громади, до складу якої увійшли Червонодолинська сільська рада (село Червона Долина, село Покровське, селище Поляна, селище Радгоспне, селище Широке) та Новопетрівська сільська рада (село Новопетрівка, село Любине)⁷. Об'єднання відбувалося у відповідності до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»⁸, у відповідності до якого спроможні об'єднані територіальні громади (далі – ОТГ) повинні стати базовим елементом ефективної системи влади в Україні.

Це, в першу чергу, зумовлюється тим, що кожна громада та кожен орган місцевого самоврядування, які увійшли до складу ОТГ, до об'єднання мав власні пріоритети розвитку та власну систему цінностей щодо управління, в тому числі й наявними ресурсами. Після об'єднання ці пріоритети, очевидно, мають бути переглянуті, та мають бути вироблені підходи до управління «об'єднаними» ресурсами. Спроможність і дієздатність громади була підтверджена і в 2020 році, коли відбувся черговий етап адміністративно-територіальної реформи, та Кабінето

м Міністрів України було підтверджено склад Широківської громади і їх було надано статус територіальної громади (далі – ТГ)⁹.

Стратегія місцевого соціально-економічного розвитку Широківської територіальної громади на 2021-2027 роки спрямована на соціально-економічний розвиток населених пунктів та розроблена на основі вищезгаданої Державної стратегії регіонального розвитку до 2020 р. та Стратегії розвитку Миколаївської області¹⁰ до 2020 р., з врахуванням положень Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2027 р.¹¹ та Стратегії розвитку Миколаївської області до 2027 р.¹²

⁷ Про перші вибори депутатів сільських, селищних, міських рад об'єднаних територіальних громад і відповідних сільських, селищних, міських голів 24 грудня 2017 року: Постанова Центральної Виборчої Комісії України від 12 жовтня 2017 року № 214. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0214359-17#Text>

⁸ Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 5 лютого 2015 року № 157-VIII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

⁹ Про визначення адміністративних центрів та затвердження територій територіальних громад Миколаївської області: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 12 червня 2020 р. № 719-р. URL: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-viznachennya-administrativnih-a719r>

¹⁰ Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2020 року. URL: <http://www.mk.gov.ua/ua/economy/strateg>

¹¹ Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05 серпня 2020 р. № 695. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>

¹² Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2027 року. URL: <https://economy-mk.gov.ua/index.php/ua/component/content/article/115-napriamky-diialnosti/rehionalnyi-rozvytok/sotsialno-ekonomichnyi-rozvytok/stratichichne-planuvannia/187-stratichichne-planuvannia?Itemid=437>

1.1. Історична довідка

Село Червона Долина розташоване за 25 км на північний захід від районного центру і залізничної станції м.Снігурівка. Село Червона Долина засноване в 1921 році. Археологами у 1971 році було відкрите давнє поселення, яке знаходиться на південній околиці села, на лівому схилі Вирьовчиної балки. Площа та культурний шар не визначені. Зібрано 33 фрагменти ліпного посуду, яке датовано добою бронзи.

Друге поселення розташоване у 0,5 км. на південь від села Червона Долина та відкрите археологами у 2003 році. Площа поселення 0,7 га, культурний шар не визначений. Зібрано підйомний матеріал, який датує садибу ХУІІІ-ХІХ століття нашої ери.

Село Червона Долина одне з тих місць на які час діє невбагланно. За словами старожилів:» Земля туту, хоч на хліб намазуй, такі родючі та масні чорноземи».

Перші мешканці села були безземельні селяни села Висунь Березнегуватського уїзду. Їх було шість чоловік, це Підтоптаний Нікіта, Юхименко Афанасій, Козенко Захар, Гаюха Олексій, Товсточуб Єгор, Ілюша Василь. Восени 1921 року вони вирили землянки, накрили їх і залишились зимувати на своїх наділах. Інші переселенці переселились весною 1922 року. Відсіявшись мешканці новоутвореного села прийнялись за будівництво своїх домівок. Село назвали Червоною Долиною, так як воно розташоване в долині і коли заїхали перші переселенці вони побачили долину в квітчану червоними маками.

В 1927 році із мешканці села Червона Долина було організовано два ТСОЗа. Восени 1928 року 40 господарств села об'єднались в колгосп, який назвали іменем Тараса Шевченка. Перший комбайн марки «Комунар» в селі появився в 1933 році. В 1934 році для колгоспників були відкриті дитячий садок і медпункт.

В червні 1941 року мирна праця селян села Червона Долина була порушена віроломним нападом фашиської Германії на Радянський Союз. За період 1941-1945 років загинуло більше 45 чоловік жителів села Червона Долина.

В післявоєнний період зруйноване війною сільське господарство працею мешканців села, які день і ніч працювали на полях і фермах було відбудовано.

У Червоній Долині була розташована центральна садиба радгоспу «Промінь». Господарство обробляло 6739 га орної землі, спеціалізувалося на виробництві зерна і продуктів тваринництва.

Новопетрівка (давня назва – Петрівка) – село, бувший центр сільської Ради. Засноване село в середині XIX ст. переселенцями з Херсонської губернії та солдатами-відставниками з Воронежської, Симбірської і Курляндської губерній. Під час першої російської революції, у грудні 1905 року, селяни розігнали сторожу в економіях князя Трубецького і поміщика Юхименка, розбили комори, забрали хліб, підпалили будівлі. Каральний загін козаків жорстоко придушив виступ.

26 січня 1918 року в Новопетрівці була обрана Рада селянських депутатів, яка приступила до розподілу поміщицької землі. Для боротьби з денікінцями восени 1919 року Д. Т. Загородній сформував у Новопетрівці партизанський загін з 50 чоловік, який увійшов до складу Висунського повстанського війська. Після визволення села від білогвардійців 9 лютого 1920 року був створений революційний комітет, 7 квітня того ж року в селі обрано Раду.

На початку 1921 року в селі виник партійний, а 1926 року – комсомольський осередки. В грудні 1922 року з ініціативи Новопетрівського комітету незаможних селян організовано сільськогосподарську артіль «Серп і молот», а 1924 року – артіль «Ленінський осередок».

Радгосп «Комунар», центральна садиба якого розташовувалася у Новопетрівці, обробляв 1050 га орної землі, в т. ч. і 689 га – зрошуваної. Було розвинуте тваринництво м'ясо-молочного напрямку; вирощувалися зернові й технічні культури.

І сьогодні Широківська громада, підтримуючи давні традиції, дивиться уперед і планує підвищувати добробут своїх мешканців.

Селище Широке розташоване на площі 0,06 км.2 та за 12 км. від районного центру (м.Снігурівка) і за 12 км. від залізничної станції Снігурівка. Селище Широке засноване у 1947 році, середня чисельність населення становить 716 осіб.

У 2003 році археологами було знайдено три давніх поселення, які знаходяться навколо селища Широке. Поселення перше розташоване у 2 км. на північ від селища, на схилі лівого берега Вирьовчиної балки. Площа близько 1 га., культурний шар не визначено. Знайдено підйомний матеріал датований добою палеоліту. Друге поселення знаходиться у 2 км. на північний захід від селища, на похилому схилі правого берега Вирьовчиної балки. Площа близько 0,7 га, культурний шар не визначено. На поверхні зустрічається вапнякове каміння. Знайдено фрагменти ліпного посуду та зернотерку, датованою добою пізньої бронзи. Третє поселення знаходиться у 2,1 км. на північний захід від селища, на другій заплавної терасі правого берега Вирьовчиної балки. Площа близько 2,5 га культурний шар 0,5 м. на поверхні зустрічається вапнякове каміння. Знайдено гончарний посуд, датований черняхівською культурою.

На місці теперішнього села Широке був степ. Називалась ця місцевість Глибока Балка. У 1931 році утворився колгосп «Снігурівський», який поділився з колгоспу «Реконструкція» Березнегуватського району. В колгоспі було 5 відділків, які розташовувались поблизу колишніх поміщицьких хуторів.

Відділок №3 знаходився між селами Червона Долина, Новопетрівка і мав 4 тисячі гектар землі.

У 1933 році села ще не було. В 1934 році вже побудували гуртожиток, контору і три чотириквартирних будинки. В 1940 році пробурили артезіанську скважину, вітрову водокачку.

Від німецьких тзгагарбників село звільнили у 1944 році 14 березня.

Першим робітникам держава почала виділяти земельні ділянки під житло, збудували 5 перших будинків і цей куток називали «П'ятихатками».

У 1950 році почали прибувати репресовані жителі Івано-Франківської, Львівської, Волинської та Тернопільської областей. Поселяли їх у землянках, або на квартирах у селах Любине, Червона Долина, Спаське. А на 3 відділку, де вони працювали, для них будували 1-2-х кімнатні будинки.

Зі збільшенням населення і початком видачі державою коштів на будівництво житла, почалось розширення села. У 1950 році почали будівництво початкової школи. У 1954 році відділку №3 була присвоєна назва с.Широке радгоспу «Снігурівський». У вересні 1982 році почала працювати Широківська восьмирічна школа.

18 грудня 1973 році був створений радгосп «Широкий». 1983 році- в селі збудовано Будинок культури.

Сьогодні на території села Широке розташована садиба філіалу «Снігурівський» ТОВ СП «НІБУЛОН», який є одним з найбільших сільськогосподарських підприємств на території Широківської сільської територіальної громади.

Село Широке являється адміністративним центром Широківської сільської територіальної громади.

1.2.Географічне положення та природні особливості Широківської територіальної громади

Громада розташована в південно-східній частині Миколаївської області, її територія є нерозривною, межі визначаються по зовнішніх межах юрисдикції рад територіальних громад що об'єдналися (Червонодолинської та Новопетрівської сільських рад): село Червона Долина, село Покровське, селище Поляна, селище Радгоспне, селище Широке, село Новопетрівка, село Любине

Площа ОТГ становить 217,1 км².

Громада межує (рис. 2):

- 1) на заході – Первомайська селищна територіальна громада;
- 2) на півдні і сході – Снігурівська міська територіальна громада;
- 3) на півночі – Інгульська сільська територіальна громада, Баштанська міська територіальна громада та Березнегуватська селищна територіальна громада.

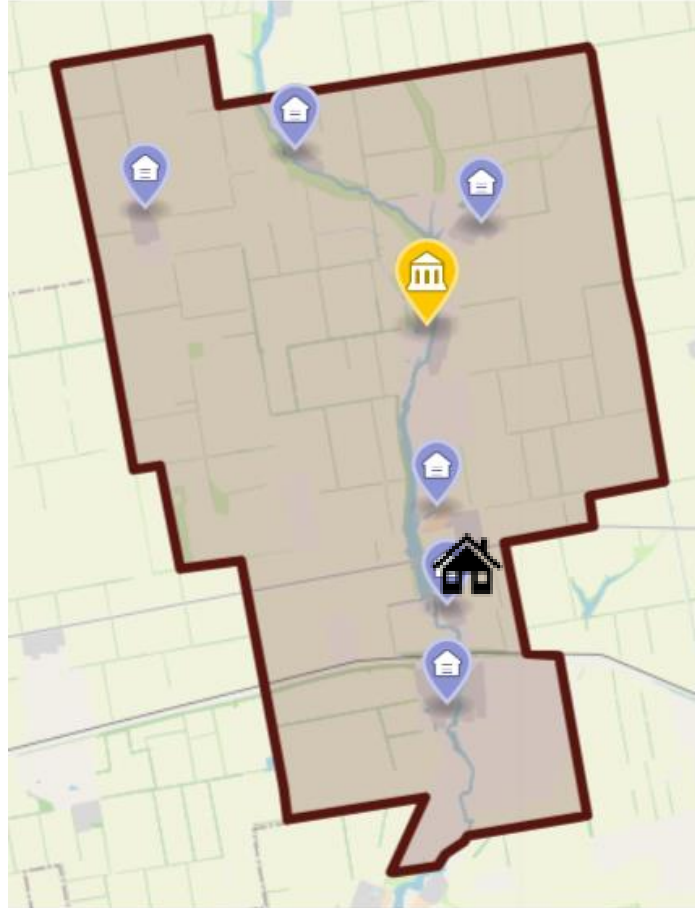

Рис. 1. Територіальне розміщення Широківської ТГ (тут і далі знаком позначено територіальний центр громади – с. Широке).

Відстань від адміністративного центру Широківської громади до районного центру – 86,7 км. Відстань від адміністративного центру Широківської громади до обласного центру – 59 км.

Згідно схеми фізико-географічного розташування громада розташовується в степовій зоні південних околиць Придніпровського плато у південно-східній частині Миколаївської області. Рельєф спокійний, степовий, велика кількість лісопосадок переважає широкі простори полів. В районі Любинського водосховища є декілька улоговин.

Природа Широківської ОТГ характерна степовій зоні, що межує із лісостеповою зоною. Більш ніж 60 видів місцевої флори ендемічні для Причорномор'я, 30 видів рослин занесені до Червоної книги України. Фауна нараховує більше ніж 1900 видів. З них 110 занесені до Червоної книги

України, а 26 – до Європейського червоного списку. Гербетофауна представлена 10 видами земноводних і 9 видами плазунів, орнітофауна налічує близько 200 видів птахів. З них на території гніздиться близько 100 видів, а решта зустрічається під час міграцій, перельотів та на зимівлі.

Клімат – помірно-континентальний. Середня температура в липні від $+22^{\circ}\text{C}$ до $+24^{\circ}\text{C}$, в січні – від -3°C до -6°C (рис. 2-4).

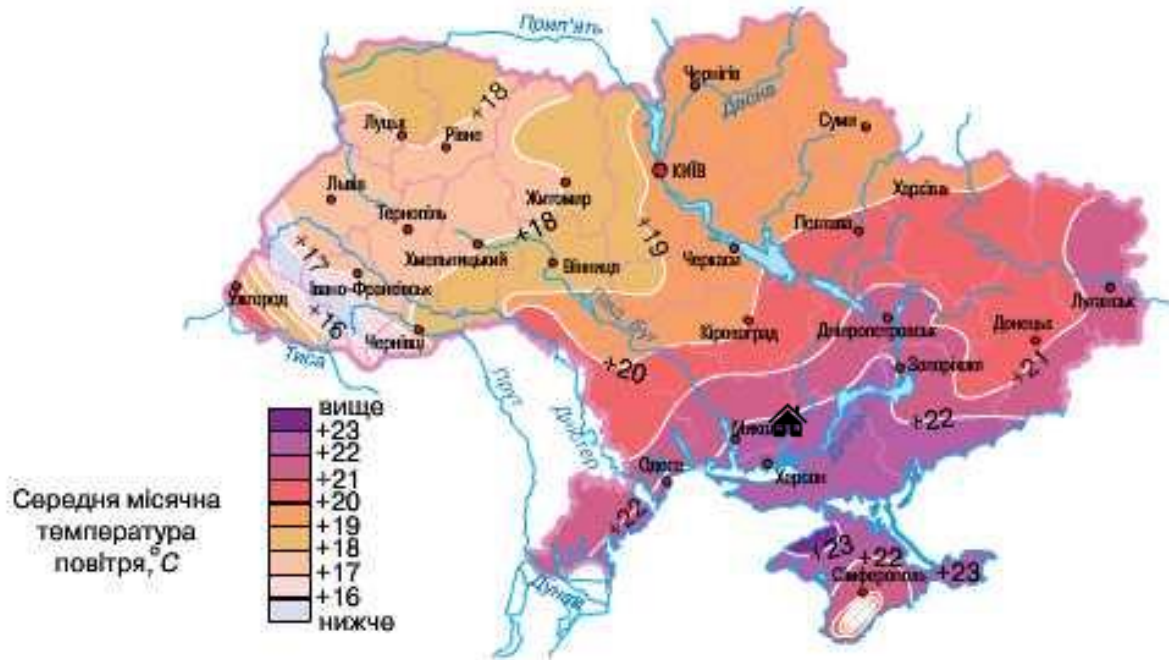

Рис. 2. Середнямісячна температура липня

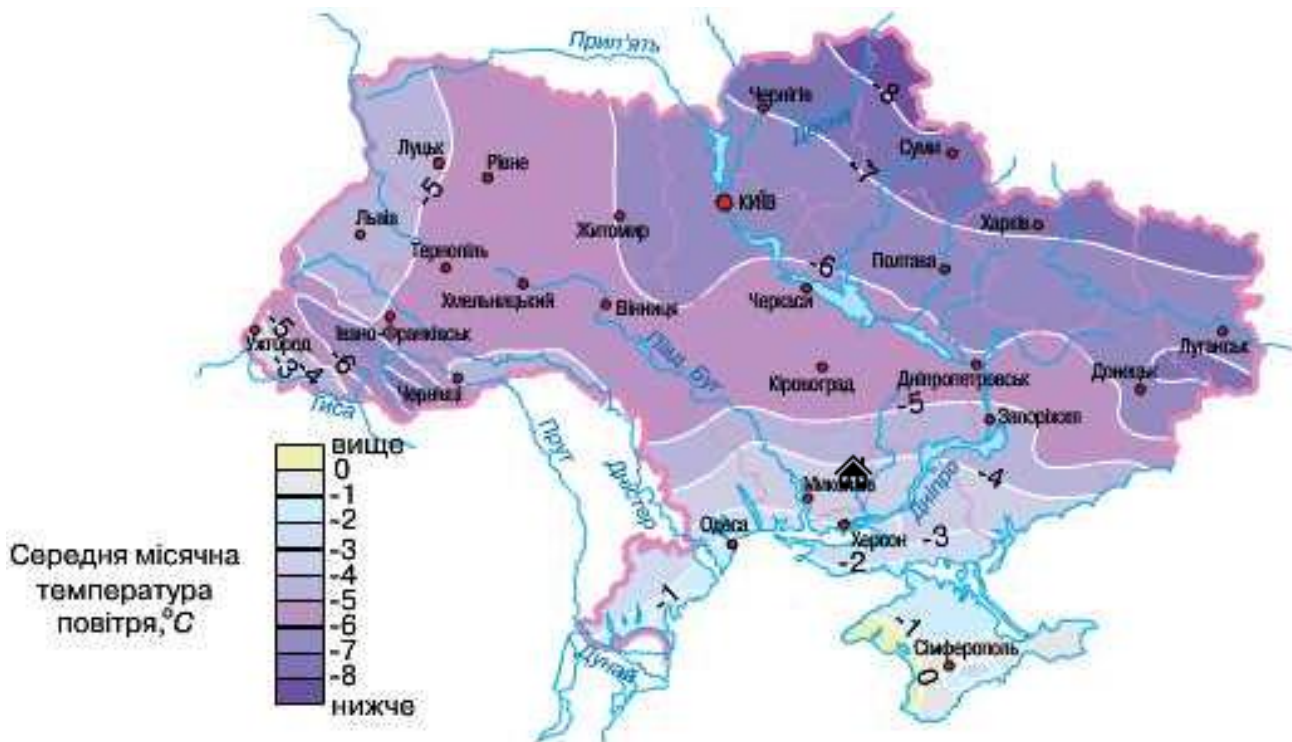

Рис. 3. Середнямісячна температура січня

Середньорічна температура повітрядорівнює +12,3 °С (рис. 4).

СЕРЕДНЯ МІСЯЧНА І РІЧНА ТЕМПЕРАТУРА ПОВІТРЯ (°С)

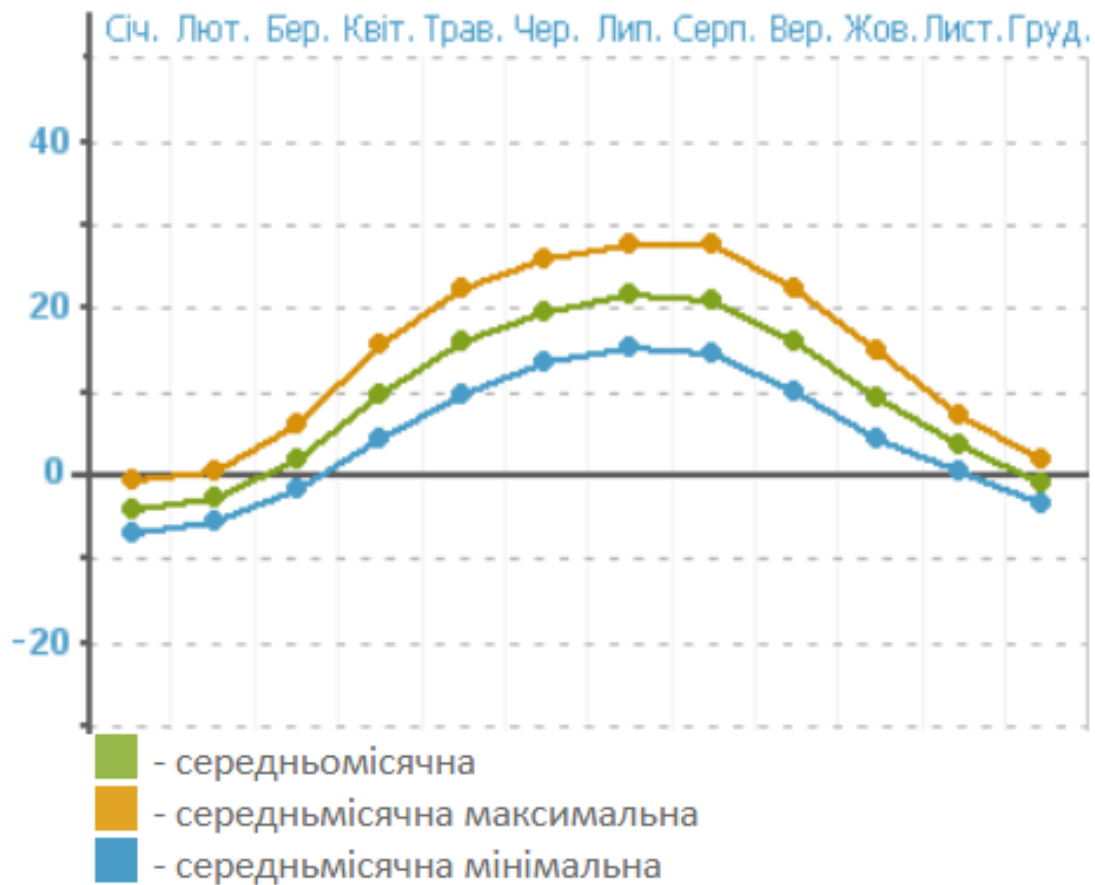

Рис. 4. Річний графік змін температури в селищі Широкому

Середньорічна кількість опадів 425 – 450 мм, найбільша їх частина випадає в червні-липні (рис. 5-6).

Рис. 5. Середньорічна кількість опадів (за даними сайту <https://world-weather.ru/archive/ukraine>)

СЕРЕДНЯ МІСЯЧНА І МАКСИМАЛЬНА КІЛЬКІСТЬ ОПАДІВ (мм) З ПОПРАВКАМИ НА ЗМОЧУВАННЯ

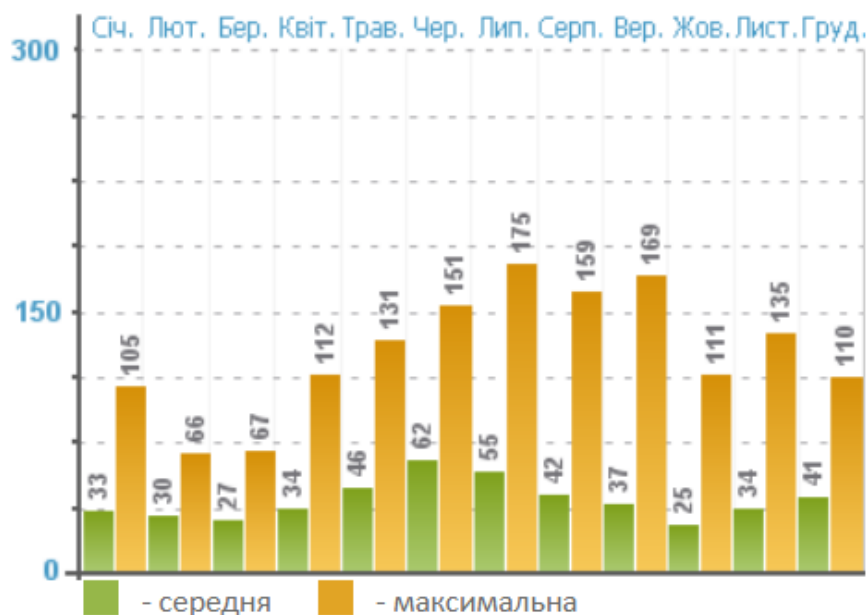

Рис. 6. Середня місячна та максимальна кількість опадів (за даними сайту Український гідрометеорологічний центр https://meteo.gov.ua/ua/33345/climate/climate_stations/152/23/)

Середня кількість днів із сніговим покривом сильно варіюється від року до року, проте складає від 22 до 41 дня. Літо характеризується значною кількістю ясних сонячних днів і рідкісними, але сильними дощами, що супроводжуються грозами (рис. 7).

ЧИСЛО ДНІВ ІЗ РІЗНОЮ КІЛЬКІСТЮ ОПАДІВ

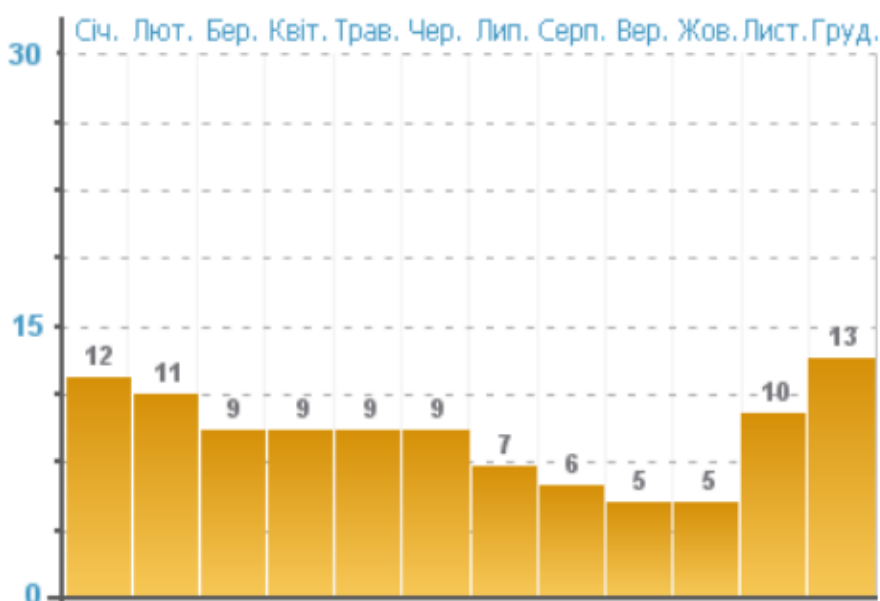
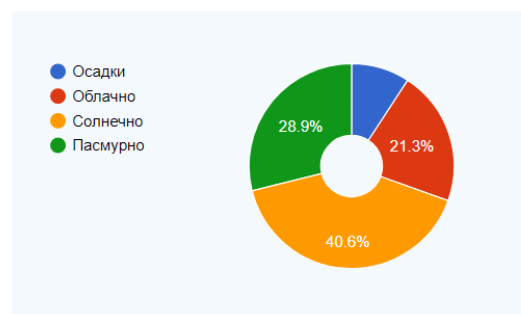

Рис. 7. Характеристика кількості опадів (за даними сайту https://meteo.gov.ua/ua/33345/climate/climate_stations/152/23/

Характерно, що більше 40% часу небо над Широківською ТГ сонячне (рис. 8).

Характеристика погоди

Вероятность осадков в течение года:

Атмосферное давление

Среднее атмосферное давление по годам:

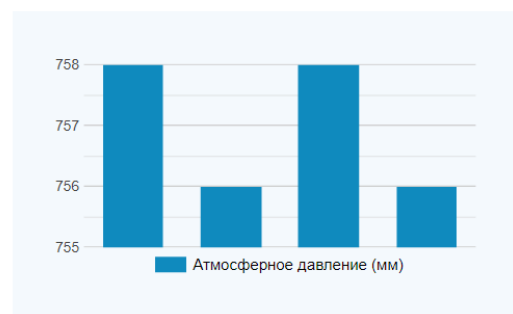
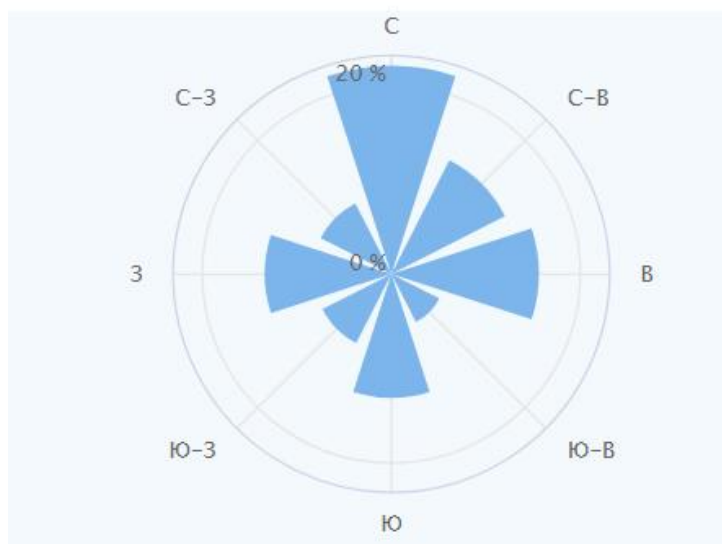

Рис. 8.Харектеристики погоди в Широкому за ймовірністю опадів та атмосферним тиском(за даними сайту <https://world-weather.ru/archive/ukraine>)

Вітри переважно північного, північно – західного напрямку. Середньорічна швидкість вітру 7,9 м/с.Вітри та низька кількість опадів спричинюють часті засухи (рис. 9).

С ▼	С-В ▲	В ◀	Ю-В ▶	Ю ▲	Ю-З ◀	З ▶	С-З ▲
Северный	Северо-Восто...	Восточный	Юго-Восточный	Южный	Юго-Западный	Западный	Северо-Запад...
22%	13.5%	15.6%	5.7%	13.1%	8.2%	13.4%	8.4%

Рис. 9. Роза вітрів (за даними сайту <https://world-weather.ru/archive/ukraine>)

Зональні типи ґрунтів представлені переважно чорноземами південними мало- та середньо-гумусними та дерново-піщаними ґрунтами,що не є багатими

на поживні речовини, проте є потенційно родючими при зрошенні (рис. 10). Природні та кліматичні умови сприятливі для інтенсивного високоефективного розвитку сільського господарства. Територія розташована в посушливій зоні, відчувається дефіцит місцевих водних ресурсів.

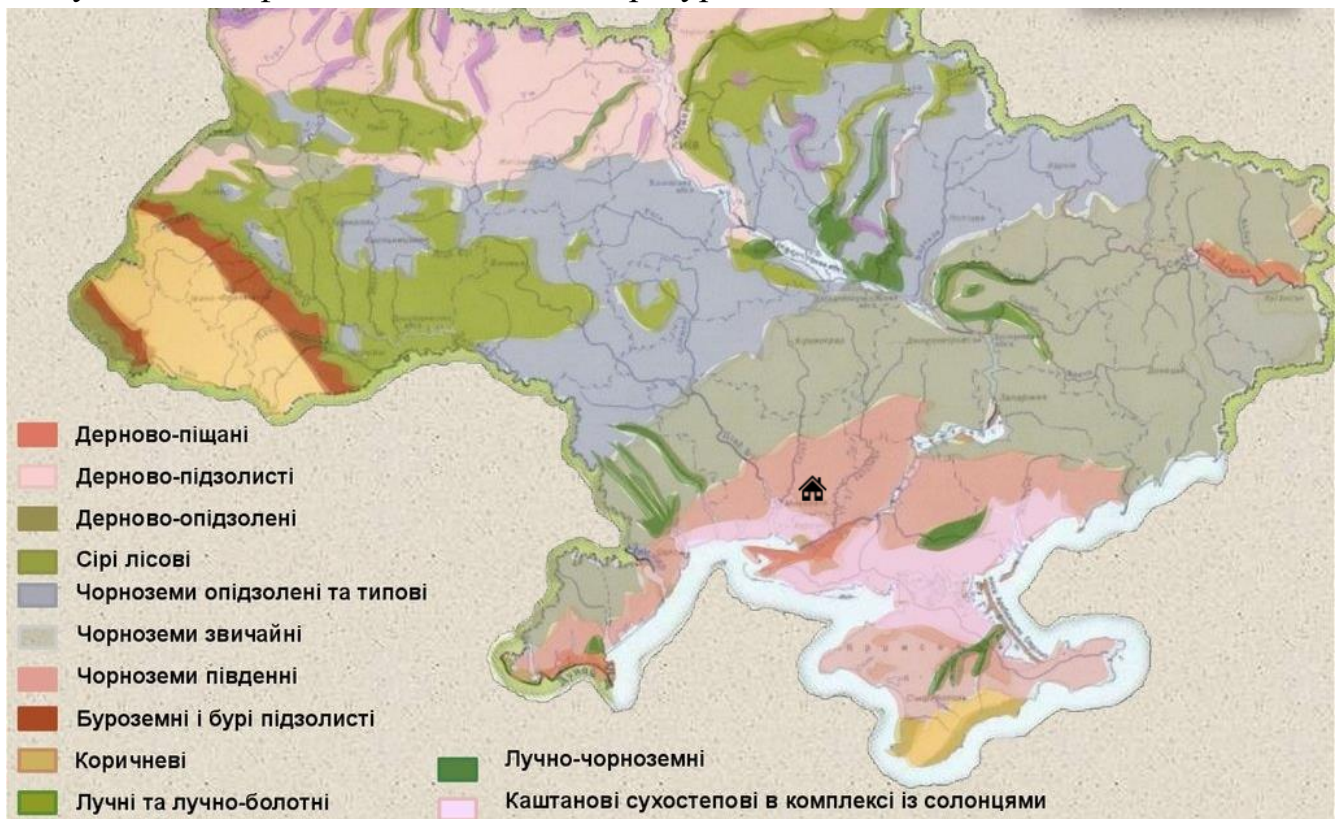

Рис. 10. Ґрунти Широківської громади (за даними сайту <https://superagronom.com/karty/karta-gruntiv-ukrainy>).

Родовища металічних та горючих корисних копалин, а також родовища підземних мінеральних вод на території громади відсутні. Значним потенціалом громади є її мінерально-сировинна база, яка представлена родовищами корисних копалин місцевого значення суглинку (сировина для цегельно-черепичного виробництва): родовище Любинське №2782 та Новопетрівське №1397 (рис. 11). Правда, ці родовища знаходяться у законсервованому стані та не розробляються.

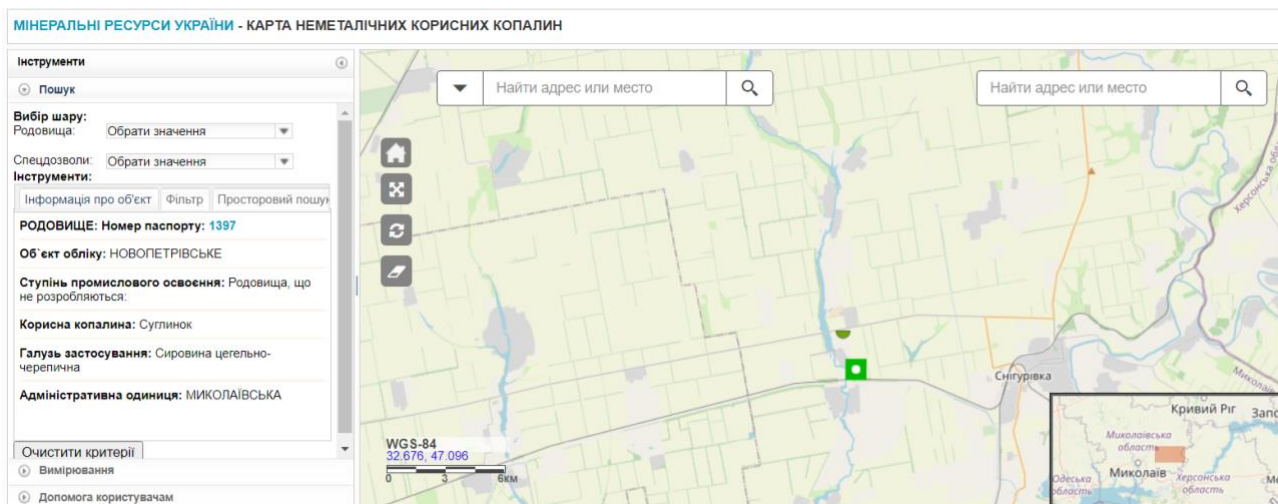

Рис. 11. Мінеральні ресурси громади (за даними сайту <http://minerals-ua.info/mapviewer/nemetali-specd.php>)

Тривалість сонячного сяйва становить 2100-2200 годин на рік. Найбільш сонячними є травень-серпень, коли тривалість сонячного сяйва становить 70-75 % від можливої, а найменш сонячними є листопад-лютий — 17-32 %.

Також важливою характеристикою тривалості сонячного сяйва є її добовий хід. Наприклад, улітку сонячне сяйво з'являється вже з 4-5 години і триває до 19-20, а взимку — з 7-8 до 16-17 години (рис. 12).

ЧИСЛО ЯСНИХ І ПОХМУРИХ ДНІВ ЗА ЗАГАЛЬНОЮ ТА НИЖНЬОЮ ХМАРНІСТЮ

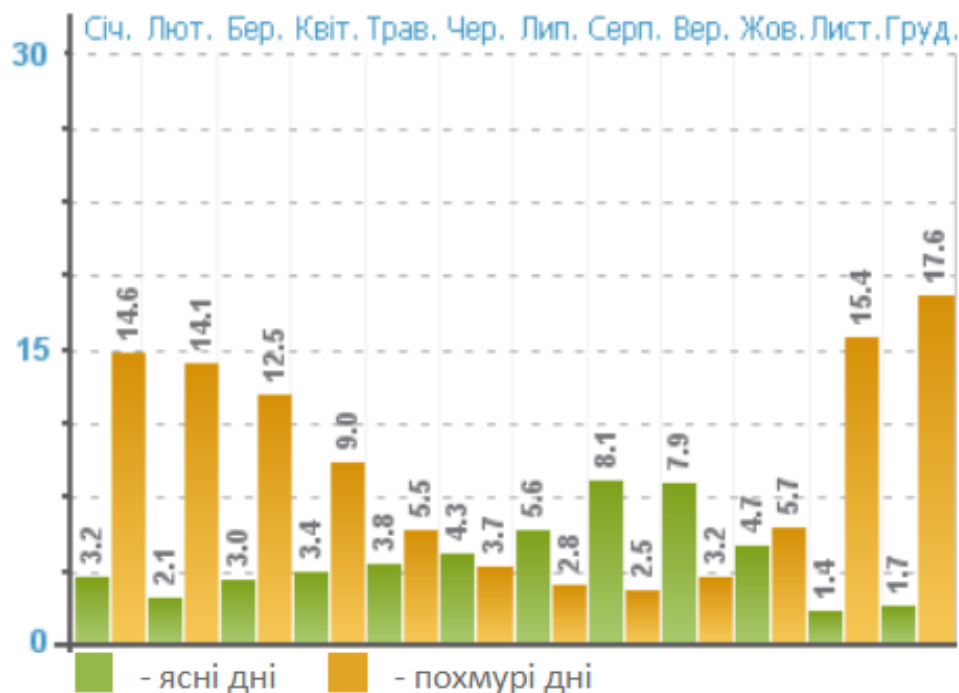

Рис. 12. Кількість ясних та похмурих днів (за даними сайту https://meteo.gov.ua/ua/33345/climate/climate_stations/152/23/)

Важливою ознакою кліматичних ресурсів є також кількість днів без сонця. У Широківській громаді кількість днів без сонця складає 65-70. Коливання кількості днів без сонця зумовлюється певними закономірностями синоптичних процесів.

Територія громади знаходиться в зоні вище помірної інсоляції— 1541 КВт/год електроенергії на рік на 1 м² за оптимального кута регулювання площин, що дозволяє активно використовувати її для будівництва сонячних електростанцій з метою виробництва електроенергії (рис. 13).

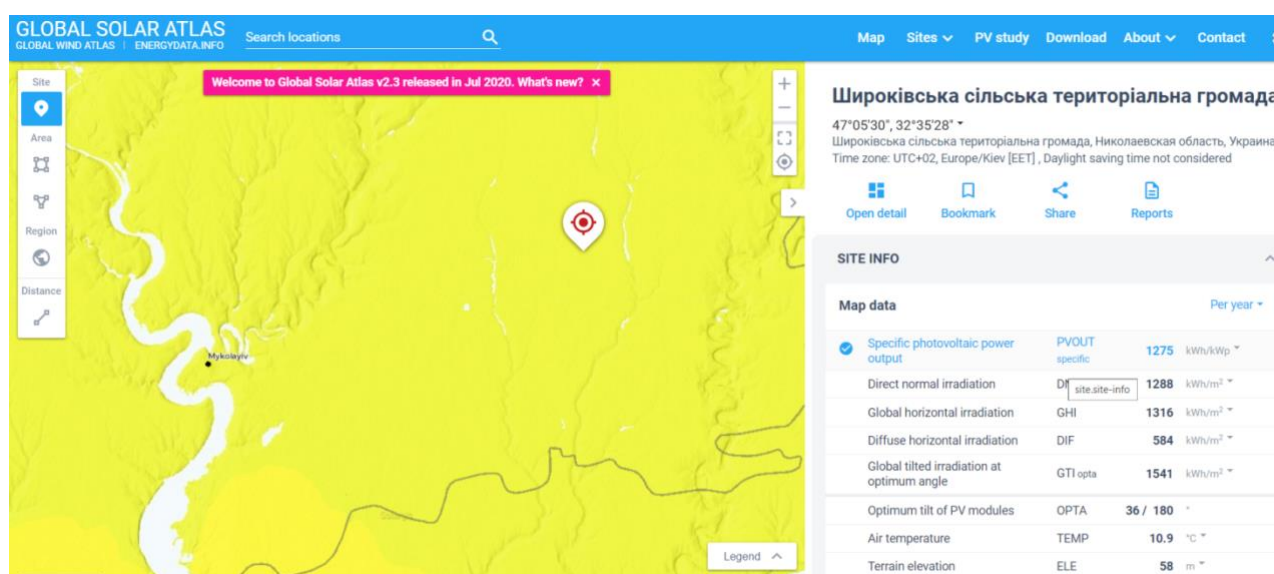

Рис. 13. Рівень інсоляції на території громади (сайт <https://globalsolaratlas.info/>)

Таким чином, природні умови Широківської ТГ сприяють розвитку сільського господарства за умови його зрошення, а також є можливість розвивати виробництво електроенергії альтернативними джерелами (геліо- та вітрогенерація).

1.3. Коротка характеристика громади та її конкурентів

Територія громади згідно з новим адміністративно-територіальним устроєм України входить до складу Баштанського району Миколаївської області.

Широківська громада – невелика громада в масштабах Миколаївської області ні по площі, ні по чисельності населення: 0,88% і 0,30% відповідно, також вона займає 3,22% площі нового Баштанського району та на ній проживає 2,5% його населення (рис. 14 та табл. 1).

Рис. 14. Територіальне розміщення Широківської ТГ

Таблиця 1

Порівняльна таблиця площ та кількості населення

Регіони	Площа, км ²	Площа у % до загальної площі/району/області	Населення	Населення у % до загального населення/району/області	Густина населення
Широківська громада	216,3	100%	3467	100%	16,03
Баштанський район	6709,6	3,22%	138523	2,50%	20,65
Миколаївська область	24598	0,88%	1164657	0,30%	47,35
Снігурівська громада	1065,89	15,89%	32779	23,66%	30,75
Баштанська громада	761,8	11,35%	22198	16,02%	29,14
Березнегуватська громада	1259,5	18,77%	19344	13,96%	15,36

Мінімальна відстань населених пунктів до адміністративного центру складає 3 км, максимальна – 18 км (табл.2).

Таблиця 2

Відстань від адміністративного центру до населених пунктів громади

№	Назва населеного пункту	Відстань до адміністративного центру громади, км
1	с-ще Широке	

2	с. Червона Долина	6
3	с. Покровське	11
4	с-ще Степове	18
5	с-ще Поляна	8
	Новопетрівський старостат	
6	с. Новопетрівка	5
7	с-ще Любине	3

При порівнянні з громадами-конкурентами Миколаївської області можна зазначити, що ШироківськаТГ має ресурси для розвитку різних видів туризму, проте програє їм як по розвинутості інфраструктури.

1.4.Демографічна характеристика Широківської ОТГ

До громади з центром в селищі Широкому входять 7 сіл(центр громади і одинстаростинський округ) із загальною кількістю населення **3467**осіб, а саме (рис. 15 і табл. 4).

Таблиця 4

Розподіл кількості населення по населених пунктах громади

№	Назва населеного пункту / старостинського округу	Кількість населення, осіб
1	с-ще Широке	716
2	с. Червона Долина	707
3	с. Покровське	58
4	с-ще Степове	168
5	с-ще Поляна	325
	Новопетрівський старостат	
6	с. Новопетрівка	1368
7	с-ще Любине	125
РАЗОМ		3467

Рис. 15. Розподіл мешканців у населених пунктах громади

В загальній структурі населення громади перше місце посідає Новопетрівка з чисельністю населення 1368 чол.

Демографічна ситуація у громаді характеризується зменшенням кількості населення впродовж останніх 5-ти років, одним із факторів близькість до обласного центру та відсутність робочих місць у громаді призводить до постійної маятникової міграції між Миколаєвом та Широківською ТГ або ж і виїзду у м. Миколаїв на постійне місце проживання мешканців громади (табл. 5 та рис. 16).

Таблиця 5.

**Природний рух населення по Широківській сільській раді в динаміці
за 2014-2019 роки**

Показники	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Народжені	51	45	49	32	20	17
Померлі	22	38	43	12	28	30
Природний приріст	29	7	5	20	-8	-13

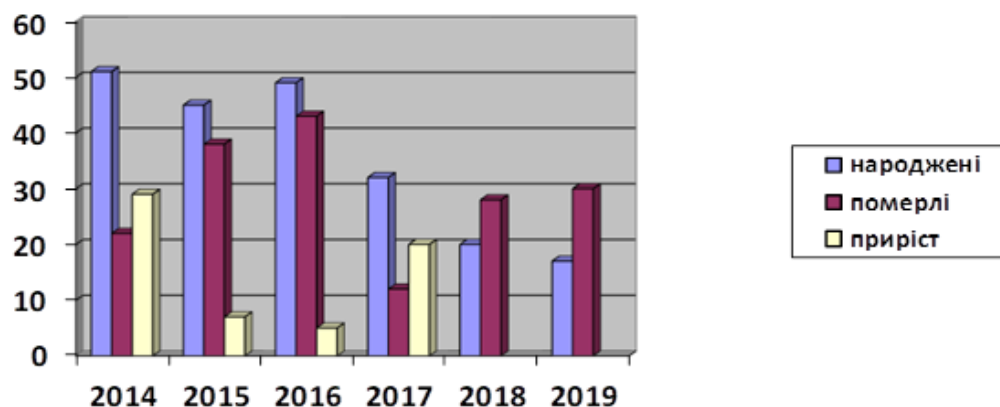

Рис. 16. Природний приріст населення в Широківській ТГ (осіб, 2014-2019 рр.).

За останні 2 роки у громаді намітилася тенденція до збільшення рівня смертності, з 22 померлих у 2014 році до 30 у 2019 р., також знизився рівень народжуваності з 51 осіб у 2014 р. до 17 у 2019 р.

Статеву структуру громади характеризувалася перевагою жінок у її загальній чисельності. На 1 січня 2020 року чисельність жінок становила 1752 осіб (50,5 % від загальної чисельності населення), чоловіків – 1422 особи. (41,1% від загальної чисельності населення), дітей різної статі – 293 особи.

Економічноактивненаселенняу віці 16-59 років складає близько 57,6% від загальної кількості населення, населення пенсійного віку – 14%.

За даними Снігурівського районного центру зайнятості станом на 01.01.2020 року на обліку зі статусом безробітного перебуває 192 особи. Загалом середній рівень безробіття в громаді складає 5,5 % від загальної кількості населення.

На території громади робоча сила розподіляється таким чином (табл. 6).

Таблиця 6.

Розподіл робочої сили по Широківській ОТГ

	Широке	Червона Долина	Ново петрівка	Поляна	Покровське	Любине	Степове
Громадяни пенсійного віку	111	82	201	64	12	11	25
Працездатне населення	487	491	769	233	42	101	130
Зайнятих у всіх видах економічної діяльності, у т.ч.	191	197	401	71	4	28	22

зайнятих на підприємствах, організаціях та установах	101	137	305	53	4	34	17
фізичні особи-підприємстві	11	8	14	4	-	-	1
наймані працівники у ФОП	16	11	17	5	-	-	-
одноосібники	42	50	38	15	3	12	8

Протягом 2019 року для роботи по благоустрою населених пунктів ТГ були залучені троє безробітних громадян, які працювали на оплачуваних громадських роботах та на яких поширюються соціальні гарантії, включаючи право на пенсійне забезпечення, виплату допомоги по тимчасовій непрацездатності.

Щодо рівня освіти у громаді, то майже 23% населення мають вищу освіту (повну чи базову), що може слугувати поштовхом для розвитку (табл. 7 і рис. 13).

Таблиця 7.

Рівні освіти серед населення у віці понад 18 років

Показники	Кількість, осіб	% до загальної кількості населення
Професійно-технічна	710	20,5
Базова вища	394	11,2
Повна вища	385	10,9
Базова та повна середня	1978	57,1
Загалом	3467	100

Рис. 13. Рівень освіти мешканців громади.

Широківська об'єднана територіальна громада має великий трудовий потенціалом з достатньо високим рівнем освіти та професійно-кваліфікаційного складу, хоч демографічна ситуація не сприяє його нарощуванню. Попри особливості структури, трудовий потенціал здатний забезпечити реформування господарства громади. На сьогодні дуже актуальною є необхідність постійного підвищення якості робочої сили. Високий освітній рівень та загальна культура, глибока професійна підготовка, творче ставлення до праці стає обов'язковою умовою високопродуктивної праці.

1.5 Бюджет громади

Бюджет Широківської громади на 2020 рік було визначено таким чином:

- доходи бюджету Широківської сільської радиу сумі 29878262 гривень, у тому числі доходи загального фонду бюджету – 29676662гривень та доходи спеціального фонду бюджету – 201600гривень згідно з додатком 1 до цього рішення;
- видатки сільського бюджету у сумі 29878262 гривень, у тому числі видатки загального фонду бюджету - 29222662 гривень та видатки спеціального фонду бюджету - 656600 гривень;

- профіцит за загальним фондом сільського бюджету у сумі 454000 гривень згідно з додатком 2 до цього рішення;
- дефіцит за спеціальним фондом сільського бюджету у сумі 454000 гривень згідно з додатком 2 до цього рішення;
- оборотний залишок бюджетних коштів сільського бюджету у розмірі 20000 гривень, що становить 0,07 відсотків видатків загального фонду бюджету, визначених цим пунктом;
- резервний фонд сільського бюджету у розмірі 3000 гривень, що становить 0,01 відсотків видатків загального фонду бюджету, визначених цим пунктом.
- кошти на реалізацію місцевих (регіональних програм) у сумі 3498943 грн.

Таблиця 8

Доходи бюджету, грн.

Показники	2019 (сумарно)
Прибутковий податок з громадян / Податок з доходів фізичних осіб	11884700
Єдиний податок (крім с/г виробників)	214300
Єдиний податок від с/г виробників	2753400
Доходи від відчуження нерухомості та землі	0
Податок на прибуток підприємств комунальної власності	6500
Плата за землю	3373800
Податок на нерухомість	73600
Акцизний збір	70800
Інші місцеві податки та збори	101300
Податкові надходження разом	18478400
Дохід від оренди комунального майна	20000
Інше	7000

Таблиця 9

Доходи бюджету на одного мешканця, грн

Надходження	Податок на доходи фізичних осіб	Єдиний податок	Плата (податок) за землю	Податкові надходження разом	Дохід від оренди комунального майна
Громада	3428	856	973	5330	6

Таблиця 10

Структура видатків бюджету громади (прогнози), грн.

Статті видатків	2021 (прогноз)
Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності сільської ради	6941878
Надання дошкільної освіти	3960147
Надання загальної середньої освіти ЗНЗ	20081402
Надання позашкільної освіти	284268
Інші програми та заходи у сфері освіти	465479
Інші заходи та заклади молодіжної політики	-
Організація та проведення громадських робіт	21960
Інші заходи у сфері соц. захисту	545486
Забезпечення діяльності палаців та будинків культури	539695
Забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства	220000
Організація благоустрою населених пунктів	186000
Здійснення заходів із землеустрою	40000
Резервний фонд	-
Субвенції	1873718
Заходи із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій	57800

Повний виклад основних статей доходів і видатків місцевого бюджету Широківської ОТГ подано в Додатку 1.

Таблиця 11.

Найбільші платники податків у громаді

	Назва платника податків	Сплачено ПДФО	Акциз	Плата за землю	Податок на нерухомість
1	ТОВ СП «НІБУЛОН»	2968334	0	920000	22531
2	Фермерське господарство «Номировський»	1374379	0	381798	6520
3	Фермерське господарство «Пономар»	1621042	0	157843	785

1.6. Система місцевого самоврядування Широківської громади

Організація та функціонування системи місцевого самоврядування Ради здійснюється відповідно до положень Конституції та законів України, а також Статуту.

Система місцевого самоврядування громади включає:

- внутрішні громади, які утворюють жителі населених пунктів громади;
- Раду – представницький орган місцевого самоврядування, що представляє громаду та здійснює від її імені та в її інтересах функції і повноваження місцевого самоврядування, визначені Конституцією та законами України;
- сільського голову, який є головною посадовою особою Ради;
- виконавчі органи Ради (виконавчий комітет, управління, відділи, служби тощо);
- старост;
- органи самоорганізації населення та неурядові громадські організації.

Склад Широківська сільської ради налічує 22 депутати. Партійний склад депутатів подано в табл. 7.

Таблиця 7.

Партійний склад депутатів Широківської сільської ради

Висування (назва політичної партії, місцева організація якої висунула кандидата, або самовисування)	Кількість обраних депутатів	Відсоток від загального складу ради
Політична партія "НАШ КРАЙ"	11	50.00
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "ЗА МАЙБУТНЄ"	6	27.27
Самовисування	3	13.64
ПОЛІТИЧНА ПАРТІЯ "СЛУГА НАРОДУ"	2	9.09

Керівництво апарату сільської ради складається з таких посад: голова сільської ради (який є головою Ради громади), один заступник голови громади, секретар сільської ради та виконавчого комітету громади, староста Новопетрівського старостинського округу.

До складу виконавчого комітету входить 19 членів.

Структура виконавчих органів налічує 33 штатних одиниці.

- Загальний відділ – 17 осіб
- Відділ фінансів – 3 осіб
- Відділ бухгалтерського обліку та звітності – 3 осіб
- Відділ соціального захисту населення, сім'ї, дітей та молоді - 4 осіб
- Відділ освіти та культури - 6 осіб

Виконавчі органи та структурні підрозділи укомплектовані кадрами на 95 відсотків.

Розмежування повноважень між складовими системи місцевого самоврядування Ради здійснюється згідно із законодавством України, Регламентом та рішеннями, прийнятими на сесії Ради.

Система місцевого самоврядування Ради організовується та функціонує на принципах, передбачених Конституцією України¹³ та Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні»¹⁴.

У своїй діяльності складові системи місцевого самоврядування Ради додатково дотримуються таких принципів:

- ефективності – рішення, що готуються чи ухвалюються ними мають бути максимально ефективними серед можливих альтернативних рішень;
- сталості – використання ресурсів Ради не може шкодити наступним поколінням;
- екологічності – при прийнятті рішення має забезпечуватися його мінімальний негативний вплив на навколишнє природне середовище;
- системності – кожне рішення розглядається у взаємозв'язку з іншими рішеннями в просторі та часі;
- відкритості – рішення готуються та розглядаються відкрито, не може бути жодного рішення, закритого для громадськості;
- громадської участі – підготовка проєктів та прийняття рішень, особливо тих, що стосуються планування та використання ресурсів громади мають відбуватись за умов широкого громадського обговорення та врахування інтересів громади, рішення, що стосуються окремих населених пунктів громади – також і інтересів їхніх жителів.

Взаємовідносини Широківської сільської ради, її органів та посадових осіб з органами державної влади, установами, підприємствами, організаціями та іншими територіальними громадами: взаємовідносини органів та посадових осіб Ради з органами виконавчої влади, діяльність яких поширюється на територію Ради, базуються на засадах співробітництва та взаємодопомоги з метою забезпечення здійснення завдань соціально-економічного та культурного

¹³ Конституція України. Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>

¹⁴ Закон країни від 21.05.1997 № 280/97-ВР «Про місцеве самоврядування в Україні». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/280/97-вр>

розвитку громади, її населених пунктів та реалізації на території Ради завдань і повноважень виконавчої влади в інтересах громади.

Органи і посадові особи Ради здійснюють самоврядні повноваження незалежно від органів виконавчої влади. Органи виконавчої влади не можуть видавати обов'язкові для органів і посадових осіб Ради акти з питань, віднесених до самоврядних повноважень, або регламентувати їхню діяльність.

Органи і посадові особи Ради підзвітні відповідним органам виконавчої влади лише з питань здійснення ними наданих законом окремих повноважень органів виконавчої влади. За організацію зв'язків органів і посадових осіб Ради з органами виконавчої влади відповідає сільський голова.

Органи і посадові особи Ради сприяють місцевим органам судової влади, прокуратури та іншим правоохоронним органам в їхній діяльності, можуть надавати, в передбачених законодавством випадках, допомогу у здійсненні їхніх повноважень.

Сільський голова, або за його дорученням інша посадова особа, відповідає за організацію взаємодії територіальної громади з органами судової влади і прокуратури.

Взаємовідносини органів і посадових осіб Ради з підприємствами, установами і організаціями, що перебувають на її території, базуються на суворому дотриманні визначених законодавством прав суб'єктів господарської діяльності і визначаються формою власності підприємств, установ і організацій, джерелами фінансування і характером їхньої діяльності.

По відношенню до підприємств, установ і організацій, що перебувають у комунальній власності Ради, відповідні органи і посадові особи Ради мають повноваження по повному управлінню такими підприємствами, установами та організаціями в межах відповідних посадових чи колегіальних повноважень.

З підприємствами, установами і організаціями, які не перебувають у комунальній власності Ради, органи і посадові особи Ради будують свої відносини на договірній та податковій основі.

Взаємовідносини Ради, її органів і посадових осіб з іншими територіальними громадами, їхніми органами і посадовими особами базуються на принципах добросусідства, солідарності та взаємної вигоди.

Рада та її органи місцевого самоврядування і їхні посадові особи можуть брати участь у міжмуніципальному та міжнародному співробітництві на основі відповідної нормативно-правової бази, наприклад, Закону України «Про співробітництво територіальних громад»¹⁵.

¹⁵ Закон України від 17.06.2014 № 1508-VII «Про співробітництво територіальних громад». ». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1508-18>

1.7. Залучення громадян до вирішення важливих питань у житті громади та комунікація (інформаційна політика)

Головним каналом комунікації громади з мешканцями є Інтернет-сторінка: <http://shirokivska.gromada.org.ua/>

На Інтернет-сторінці є, зокрема, такі розділи меню:

- Головна – розміщується головна інформація та поточні новини;
- Новини – новини та оголошення;
- Фотогалерея – вся інформація в фотографіях;
- Картка громади – основна інформація про структура та населення громади;
- Контакти – контактна інформація та форма звернення з електронним листом до керівництва громади.

Окрім того, інформація розміщується на дошках оголошень – в адміністрації громади, старості. Друкованих органів у громаді немає. Інші форми комунікації з мешканцями подані нижче.

Консультації з громадськістю проводяться з метою залучення громадян до участі в управлінні державними справами, надання можливості для їх вільного доступу до інформації про діяльність сільської ради, а також забезпечення гласності, відкритості та прозорості її діяльності.

Проведення таких консультацій має сприяти налагодженню системного діалогу з жителями, підвищенню якості підготовки рішень з важливих питань державного і суспільного життя з урахуванням громадської думки, створенню умов для участі громадян у розробленні проєктів таких рішень. Такі заходи проводяться з питань, що стосуються суспільно-економічного розвитку держави, реалізації та захисту прав і свобод громадян, задоволення їх політичних, економічних, соціальних, культурних та інших інтересів, а результати враховуються під час прийняття остаточного рішення або в подальшій роботі.

При прийнятті рішення про створення та впровадження проєкту для покращення послуг обов'язково враховуються думки громадян, обираються найбільш актуальні, «наболілі» питання. Мешканці громади мають можливість вплинути на вибір проєкту як безпосередньо звернувшись до керівництва (усні та письмові звернення, скарги, пропозиції тощо), так і через народного обранця – депутата, який вивчає проблеми своєї ділянки та виносить їх до розгляду на сесії селищної ради.

Вагомою гарантією вираження думки громадян є конституційно закріплений інститут звернень громадян до органів місцевого самоврядування та їх посадових і службових осіб (ст. 40 Конституції України). Ретельний облік і аналіз пропозицій, що надходять від різних громадян, дає уявлення, нехай не

завжди повне і точне, про характер і спрямованість суспільної думки. Гарантією дієвості громадської думки, що виражена у пропозиціях і зауваженнях громадян, стає конституційне положення про обов'язок зазначених суб'єктів у встановлений законом строк розглянути звернення громадян і дати на них обґрунтовані відповіді.

Ключова якість влади, яка поверне довіру населення - це відкритість. Люди повинні розуміти, що чиновники працюють чесно та для громади.

При вирішенні звернення щодо задоволення законного інтересу залишається простір для розсуду посадової особи в процесі прийняття рішення, враховуються фактичні можливості, доцільність, сімейний і матеріальний стан громадянина, який звернувся та деякі інші чинники.

Основні форми громадської участі, які використовує сільська рада: інформування громадськості, «гарячий телефон», прийом громадян, громадські слухання, громадське представництво в радах для прийняття рішень тощо. Інформація про проекти, ініціативи, можливості та рішення виставляється на сайт та вивішується для ознайомлення на інформаційних стендах, постійно оновлюється. Періодично, за необхідністю, організовуються громадські зібрання, збори, де обговорюються деталі проектів, а кожен громадянин має можливість поставити запитання керівництву та отримати конструктивну відповідь.

Слід відзначити, що громадська участь допомагає виявленню проблем, потреб і цінностей, сприяє виробленню нових ідей, пошуку нових рішень щодо розв'язання окремих проблем, оцінці альтернатив управлінських рішень, забезпечує контроль за діями влади, тим самим запобігаючи проявам корупції.

Водночас громадська участь може мати й відповідні недоліки. Недосконало організована, вона може призвести до появи нових численних ідей, альтернатив, які, у свою чергу, зумовлюють розпорошення діяльності органів влади, їх перевантаження, отримання помилкової інформації в зв'язку з недостатньою експертною підготовкою учасників, збільшення тривалості процесу прийняття державного управлінського рішення, а відповідно підвищення його вартості. Крім того, в суспільстві діє ціла низка чинників, що утруднюють активну участь громадян у розв'язанні суспільних проблем, а саме: громадська апатія та скепсис, слабка мотивація у ставленні до суспільних проблем, брак знань та досвіду щодо здійснення громадської участі, певні суспільно-політичні стереотипи, відсутність демократичних традицій та навичок.

2. СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ АНАЛІЗ

2.1. Аналіз стану розвитку освіти, медицини та культури

Система освіти Широківської ТГ розвивається в рамках реалізації Законів України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Програми реалізації державної національної програми «Освіта».

Одним з пріоритетів Широківської сільської територіальної громади є забезпечення конституційних гарантій доступності та рівності прав громадян на отримання якісної освіти, підвищення рівня охоплення дітей дошкільною освітою, оновлення та удосконалення змісту, форми і методів організації навчально-виховного процесу в загальноосвітніх та позашкільних навчальних закладах, сприяння інноваційному розвитку освітнього середовища, збереження та вдосконалення мережі дошкільних і загальноосвітніх навчальних закладів відповідно до потреб територіальної громади, забезпечення належного рівня їх поточного утримання та функціонування, сприяння збереженню здоров'я дітей, забезпечення всіх раціональним, якісним та безпечним харчуванням, впровадження нових технологій з розвитку освіти.

Загальна інформація про освітню інфраструктуру подано в табл. 8 і 9.

Доступність до якісної освіти починається саме з дошкільної, оскільки вона є базисом системного розвитку дитини, фундаментом творення якісно нового освітнього процесу. На сьогодні у Широківській сільській територіальній громаді 4 дошкільних навчальних закладів.

Реалізуючи Закон України «Про дошкільну освіту» спрямовуються зусилля на більше охоплення дітей дошкільною освітою, особливо 5-річного віку. Йдеться про підготовку дітей до систематичного навчання в школі та надання їм рівних з іншими однолітками стартових умов. В громаді налічується 274 дітей дошкільного віку.

Основними перспективними напрямками розвитку дошкільної освіти є:

- поліпшення матеріального стану дошкільних закладів;
- підвищення якісного рівня утримання дітей
- створення умов для поліпшення соціального захисту працівників дошкільних установ.

Перелік та опис закладів дошкільної освіти ОТГ

№ з/п	Назва та місце розміщення	Рік побудови чи капремонту	Проектна потужність	Наповненість	Вид опалення	Основна проблема
1	Широківський ДНЗ с-ще Широке	1974 року побудови	100	30		Утеплення стін, огорожа, ворота матеріально-технічне забезпечення та інше.
2	Червонодолинський ДНЗ, с. Червона Долина	1981 року побудови	120	30		Утеплення стін, заміна вікон та дверей, огорожа, ворота, матеріально-технічне забезпечення та інше.
3	Полянський ДНЗ, с-ще Поляна	1975 року побудови	30	19		Реконструкція покрівлі, тепло санація будівлі, матеріально-технічне забезпечення та інше.
4	Новопетрівський ДНЗ, с.Новопетрівка	1979 року побудови	100	42		Утеплення стін, заміна дверей, огорожа, ворота, матеріально-технічне забезпечення та інше.

Передача закладів освіти з відділу освіти Снігурівської райдержадміністрації Миколаївської області відбулася 1 квітня 2018 року.

Загальна середня освіта у Широківській сільській територіальній громаді представлена 3 загальноосвітніми закладами. В школах навчається 391 дитина. Загалом охоплення шкільною освітою в громаді складає 100%. Діти, що проживають у віддалених населених пунктах, підвозяться до шкіл. Підвіз здійснюється двома шкільними автобусами. Підвіз дітей - з с. Любине (6 дітей)

до Широківської ЗОШ, с. Степове (10 дітей), Покровське (8 дітей), Поляна (14 дітей) до Червонодолинської ЗОШ.

Основними потребами навчальних закладів громади є:

- проведення заходів по енергозбереженню та енергоефективності: утеплення приміщень, заміна вікон, встановлення котлів опалення з вищим ККД, перехід на альтернативні види палива;
- проведення зовнішнього та внутрішнього ремонту будівель;
- придбання меблів, необхідного обладнання для кабінетів, спортивного інвентарю, музичного обладнання.

Таблиця 8

Перелік та опис закладів середньої освіти ОТГ

№ з/п	Назва та місце розміщення	Рік побудови чи капремонт	Проектна потужність	Наповненість	Вид опалення	Основна проблема
1	Широківська ЗОШ I-III ст., с. Широке	1982 року побудови	300	72		Подано нижче
2	Червонодолинська ЗОШ I-III ст. с. Червона Долина	1976 року побудови	400	149		Подано нижче
3	Новопетрівська ЗОШ I-III ст. с. Новопетрівка	1970 року побудови	200	170		Подано нижче

Найменшу наповнюваність учнів в 72 осіб має Широківська ЗОШ I-III ступенів, при проектній потужності закладу – 300 осіб. Тому, першочергове на сьогоднішній день завдання в системі загальної середньої освіти - формування оптимальної мережі закладів, яка б забезпечила належні умови для навчання та мала б незначне навантаження на бюджет громади.

Енергоефективність є загальною проблемою навчальних закладів громади. Заміна вікон на енергозберігаючі, загальне утеплення фасаду будівель.

Основні проблеми навчальних закладів: термосанація будівлі, заміна дверей та вікон, матеріально-технічне забезпечення (придбання комп'ютерів та орг-техніки, мультимедійного обладнання, лінга-фонного кабінету, інтер-активного стрілецького стимулятора, «Шкільний тир», шкільні меблі, спортивний інвентар та інше).

Мережа медичних закладів Широківської ОТГ

В рамках секторальної децентралізації формується нова система охорони здоров'я, яка передбачає: зміну системи управління, надання якісних та доступних медичних послуг; удосконалення системи кадрового забезпечення; інформатизацію

галузі; забезпечення ефективної фармацевтичної політики; належний науковий супровід та випереджувальне інформаційно-комунікаційне забезпечення.

Система первинної медичної допомоги складається з 2 фельдшерсько-акушерських пунктів (ФАП), 2 амбулаторії загальної практики сімейної медицини (табл. 9).

Таблиця 9.

Мережа системи охорони здоров'я Широківської громади

№ п/п.	Назва/територія	Кількість населення	Кількість медичних працівників	Основні проблеми
1.	Широківська амбулаторія загальної практики сімейної медицини	716	3	Матеріально технічне забезпечення (придбання медичного обладнання: електроваги, електрофорез, кардіограф, штатив для капельниці, танометр, крісло стоматологічне, автоклав; оргтехніка та інше).
2.	ФАП с.Червонодолинське	737	2	Матеріально технічне забезпечення (придбання медичного обладнання: глюкометр, тонометр, штатив для в/капельниці, пленальний стіл, ростометр, перев'язочний стіл, гінекологічне крісло, інгалятор, маніпуляційний стіл; оргтехніка, умивальник).
3.	ФАП с. Поляни	392	2	Придбання медичного обладнання (тонометр, штатив для в/капельниці, перев'язочний стіл, інгалятор)
4	Новопетрівська амбулаторія загальної практики сімейної медицини	1522	3	Поточний ремонт, матеріально технічне забезпечення (придбання медичного обладнання: кардіограф, тонометр, ваги та інше), оргтехніка, велосипед.

Основним пріоритетом системи охорони здоров'я у Широківській громаді є забезпеченість мешканців вчасною і професійною медичною допомогою. Також є проблема незадовільної матеріально-технічної оснащеності, насамперед ФАПів. Для опалення Новопетрівської амбулаторії загальної практики сімейної медицини використовується електроопалення. Медичні заклади в с.Поляна, с.Чевона Долина, с.Широке опалюються вугіллям, дровами забезпечені достатньо але є потреба в заміні опалювального котла.

Заклади культури Широківської ОТГ

Культурно-освітню роботу у Широківській територіальній громаді здійснюють 4 клубних установи та 3 бібліотечних заклади (табл. 10).

Робота закладів культури спрямована на збереження і розвиток української національної культури, активізації діяльності закладів культури, шляхів збереження існуючої мережі і посилення їх ролі в розгортанні процесів національно-культурного відродження, поліпшення матеріально-технічної бази.

Таблиця 10

Мережа закладів культури

№	Назва закладу	Кількість клубних формувань	Кількість учасників клубних формувань	Кільк. Культурно-масових заходів (протигом року)	Кількість відвідувачів (протигом року)	Рік побудови капремонту	Кількість місць у залі для глядачів	Основна проблема
1.	Широківський будинок культури	1	10	8	800	1978 року побудови	300	Опалення, заміна вікон, поточний, капітальний ремонт то інше.
2.	Червонодолинський будинок культури	1	11	8	900	1989 року побудови	120	Капітальний ремонт покрівлі, стін (в 2014 році припожежі вигоріла глядацька зала), поточний ремонт приміщення, придбання театральних крісел придбання сценічних костюмів та інше.)
3.	Новопетрів-	1	9	8	900	1985 року	300	Капітальний ремонт

№	Назва закладу	Кількість клубних формувань	Кількість учасників клубних формувань	Кільк. Культурно-масових заходів (протягом року)	Кількість відвідувачів (протягом року)	Рік побудови чи капремонту	Кількість місць у залі для глядачів	Основна проблема
	ський будинок культури					побудови		покрівлі, поточний ремонт приміщення покращення матеріально-технічної бази (придбання музичного обладнання придбання театральних крісел)
4.	Полянський сільський клуб	1	8	8	400	1975 року побудови	50	Поточний ремонт приміщення покращення матеріально-технічної бази (придбання стільців)

Основною проблемою культурно-освітнього спрямування в громаді є матеріальне оснащення закладів культури громади (музичні інструменти, сучасні засоби зв'язку, вогнегасіння, відео- аудіо, сценічне обладнання та ін.). Практично всі приміщення закладів культури потребують ремонту та утеплення.

Соціальне забезпечення

Соціальне забезпечення - одна з головних функцій держави, яка здійснюється завжди і за будь-яких умов на користь непрацездатних і хворих людей, пенсіонерів, безробітних, малозабезпечених. За останні роки, незважаючи на зусилля влади щодо поліпшення соціально-економічної ситуації та підвищення матеріального рівня життя населення, збільшується кількість громадян, які потребують соціального захисту.

На сьогоднішній день соціальну інфраструктуру Широківської сільської територіальної громади представляє:

- 2 фахівці із соціальної роботи,

– 2 робітники, які надають соціальні послуги самотнім непрацездатним громадянам.

Діяльність соціального захисту і соціального забезпечення населення об'єднаної територіальної громади на 2018 – 2020 роки була спрямована на виконання заходів Комплексної програми соціального захисту населення "Турбота" на період до 2020 року.

Таблиця 11.

Пільгова категорія осіб по Широківській ОТГ

№п/п	Категорія	Кількість
1	чисельність осіб похилого віку	612
2	багатодітних сімей	35
3	одиноких матерів	25
4	сімей з дітьми до 3 – х років	17
5	напівсироти	17
6	під опікою	4
7	діти – інваліди	8
8	сім'ї, які перебувають в складних сімейних обставинах	16
9	інвалідів Другої світової війни	-
10	учасників Другої світової війни (в т.ч. в'язнів)	20
11	діти Другої світової війни	79
12	учасники антитерористичної операції на сході України.	41
13	учасники бойових дій в Афганістані	9

Фізична культура і спорт

На території Широківської сільської ради три стадіони в с. Широке, с. Червона Долина, с. Новопетрівка. Три футбольні команди «Агролідер», «Світ-Агро», «Агросвіт».

Сільською радою надається допомога командам з футболу та волейболу, які приймають участь у змаганнях на чемпіонат області, першість району.

2.2.Земельні ресурси

Загальна площа Широківської об'єднаної територіальної громади – 21700,37 га, з яких землі сільськогосподарського призначення складають 19631,7244 га. Структура земельного фонду в розрізі форм власності державної- 1385,5 га, приватної - 14467,72 га, комунальної власності- 327,12 га(табл.12).

Таблиця 12.

Структура земельного фонду сільськогосподарських угідь

Категорія земель	Площа, га
1. Землі сільськогосподарського використання	19631,7244
2. Землі житлової забудови	64,1276
3. Пасовища	1076,13
4. Сіножаті	237,4
5. Багаторічні насадження	19,2
6. Рілля	18227,1044
7. Ставки	676,97
8. Під господарськими дворами	154,0
9. Для здійснення підприємницької діяльності	0,6
10. Дороги	203,5
11. Землі запасу	86,47
Загальна площа	21700,37

Характерною особливістю структури сільськогосподарських угідь є значна питома вага орних земель (біля 90%). Решта площ використовується під пасовища, сіножаті, перелоги. Зрошувані землі на території громади відсутні. Також практично відсутні вільні земельні ділянки, призначені для ведення господарської діяльності (крім с/г призначення)

2.3. Водні ресурси, лісові та природні ресурси

Водні ресурси: на території ОТГ 497 га водних ресурсів, з яких Любинське водосховище, зрошувальна система (поливні землі – 951 га, які з кожним роком збільшуються), два стави в с. Новопетрівка.

На незарегульованих ділянках водосховища відбуваються зміни, які орієнтовані на зниження чисельності певних угруповань риб внаслідок погіршення умов відтворення через кардинальні зміни абіотичних факторів середовища, головним чином природного гідрологічного режиму річкової системи. Така об'єктивна реальність суттєво впливає на параметри водного середовища.

Результати досліджень попередніх років¹⁶ свідчать про те, що розвиток фітопланктону у річках громади характеризується порівняно високими показниками біомаси та чисельності, а його видовий склад складається з 5-7 систематичних груп водоростей.

На рис. 17 представлена карта, з якої видно що водних ресурсів громада має небагато, проте ці ресурси мають відносно високу якість з точки зору забруднення, в тому числі й бактеріологічного.

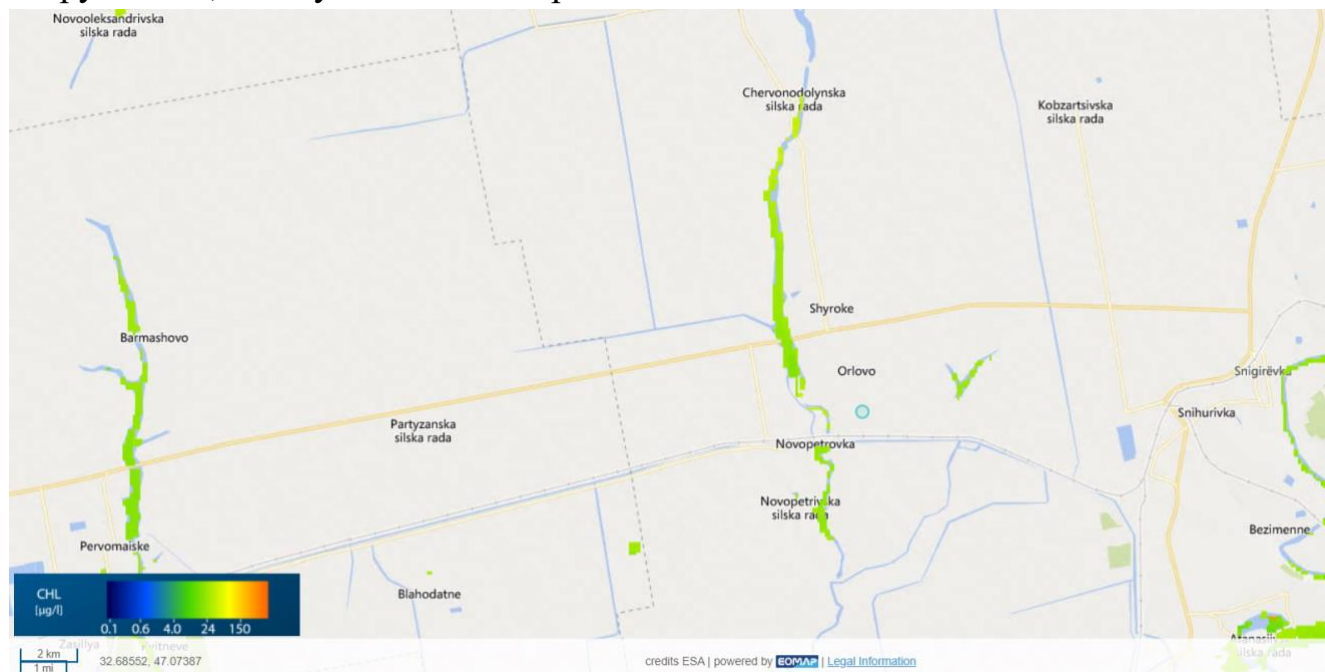

Рис.17. Забрудненість води та розповсюдженість хлорофільних водоростей у водоймах Широківської ТГ (сайт <http://www.worldwaterquality.org/>)

Гідрогеологічне середовище знаходиться під багатофакторним впливом агропромислової діяльності. Основними видами техногенних навантажень є застосування мінеральних та органічних добрив, хімічних засобів захисту рослин, складування рідких і твердих відходів, скидання стічних вод тощо.

Внаслідок погіршення якості підземних вод значно зменшилась кількість прогнозних ресурсів прісних вод по всіх водоносних горизонтах (комплексах), збільшилась кількість слабосолонуватих і солонуватих вод. В районах, які розташовані в південно-східній частині Миколаївської області (до яких відноситься і територія Широківської ТГ) збільшилась мінералізація підземних вод до величин 3,0-5,0 г/дм³.

Лісові ресурси

¹⁶ Регіональна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Миколаївській області у 2017 році. URL: https://menr.gov.ua/files/docs/Reg.report/2017Миколаївська_довідка_2018.pdf

Лісові масиви території Широківської сільської ради представлені поєднаннями смугами. Загальний обсяг лісових насаджень та посадок складає 19,2га.

Переважаючими породами дерев у населених пунктах є акація біла, клен ясенелистий, шовковиця, тополя біла, клен гостролистий, горіх волосський, ясен зелений та звичайний, платан західний, дуб черешчатий, каштан кінський, липа дрібнолиста.

Основним посадковим матеріалом на квітниках є стійкі до кліматичних умов культури - чорнобривці, цинерарія морська, сальвія, хлорофітум, бегонія. При створенні килимових квітників використовуються низькорослі однорічні рослини: ірзине, хлорофітуми, аспарагуси, седуми, та інші.

Основними заходами щодо збереження рослинного світу на території громади є пропаганда важливості охорони рослинного світу та проведення санітарно-оздоровчих заходів для зелених насаджень з відтворенням рослинного світу.

2.4. Транспортна інфраструктура

Залізничний транспорт в Широківській ОТГ представлений Каховською залізницею, а саме залізничною станцією в с. Новопетрівка, що знаходиться на відстані 9 км від с. Широке.

Автомобільний транспорт займає одну з провідних ролей як у внутрішніх, так і зовнішніх зв'язках громади. Регулярне автобусне сполучення з обласним центром та районним центром відсутнє.

Загальна протяжність автомобільних доріг, що знаходяться на території Широківської громади становить 115 км, у тому числі: 42 км дороги загального користування місцевого значення із них 42 км покриті асфальтобетоном та щебенем, 73 км дороги комунальної власності із них: 58 км із асфальтним покриттям, 15 км із щебеним покриттям.

Територію громади перетинає автомобільна дорога Т-1508 Калинівка-Снігурівка-Березнегувате. Стан – задовільний.

Одним з найважливіших питань громади є стан дорожнього покриття, який в межах населених пунктів, потребує як капітального так і поточного ремонту.

2017 року здійснено поточний ремонт доріг - вул. Дорожна, Шкільна, Нова в с. Широке, частковий капітальний ремонт дороги по вулиці Миру в с. Червона Долина. Загальна вартість складає 510,00 тис.грн.

Телефонна мережа (кабельна) в Широківській ОТГ становить 252 абонентів (табл. 13).

Таблиця 13

Телефонізація по селах

	Широке	Червона Долина	Ново петрівка	Поляна	Покров ське	Любине	Степове
Кількість абонентів	92	56	63	23	відсутнє	7	22

Послуги Інтернету надають: Провайдери «Інтертелеком», Гарант сервіс.
Кількість абонентів –

Енергопостачання у Широківській ОТГ представляє ПАТ ЕК «Миколаївобленерго». Обслуговування споживачів забезпечує Снігурівськафілія.

Газопостачання в селах Широківської ОТГ відсутнє, населення користується скрапленням газом, який завозиться зм.Херсон. Вартість балону скрапленого газу коштує 13,50 за 1 кг. Користується скрапленням газом 701 домоволодіння.

Водопостачання для населення сіл громади здійснюють комунальні підприємства«Червонодолинське» та «Новопетрівське». Довжина вуличних водопровідних мереж складає – 27,5 км., з них зношені та аварійні –27,5 км., що становить 100 %.

Загальна чисельність населення, що обслуговувалося КП «Червонодолинське» у 2020 році, становила 1883 особи, КП «Новопетрівське»– становила 1523 осіб.

Джерелом питного водопостачання є підземний водозабір (свердловини) (табл. 14).

Таблиця 14.

Стан водопостачання в сільських населених пунктах Широківської селищноїради

Населений пункт	Протяжність водопровідної мережі, км	% населення від загальної кількості, що отримує послуги з централізованого водопостачання	Наявність артезіанських свердловин (або інших водозаборів), од.	Примітка
Широке	8,1	100%	2	Свердловина в с.Широке
Червона Долина	6	100%	3	Свердловина в с.Червона Долина
Поляна	3,4	100%	2	Свердловина в с.Шевченко
Покровське	1,5	100%	1	Свердловина в

				с.Покровське
Степове	-	-	1	Водопровідна мережа відсутня, вода завозиться із свердловини
Новопетрівка	7	100%	3	Свердловина в с.Новопетрівка
Любине	1,5	100%	1	Свердловина в с.Любине

Комунальне підприємство «Червонодолинське» здійснює постачання питної води для населення і підприємств сіл Широке, Червона Долина, Поляна, Покровське. Чисельність персоналу КП «Червонодолинське» становить 2 осіб

Комунальне підприємство «Новопетрівське» здійснює постачання питної води для населення і підприємств сіл Новопетрівка, Любине. Чисельність персоналу КП «Новопетрівське» становить 3 особи.

Благоустрій населених пунктів

Села Степове і Любине в Широківській ТГ зовсім не освітлені, села Покровське та Новопетрівка освітлені частково. Роботи щодо поліпшення вуличного освітлення продовжуються, встановлюються ліхтарі на ділянках, які цього потребують.

На території сільської ради розміщено 7 кладовищ. Є одне санкціоноване сміттєзвалище в с. Широке.

Кожного місяця 25 числа здійснюється вивіз ТПВ від домоволодінь жителів територіальної громади.

2.6. Містобудівна документація

Інвентаризація земель не проведена у зв'язку з відсутністю генеральних планів. Нормативно-грошова оцінка затверджена у 2011 році. Іде розробка генеральних планів та планів зонування. Спірні питання відсутні.

Розробку та оновлення містобудівної документації слід зробити якнайшвидше, оскільки у разі відсутності актуалізованої містобудівної документації, розробленої на оновленій топографо-геодезичній основі, стає неможливим розроблення іншої містобудівної документації (плани зонування та детальні плани територій), яка безпосередньо визначає умови і режим використання територій та їх функціональне призначення, конкретизує умови, обмеження та особливості забудови.

2.7. Економічна діяльність на території громади

Спеціалізація економіки громади: більшість території зайнята в товарному виробництві сільськогосподарської продукції.

Сільське господарство, тваринництво.

На території територіальної громади діє велика кількість сільськогосподарських підприємств та фермерських господарств, які вирощують сільськогосподарську продукцію, займаються переробкою соняшникового насіння на олію для власних потреб, вирощують худобу тощо. До великих сільськогосподарських підприємств слід віднести ТОВ СП "НІБУЛОН" (3499 га), ф/г "Номировський" (2180 га), ТОВ ВСГК "Світ-Агро" (1499 га), ДП ТОВ "НікЮТАС" (1330 га), ф/г "Гармонія" (1311 га).

Більше інформації подано в табл. 15.

Таблиця 15

Основні виробники сільськогосподарської продукції на території
Широківської сільської ради

Назва підприємства	Площа землі, яку обробляють, га	Спеціалізація, основні види продукції
ТОВ СП "НІБУЛОН"	3499,5146	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ТОВ ВСГК "Світ-Агро"	1499,3873	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Коло"	50	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Скіф"	50	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "ЗЮД"	44,4	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ТОВ "Пономар"	734,1312	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур овочеву продукцію
ТОВ "ПОНАМАР"	49,9205	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ДП ТОВ "НікЮТАС"	1330,1153	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ТОВ СП "Нібулон"	33,3136	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ПВТФ "Агросвіт"	161,2832	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Червона Долина"	83,9	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
WITA	50	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
Ніка	32	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур

Лазурне	32,5	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Хлібороб"	42,2	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Аграрій"	50,3622	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Гармонія"	1311,0611	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Фрегат"	40,6651	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Золотий колос"	32	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Тетяна"	41,7	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Ритм"	25	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Сокіл"	46,1163	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Елада"	50	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Водолій"	50	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Волошка"	40,7	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Степова Долина"	80,1901	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Жайворонок"	25	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Лаванда"	730,4712	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Бета"	41,35	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Олександр"	50,0000	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ТОВ "Актив Буд" Явоненко ф/г "Фермер"	44,2000	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Риск"	20,9191	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Лілія - Г"	22,32	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Горлиця"	22,32	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ТОВ "АТФ "Агро-Діло"	37,5131	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур
ф/г "Номировский"	2180,646	зерновиробництво, вирощування

		зернових та технічних культур
ф/г "Фальченка"	226,4159	зерновиробництво, вирощування зернових та технічних культур

За особливостями природних умов територія сільської ради розташована у зоні недостатнього зволоження, є територією ризикованого землеробства.

В структурі посівних площ пріоритет надається зерновим культурам (переважно кукурудза 65%-70% та пшениця), питома вага яких займає до 90%. Також культивуються соняшник, ріпак, соя (рис. 18-19).

Як видно з карти, найбільшу кількість посівних площ займає пшениця, кукурудза, соняшник, та інші зернові культури. Є також площі, засіяні трав'яними культурами та іншими технічними сільськогосподарськими культурами.

Овочева галузь на території сільської ради є одним із сегментів агропромислового комплексу, практично за останні 3 роки збільшення посівних площ не спостерігається, оскільки овочі культивуються в господарствах населення для організації харчування закладів соціальної сфери та власних потреб.

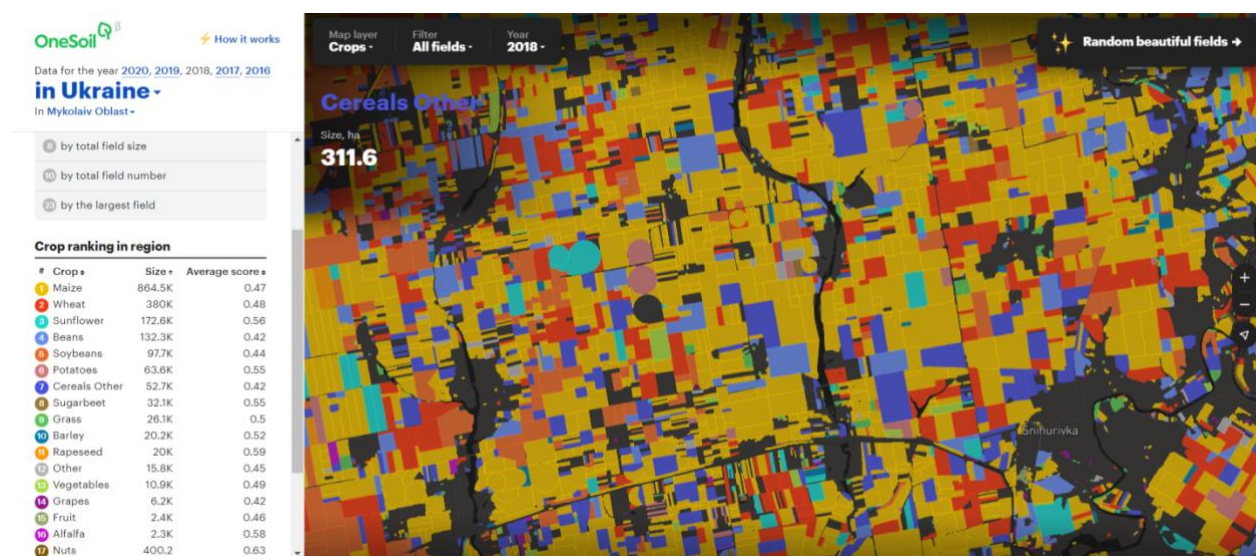

Рис. 18. Карта посівних площ Широківської ОТГ (за даними сайту oneSoil)

Рис. 19. Питома вага кукурудзи у посівних площах(за даними сайту oneSoil)

Обсяг реалізованої продукції у галузі «Сільське господарство, мисливство, лісове господарство та рибне господарство» склало 315000 тис. грн.

Основними проблемами сільського господарства на території громади є:

- недостатній рівень залучення інвестицій, кредитів комерційних банків та впровадження інноваційних технологій в агропромислове виробництво;
- нераціональне сільськогосподарське землекористування (відсутність сівозмін), що призводить до зниження урожайності, втрат вирощеної продукції і погіршення її якості;
- відсутність паритетних економічних відносин між аграрним сектором та іншими галузями економіки.

Так, родючість ґрунту залишається поза увагою багатьох виробників, враховуючи застосування органічних та мінеральних добрив. Агрохімічне обстеження ґрунтів показує погіршення якісних показників їх родючості. Використання органічних та мінеральних добрив зменшує вміст гумусу у ґрунті. Спостерігається порушення структури посівних площ, порушення сівозмін і оптимальних систем полезахисних лісонасаджень.

Недотримання технологій і термінів проведення обробітку ґрунту, захисту рослин від бур'янів, шкідників та хвороб, застосування хімічних меліорантів, негативно впливає на відтворення родючості ґрунтів, загострює проблеми гумусового, агрофізичного та меліоративного стану і веде до зниження родючості ґрунтів та ефективності ведення рослинництва.

В останній час також спостерігається великий інтерес до запровадження органічного землеробства, оскільки в світі зростає попит на якісні та безпечні продукти харчування. Україна, Миколаївська область та сільгоспвиробники

Широківської громади теж не стоїть осторонь цих процесів, спостерігається зацікавленість як малих, так і великих сільгосппідприємств виробництвом саме органічної продукції.

Для виробників перехід до органічного виробництва дає змогу скоротити витрати на хімічні засоби захисту, внесення мінеральних добрив, знизити затрати пально-мастильних матеріалів при переході до безпального обробітку, при цьому ціна на отриману біологічну продукцію є в 2-3 рази вищою від ціни звичайної.

Підвищена ефективність використання землі та інших ресурсів у органічних господарствах є важливим стимулом переведення діяльності сільськогосподарських виробників на органічні засади – якщо попит та можливість переробки екологічно чистої продукції є достатнім, а можливості її реалізації – реальними та досяжними.

В свою чергу, несформованість цього сегменту ринку в Україні, відсутність каналів реалізації та неготовність споживачів купувати продукцію, суттєво стримує розвиток органічного сільського господарства як на території громади, так і в області.

Цілі та пріоритети розвитку сільського господарства на території громади:

- сприяння залученню інвестицій та впровадженню інноваційних технологій в агропромислове виробництво;
- сприяння розвитку імпортозамінних галузей сільського господарства (садівництво, овочівництво);
- збереження та відтворення родючості ґрунтів;
- підтримка дрібних та середніх сільгоспвиробників;
- розвиток бджільництва.

Туристична галузь

На сьогодні в громаді погано розвинена туристично-інформаційна та промоційна інфраструктура – немає вказівників, карт, туристично-інформаційних пунктів тощо.

2.8. Зайнятість населення та підприємницька активність громадян

Населення в основному зайняте в галузі сільського господарства, державної служби, освіти, здоров'я. Крім того, значна кількість населення – приватні підприємці, фермери, зайняті в особистих господарствах, самозайняті.

На території, яку охоплює громада, зареєстровано 37 юридичних осіб та 38 фізичних осіб-підприємців.

Торгівельні послуги надають 19 функціонуючих торгових точок, 3 заклади громадського харчування (табл. 16).

Таблиця 16

Торгові точки на території ОТГ

Назва	Широке	Червона Долина	Новопетрівка	Поляна	Любине	Степове
Магазини (приватні) всього	5	6	7	2	1	1
продуктові	4	5	6	2	1	1
промислові	1	1	1	-	-	-

Динаміка обсягів обороту роздрібної торгівлі свідчить про його зростання.

В обсязі продажу продовольчих товарів найвища частка припадає на тютюнові вироби, алкогольні напої, кондитерські вироби, пиво, м'ясопродукти, молоко та молокопродукти, плоди і ягоди.

Робота сільської ради спрямована на забезпечення стабільної цінової ситуації на ринку продовольчих товарів та попередження випадків безпідставного підвищення цін на основні види продовольчих товарів. З цією метою здійснюється моніторинг цін на споживчому ринку, проводиться роз'яснювальна робота серед суб'єктів підприємницької діяльності щодо дотримання граничних розмірів торгівельних надбавок.

Природно-історичні особливості території Широківської сільської ради, зайнятість населення, переважно, у сільському господарстві та, певною мірою, транспортні зв'язки обумовили сільську систему розселення із розвинутою мережею населених пунктів. Проте у всіх населених пунктах селищної ради накопичена низка соціально-економічних проблем. Найгостріші серед них – безробіття та бідність, що зумовлюють трудову міграцію сільського населення; занепад соціальної сфери; поглиблення демографічної кризи, обезлюднення та вимирання сіл.

Таблиця 17

Зайнятість за видами діяльності

Галузі та види діяльності	2019
Сільське господарство, мисливство, лісове та рибне господарство	636
Промисловість	15
Будівництво	36
Оптова й роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з їх ремонту.	54

Транспорт і зв'язок	17
Фінансова діяльність	-
Державне управління	34
Освіта	177
Охорона здоров'я та соціальна допомога	14
Колективні, громадські та особисті послуги	2
Інші види діяльності	3
Всього	988

Причинами виникнення безробіття є те, що у процесі реформування аграрного сектору було утворено нові агроформування, які, враховуючи стрімкий розвиток техніки та технологій, відмовилися від низки професій, внаслідок цього значна частина робочої сили залишилася незадіяною у виробництві, сезонний характер роботи та ін. Зростання рівня безробіття позначилося на рівні життя всіх категорій громадян, а особливо – економічно неактивного населення – пенсіонерів.

Рис. 21. Розподіл працівників за галузями виробництва

Як бачимо, переважна більшість працюючих зосереджена в сільському господарстві.

Таблиця 18

Зареєстровані суб'єкти господарської діяльності(всього по громаді)

Суб'єкти господарювання	2019
Широківська с/р	1
Школи	4
Дитячі садки	4
Фермерські господарства	15
Сільськогосподарські підприємства	4
Приватні підприємці	22
Фінансовий відділ	1
Відділ освіти та культури	1
Відділ соціального захисту населення, сім'ї, дітей та молоді	1
Усі суб'єкти ЄДРПОУ:	53

Таблиця 19

Зареєстровані суб'єкти господарської діяльності за видами діяльності

Галузі та види діяльності	2019
Сільське господарство, мисливство та лісове господарство	19
Рибне господарство	-
Промисловість,:	-
Будівництво	-
Оптова і роздрібна торгівля; торгівля транспортними засобами; послуги з ремонту	22
Готелі та ресторани	-
Транспорт і зв'язок	3
Фінансова діяльність	1
Освіта	4
Охорона здоров'я та соціальна допомога	-
Колективні, громадські та особисті послуги	1
Інші види економічної діяльності	1

Найбільші роботодавці

Підприємство, організація, установа	Вид діяльності (основний)	Чисельність працівників у 2019 р.
Снігурівська філія ТОВ СП "НІБУЛОН"	сільське господарство	78
ф/г "Номировский"	сільське господарство	50
ф/г «Гармонія»	сільське господарство	20
ф/г «Лаванда»	сільське господарство	17
ТОВ "Пономар"	сільське господарство	160

У громаді відсутні офіційно зареєстровані заклади побутового обслуговування

3. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ СТРАТЕГІЧНОГО ВИБОРУ

3.1. Сценарії розвитку Широківської громади

Сценарне моделювання є важливою методологічною базою визначення напрямків розвитку. Сценарій – деяка послідовність подій, які можуть відбутися в майбутньому із значною долею ймовірності за певних умов. Такі умови, або фактори, можуть бути як зовнішні, так і внутрішні. Іншими словами, в основі кожного сценарію повинні бути покладені базові сценарні припущення, за яких можуть виникати ті чи інші фактори впливу.

Зважаючи на те, що для новоствореної ОТГ дуже мало даних для відстеження попередньої динаміки соціально-економічних процесів, повноцінне формулювання сценаріїв у 2020 році неможливе (стане можливим під час наступних періодів планування – через 3-5 років). Таким чином, наведені нижче елементи сценарного моделювання відображають, передусім вплив на громаду зовнішніх факторів.

Основними сценаріями розвитку є: інерційний (песимістичний) та модернізаційний (реалістичний).

3.1.1. Інерційний сценарій розвитку

Інерційний (песимістичний), сценарій розвитку громади формується за комплексу припущень, що тривкий у часі (горизонті планування) баланс зовнішніх і внутрішніх факторів впливу на стан громади як соціально-економічної системи залишається незмінним, тобто послідовність станів системи змінюється за інерцією: громада рухається по інерції, суспільно-економічний стан країни не сприяє розвитку.

Базові припущення інерційного сценарію - національний рівень:

1. Військовий конфлікт на Сході України заморожується;
2. Зростають видатки Державного бюджету на утримання армії та ВПК;
3. Рівень корупції в країні зменшується незначно – замість реальних реформ спостерігаємо їх імітацію;
4. ВВП країни продовжує падіння;
5. Гривня підтримується виключно міжнародними кредитами та, відповідно, інтервенціями НБУ на валютному ринку;
6. Інвестиційна привабливість України залишається низькою, рівень залучення інвестицій не зростає;
7. Податковий тиск на підприємців залишається високий, в тіні продовжує залишатися більше 50% малого і середнього бізнесу;

8. В умовах суттєвої корекції тарифів підвищується вірогідність збільшення рівня неплатежів населення, що призводить до поглиблення кризи в ЖКГ.

Базові припущення інерційного сценарію – місцевий рівень:

1. Ідентичність громади на стадії формування, впізнаваність в регіоні та Україні поки що незначна;
2. Структура економіки громади виразно диференційована на економіку центра об'єднання і економіку решти територій;
3. Інвестиційний та підприємницький клімат у громаді залишаються на тому ж рівні;
4. Рівень купівельної спроможності населення постійно знижується;
5. Рівень реальної бюджетної забезпеченості громади дещо покращується внаслідок створення ОТГ;
6. З'являються кошти на модернізацію об'єктів інфраструктури.

Результат інерційного сценарію:

- Демографічна ситуація на найближчі роки залишається без змін, або погіршується, при цьому вікова структура населення змінюється в бік скорочення працездатного населення та його «старіння», що, відповідно, призводить до зростання навантаження на працездатне населення.
- Внаслідок скорочення робочих місць в реальному секторі більшість населення живе за рахунок торгівлі, послуг, бюджетних, пенсійних та соціальних виплат.
- Сільські території продовжують занепадати через відсутність місць праці та реальних джерел доходів сільського населення.
- Несприятливий підприємницький клімат та низька інвестиційна привабливість громади не сприяють зниженню рівня тінізації економіки. Реальний сектор економіки повільно скорочується.
- Внаслідок зростання доходів бюджету після об'єднання дещо покращуються стан інфраструктури (окремих об'єктів інженерно-комунальної інфраструктури громади), однак розпорошення коштів по населених пунктах території не дозволяє створити кумулятивного ефекту: модернізація інфраструктури розтягується на довгі роки.

3.1.2. Модернізаційний сценарій розвитку

Модернізаційний (реалістичний) сценарій розвитку будується на припущеннях, за яких формуються найсприятливіші зовнішні (глобальні та

національні) та внутрішні (ті, які громада здатна створити самостійно) фактори впливу: громада активно використовує можливості в умовах швидкого суспільно-економічного розвитку країни.

Базові припущення модернізаційного сценарію – національний та регіональний рівень:

1. Внаслідок тиску Заходу на РФ військове протистояння на Сході України припиняється;
2. Видатки на оборону країни та підтримки ЗСУ стабілізуються (зменшуються), а вивільнені кошти спрямовуються на розвиток;
3. Рішуче впроваджуються системні реформи: судова, податкова, децентралізація та ін.;
4. ВВП країни починає зростання у 2020-2022рр.;
5. Гривня рухається в прогнозованому валютному коридорі;
6. Інвестиційна привабливість країни покращується;
7. Податкова реформа виводить бізнес із «тіні», відбувається легалізація робочої сили, зменшується виплата заробітних плат «в конвертах»;
8. Соціальна політика держави мінімізує ризики росту неплатежів внаслідок зростання тарифів на комунальні послуги (застосування механізмів субсидіювання соціально незахищених прошарків населення);
9. Державні органи виконавчої влади на рівні держави та області активно впроваджують відповідні Стратегії розвитку.

Базові припущення модернізаційного сценарію – місцевий рівень:

1. Громада формує власну ідентичність та «якірні точки» розвитку території;
2. Сформовано базові планувальні документи громади: розроблена стратегія, генеральний план, схеми зонування земель громади, схема планування громади, інвестиційний паспорт громади тощо;
3. У громаді покращується підприємницький та інвестиційний клімат – громада стає привабливою для інвесторів – створюються привабливі інвестиційні пропозиції;
4. Громада є активним учасником впровадження Стратегії розвитку області та, відповідно, реципієнтом Державного фонду регіонального розвитку;
5. Громада ефективно використовує державну субвенцію на розвиток інфраструктури;
6. Громада активно залучає позабюджетні кошти з грантових та інвестиційних джерел, впроваджуючи при цьому принципи гендерного і партисипативного бюджетування.

Результат модернізаційного сценарію:

– Громада поступово формує свій новий імідж інвестиційно-привабливої території: високотехнологічний та екологічний. Внаслідок ефективної політики місцевої та регіональної влади громада залучає стратегічних інвесторів у пріоритетні галузі економіки та сільського господарства.

– Існуючі сільськогосподарські виробництва на території Широківської громади модернізуються та збільшують обсяги виробництва продукції.

– Громада здійснює інвентаризацію земель та формує портфель привабливих інвестиційних пропозицій, активно просуваючи їх на інвестиційні ринки.

– В громаду поступово заходять інвестори, зокрема у галузі з високою доданою вартістю, а також у сферу туризму, в тому числі й «зеленого» (активно розвивається туристично-рекреаційна галузь, включаючи садиби зеленого туризму, туристичні маршрути вихідного дня тощо).

– Зростає рівень доходів населення, що пожвавлює внутрішній ринок громади.

– Проекти розвитку в рамках реалізації Стратегії розвитку області активізують економічне життя на сільських територіях, формуючи «якірні точки» економічного зростання, зокрема, це розвиток кооперативного руху, створення неаграрних видів бізнесу тощо.

– Активне залучення державних субвенції та коштів з ДФРР разом з чітким планом модернізації інфраструктури в середньостроковій перспективі дозволять значно підвищити рівень комфорту та покращити стан доріг в громаді.

3.2. Діагностика місцевих проблем, визначених партиципаційно за участі представників громади

В рамках проведенного анкетування населення Широківської ТГ (рис. 20-27) сформовано список проблем громади:

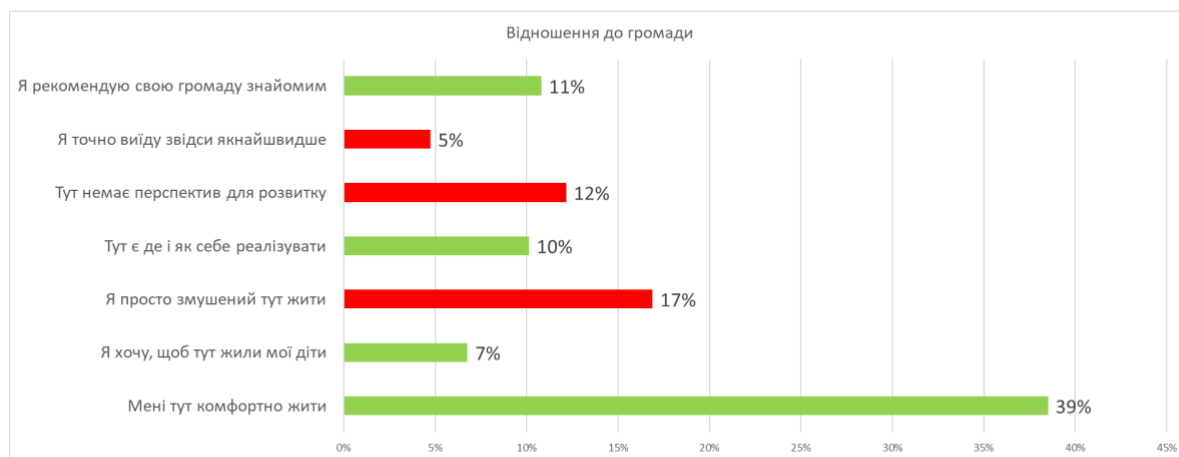
- 1) Безробіття (відсутність робочих місць) та низький рівень доходу мешканців у зв'язку з їх низькою кваліфікацією
- 2) Недостатня інформованість про громаду за її межами
- 3) Низька громадська ініціативність та активність членів громади
- 4) Низька якість дорожнього покриття та відсутність стабільного транспортного сполучення у всіх населених пунктах громади
- 5) Зношеність інженерних мереж.

Повний перелік та оцінка проблем подано на рис. 20.

Рис. 20. Основні проблеми громади.

Загальна характеристика громади

Позитив – 66% , негатив – 34%

Рис. 21. Загальна характеристика громади її мешканцями.

Оцінка нинішнього стану громади

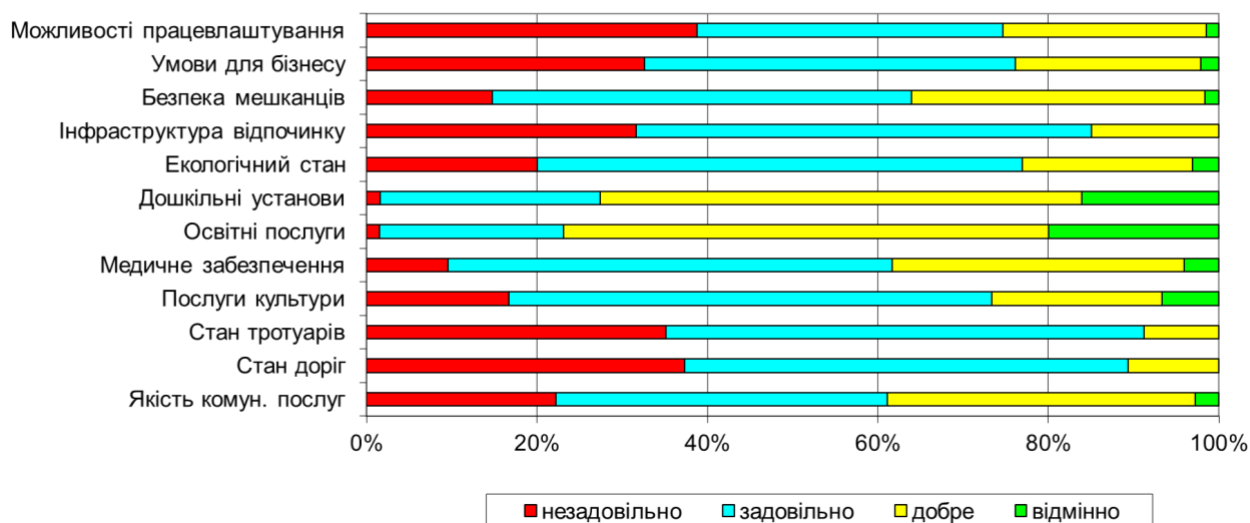

Рис. 22. Оцінка нинішнього стану громади

Комплексний показник якості окремих сфер громади

Рис. 23. Комплексна оцінка якості окремих сфер життєдіяльності громади

Основні проблеми громади

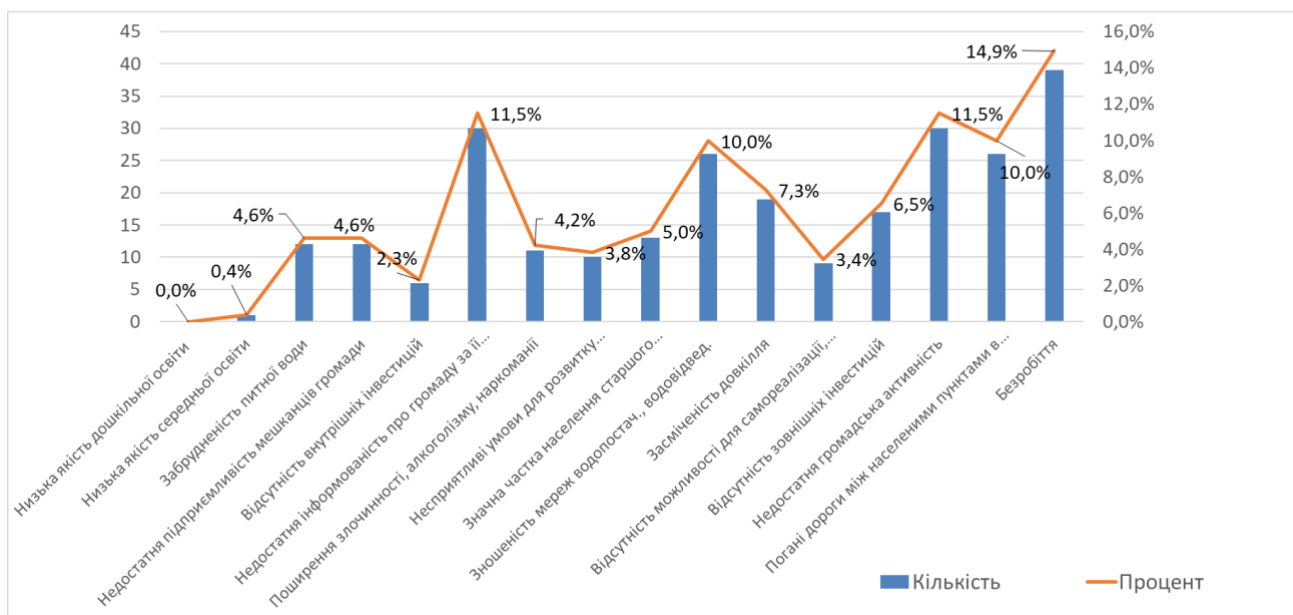

Рис. 24. Основні проблеми громади

Основні проблеми громади (неважливість для опитування)

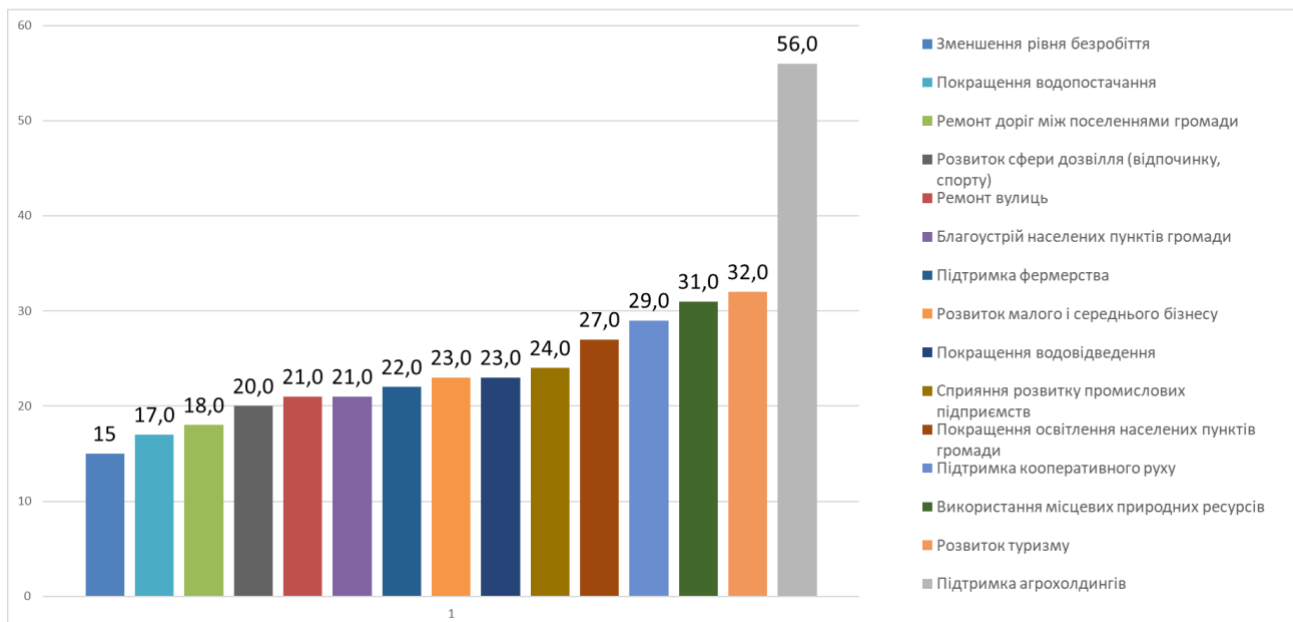
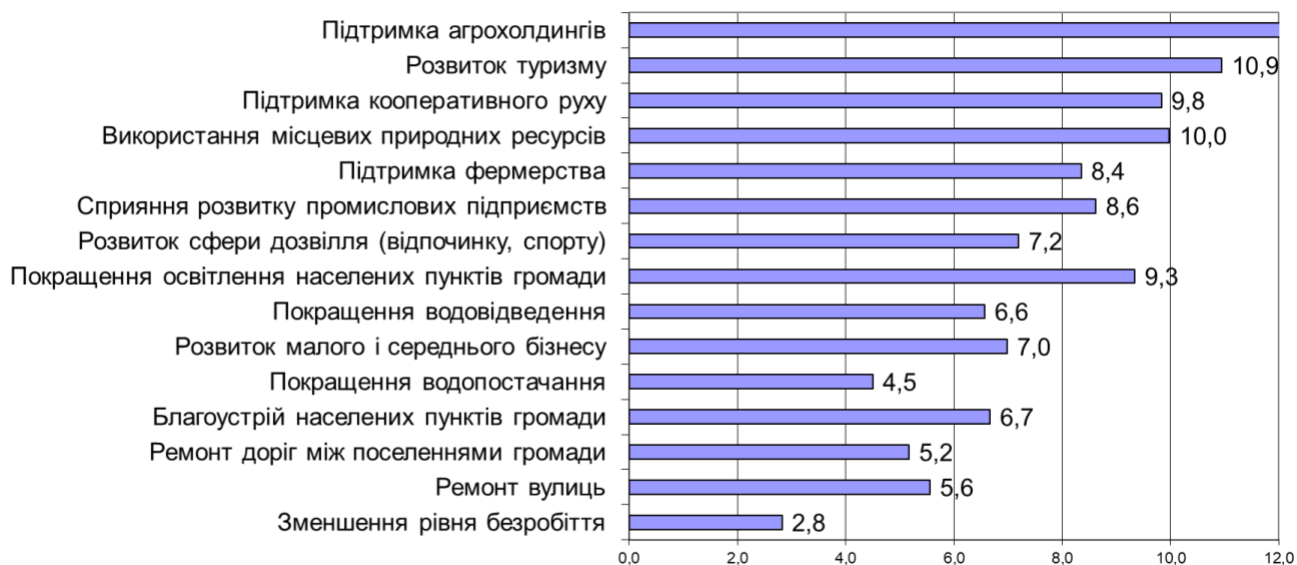

Рис. 25. Неважливі проблеми громади (чим вище рейтинг, тим менш важливою є проблема).

Основні пріоритети

Чим менше значення, тим важливіший пріоритет

Рис. 26. Основні пріоритети розвитку громади

Основний ресурс розвитку громади

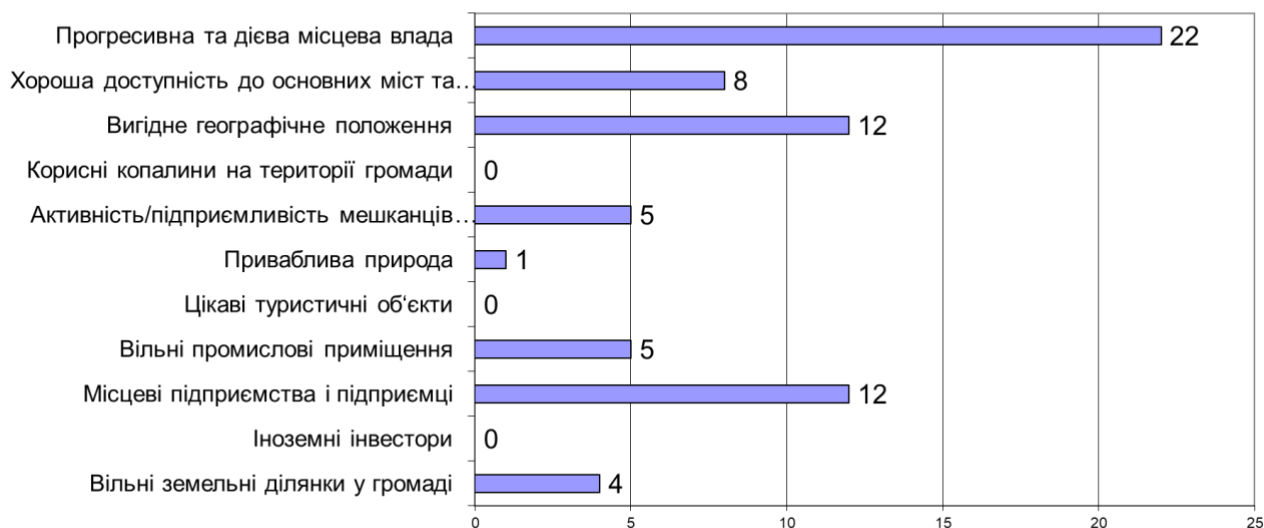

Рис. 27. Основний ресурс розвитку громади.

3.3. Місія та Бачення громади

В рамках роботи Робочої групи з підготовки Стратегії та консультування з громадськістю була сформована місія та бачення розвитку громади, а саме:

Широківська громада – край хліборобів та овочівників, з привабливою природою, родючою землею та помірним кліматом. Це край, багатий на історичну спадщину, з унікальним місцезнаходженням, в якому поєдналися мальовничі села і селища: Червона Долина, Новопетрівна, Покровське, Широке, Степове, Поляна, Любине.

В майбутньому Широківська громада – це екологічно чистий регіон з розвиненим сільським господарством та переробною промисловістю, має розвинену освітню та медичну сферу, соціальну інфраструктуру та сферу відпочинку, привабливі умови для ведення бізнесу.

В громаді щасливо живуть талановиті діти, активні підприємці та хазяйновиті господарі, гостинні, працьовиті, заможні, здорові та громадсько активні люди.

3.4. Аналіз сильних сторін, можливостей розвитку, слабких сторін та загроз розвитку Широківської громади (SWOT – аналіз)

SWOT-аналіз дає змогу виявити ті галузі та види діяльності, де територіальна громада має потенціал розвитку, а також сформулювати конкретні завдання та цілі, необхідні для реалізації цього потенціалу.

SWOT-аналіз Широківської громади

Сильні сторони	Слабкі сторони
1. Наявність природних ресурсів місцевого значення (глина) для розвитку будівельної галузі 2. Наявність достатньої кількості родючих та екологічно чистих с/г земель та земель не сільськогосподарського призначення. 3. Вигідне географічне положення на межі Миколаївської та Херсонської областей. 4. Наявність води та родючих ґрунтів підвищують потенціал сільського господарства 5. Наявність вільних будівель під дрібне товарне виробництво та побутове обслуговування 6. Чисте навколишнє середовище через відсутність великих забруднюючих виробництв 7. Стабільний розвиток та відносно висока продуктивність сільськогосподарської галузі 8. Наявність умов для туризму (вело – скидний канал, риболовля, зелений, туризм вихідного дня тощо) 9. Розвинута спортивна сфера, що може слугувати драйвером впізнаваності громади 10. Наявність водних артерій (Любинське водосховище та Інгульський канал).	1. Неналежна якість дорожнього покриття автомобільних доріг, що проходять через територію громади. 2. Потребує оновлення МТБ соціально-культурної сфери 3. Відсутність транспортного сполучення між населеними пунктами громади 4. Недостатня мережа спортивних майданчиків та спортивних закладів загального користування. 5. Відсутній досвід у залученні позабюджетних коштів (міжнародні гранти, інвестиції, кредити). 6. Низький рівень використання альтернативної енергії, впровадження енергоефективних технологій 7. Недостатній рівень безпеки через відсутність системи відеоспостереження в селах громади 8. Складна демографічна ситуація, висока частка непрацездатних та обмежено працездатних осіб, високий рівень сезонного безробіття 9. Низька швидкість та нерозповсюдженість мережі Інтернет по населених пунктах ОТГ 10. Відсутність генерального плану та плану зонування території всієї ОТГ 11. Недостатня підприємливість громадян 12. Поганий стан побутового обслуговування 13. Недосконала система утилізації відходів в т.ч. твердих побутових відходів 14. Відсутність відповідно підготовлених кадрів 15. Обмежені кошти громади на виконання власних повноважень

Можливості	Загрози
1. Зростання кількості високотехнологічних сільськогосподарських та переробних підприємств (у тому числі й органічного землеробства), які будуть використовувати інноваційний потенціал та робочу силу. 2. Підвищення енергоефективності та використання альтернативних джерел енергії у малих населених пунктах (енергетична незалежність). 3. Зростання популярності сільського, зеленого, культурного, світоглядного туризму призведе до розвитку рекреаційної сфери 4. Залучення коштів міжнародної технічної допомоги дасть змогу розвивати інфраструктуру та бізнес в ОТГ 5. Покращення бізнес клімату в регіоні, відновлення стимулювання малого та середнього бізнесу 6. Зростання попиту на продовольство (у тому числі й органічне) на світовому ринку стимулюватиме розвиток АПК. 7. Створення підприємств харчової промисловості (мукомольні, хлібопекарні, макаронні тощо) 8. Державна бюджетна підтримка об'єднаних громад сприятиме їх розвитку.	1. Зростання еміграції та «старіння» громади (неповернення молоді в громаду, відтік кваліфікованих спеціалістів). 2. Перекладання на місцеве самоврядування державних фінансових зобов'язань щодо забезпечення соціальних стандартів. 3. Ерозія ґрунтів та замулення водойм через безконтрольне знищення лісосмуг та недотримання сівозмін 4. Продовження або замороження військового конфлікту на сході України 5. Зростання недовіри до державної влади. 6. Зменшення видатків домогосподарств на купівлю товарів та послуг (зменшення доходів та послуг) 7. Обмеження фінансування соціальної інфраструктури з боку держави 8. Прискорення економічного розвитку громад-конкурентів. 9. Погане фінансове становище в Україні 10. Обмежені фінансові ресурси для розвитку громади 11. Згорання реформ. 12. Зростання рівня тіньової економіки 13. Низький рівень платоспроможності населення через низький рівень заробітної плати

3.5. Порівняльні переваги, виклики і ризики Широківської громади

Переваги:

Прогнозоване продовження євроінтеграційних процесів та реформ в Україні сприятимуть покращенню бізнес-клімату та зростанню зацікавленості інвесторів до України та її регіонів і громад. З урахуванням таких сильних сторін Широківської громади, як наявність зручного географічного розміщення, наявності достатньої кількості трудових ресурсів та достатньої кількості родючих та екологічно чистих сільськогосподарських земель (для ведення сучасного агробізнесу), такі можливості стимулюватимуть розвиток сільського господарства та переробної промисловості, розвиток транспортно-логістичної інфраструктури та, як результат, підвищення доходів населення, покращення якості життя мешканців сільської місцевості.

Оскільки передбачається зростання серед населення України та Європи популярності сільського, зеленого, культурного, внутрішнього та зовнішнього

туризму, врахувавши наявність якісних рекреаційних ресурсів території відкривається можливість розвитку наявної та створення нової туристичної інфраструктури (об'єкти туризму, транспортне сполучення, нові туристичні маршрути тощо повинно забезпечити розвитковий потенціал Широківської ОТГ у цій сфері.

Зростання попиту на продовольство на світовому ринку може привабити інвесторів в аграрний сектор на сільських територіях громади, стимулюватиме розвиток наявних у громаді підприємств виробників та переробників агропродукції, а також харчової промисловості.

Підприємницька активність представників місцевої громади сприяє підвищенню зайнятості населення та наповненні місцевого бюджету. Наявність потенціалу геліо- та вітро-енергетики дасть можливість залучити зовнішніх інвесторів до побудови СЕС та ВЕС, створенню нових робочих місць та збільшенню доходів місцевого бюджету.

Виклики:

Погане забезпечення питною водою у більшості сільських поселеннях громади, висока зношеність інженерно-технічних комунікацій, неналежна якість, або відсутність дорожнього покриття між населеними пунктами в середньостроковій перспективі можуть бути частково усунуті завдяки бюджетній підтримці, що надається для об'єднаних громад, а також залученням сторонніх коштів (державних – ДФРР, іноземних – кошти міжнародної технічної допомоги, або внутрішніх – через залучення інвестицій).

Інвестиційна активність та покращання бізнес-клімату може сприяти підвищенню підприємницької активності у громаді. Це також повинно призвести до підвищення громадянської активності, що дозволить набути досвіду у залученні позабюджетних коштів. Підвищення підприємницької активності також може збільшитися за рахунок зростання популярності сільського, зеленого, зимового, культурного, світоглядного туризму.

Ризики:

Згорання реформ та, як наслідок цього, скорочення обсягів фінансової підтримки громади обмежуватиме реконструкцію інженерно-технічних комунікацій, доріг та забезпечення питною водою населених пунктів громади.

Зміна кліматичних умов та погіршення екологічної ситуації можуть призвести до погіршення життя мешканців громади.

Сильні сторони:

Добре організована система дошкільної, шкільної та позашкільної освіти і культури (наявність творчих та спортивних колективів, що популяризують громаду) не лише підвищує рівень освіти мешканців громади, а й збільшує шанси на притік сімей молодих спеціалістів.

Наявність достатньої кількості родючих та екологічно чистих сільськогосподарських земель, наявність вільної робочої сили дають можливість створити виробничо-господарські об'єкти кооперативного характеру та комунальної власності, сприяють залучанню інвесторів.

Велика кількість сонячних днів та наявність вітрів робить привабливим розвиток альтернативної енергетики.

Наявність талановитих колективів творчої самодіяльності та спортивних команд, увага до талановитої молоді сприяють створенню та розповсюдженню позитивного іміджу Широківської громади. На території громади є можливості для розвитку об'єктів зеленого туризму, що підтверджується прикладами та наявною базою.

Загрози:

Зростання еміграційних процесів, продовження або замороження військового конфлікту на сході України, зростання цін на енергоносії, перекладання на місцеве самоврядування державних зобов'язань щодо забезпечення соціальних стандартів без передачі належного фінансового забезпечення, загострення проблеми водопостачання в зв'язку із зневодненням ґрунтів через недостатню кількість опадів, зменшення ефективності землекористування через неправильну агротехнологію, високі процентні ставки при отриманні кредитів на ведення бізнесу, а також можливість виникнення надзвичайних ситуацій внаслідок природних катаклізмів, з високою ймовірністю, негативно відобразяться на соціально-економічному розвитку громади.

4. ЦІЛІ ТА ПРІОРИТЕТИ РОЗВИТКУ ШИРОКІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ НА 2021-2027 РОКИ

Формулювання найважливіших питань та цілей розвитку громади є довгостроковим завданням. В рамках реалізації цілей може проходити певна переоцінка, можуть з'являтися нові ідеї та підходи, але бачення не повинно зазнавати суттєвих змін. Всі ці формулювання являють собою єдиний цільовий блок при пріоритетності бачення цілей та проблем. Розв'язання соціально-економічних проблем та обґрунтування способів реалізації певних стратегічних і тактичних цілей здійснюється за допомогою плану соціально-економічного розвитку громади.

Такі цілі узагальнюють всі першочергові потреби розвитку громади та є орієнтирами розвитку не тільки на короткостроковий період, а й на довгострокову перспективу.

Досягнення намічених цілей дозволить створити умови для економічного та соціального розвитку громади в цілому та всіх її складових. Нестабільність економічної системи є актуальною проблемою для всієї України. Але для сільських територій дане питання стоїть особливо гостро. Сільські мешканці мають менший вибір з працевлаштування, менший рівень доходів, значно нижчий рівень доступності фінансово-кредитних ресурсів та ряд інших недоліків.

Якість життя на селі за останні десятиліття значно знизилася в порівнянні з якістю життя міського населення. Сюди можна віднести і занепад медичної галузі (через відсутність кваліфікованих кадрів, що не бажають працювати в селі), недоступність цілого ряду соціальних послуг (кінотеатри, заклади сімейного дозвілля, мережі супермаркетів з нижчим рівнем цін, низький рівень доступності до мережі Інтернет тощо).

Сільські території є прихованим потенціалом розвитку як громади так і України. Це можна спостерігати на прикладі цілого ряду країн, що обрали шлях децентралізації. Для нашої країни це є рішучим кроком на шляху до розвинутого європейського суспільства. Збереження та розвиток сільських територій може стати необхідним поштовхом. Тому необхідно створити умови для комплексного розвитку територій в інтересах громади та забезпечити населення якісними житлово-комунальними послугами. Відповідно до визначених стратегічних цілей розвитку громади варто відокремити конкретні пріоритети та завдання, що можуть бути виконані в середньостроковому періоді.

Для ефективного розвитку громади визначені головні стратегічні цілі, яким необхідно слідувати для досягнення розвитку. До стратегічних та операційних цілей розвитку Широківської ОТГ відносяться:

1. Економічне зростання населених пунктів громади

- 1.1. Створення умов для розвитку малого та середнього бізнесу
- 1.2. Підвищення рівня зайнятості населення
- 1.3. Підвищення туристичного потенціалу громади (розробка нових туристичних продуктів)

2. Створення комфортних умов для життя на території громади та сталий розвиток територій

- 2.1. Збереження навколишнього природного середовища, розвиток «зеленої» енергетики та запровадження енергоефективних технологій
- 2.2. Розвиток комунальної інфраструктури територіальної громади та забезпечення населення якісними послугами
- 2.3. Комплексний розвиток населених пунктів громади
- 2.4. Підвищення рівня безпеки населення

3. Розвиток освітнього, культурного середовища, забезпечення здорового способу життя та соціальної захищеності

- 3.1. Формування доступної та якісної системи освіти, що відповідає вимогам громади та суспільства
- 3.2. Забезпечення належного рівня охорони здоров'я та підвищення тривалості життя мешканців громади
- 3.3. Покращення якості та ефективності соціальних послуг
- 3.4. Підвищення освітнього, духовного, спортивного та культурного рівня населення громади
- 3.5. Стимулювання розвитку громадянського суспільства

1.1. Система цілей Широківської громади до 2027 року

Стратегічні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
2. Економічне зростання населених пунктів громади	1.1. Створення умов для розвитку малого та середнього бізнесу	1.1.1. Створення конкурентного середовища, в якому забезпечено рівні можливості для всіх учасників ринку	1.1.1.1. Розвиток мережі спеціально облаштованих територій та місць ведення підприємницької діяльності 1.1.1.2. Популяризація нових видів бізнесу 1.1.1.3. Розвиток кооперативного руху – створення сільськогосподарських обслуговуючих кооперативів у різних сферах господарства 1.1.1.4. Сприяння створенню малих підприємств з надання побутових послуг населенню (салон краси, швейна майстерня, ремонт побутової техніки тощо).
		1.1.2. Забезпечення конструктивного діалогу місцевої влади з малим та середнім підприємництвом	1.1.2.1. Підвищення інформованості малого та середнього підприємництва щодо регуляторної діяльності ОМС 1.1.2.2. Проведення консультацій з бізнесом щодо забезпечення ефективної

Стратегі чні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
			реалізації державної регуляторної політики 1.1.2.3. Усунення перешкод та дерегуляція підприємницької діяльності.
		1.1.3. Підтримка громадських ініціатив з розвитку підприємництва	1.1.3.1. Сприяння наданню одноразових виплат по безробіттю для зайняття підприємницькою діяльністю 1.1.3.2. Започаткування конкурсів на кращу бізнес-ідею з грошовими призами (цільова програма розвитку підприємництва)
		1.1.4. Популяризація інвестиційних можливостей громади	1.1.4.1. Проведення інвентаризації земель та природних ресурсів громади 1.1.4.2. Розробка Інвестиційного паспорту, висвітлення діяльності сільської ради через ЗМІ 1.1.4.3. Виготовлення та розповсюдження рекламних матеріалів про інвестиційні можливості громади 1.1.4.4. Участь у виставках та інших заходах з метою популяризації інвестиційних можливостей громади

Стратегічні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
	1.2. Підвищення рівня зайнятості населення	1.2.1. Детінізація робочої сили	1.2.1.1.Проводити широку інформаційно-роз'яснювальну роботу серед громадськості щодо переваг легальної зайнятості та соціальних ризиків громадян, які не легалізують свою зайнятість та отримують заробітну плату неофіційно. 1.2.1.2. Запровадження у штаті сільської ради інспектора з праці
		1.2.2. Покращення співпраці з Центром зайнятості	1.2.2.1.Залучення безробітних на громадські роботи по благоустрою населених пунктів громади
	1.3. Підвищення туристичного потенціалу громади (розробка нових туристичних продуктів)	1.3.1. Створення сучасних туристичних продуктів, що враховують місцеві особливості	1.3.1.1. Аналіз туристичних можливостей громади 1.3.1.2. Розробка маршрутів вихідного дня з встановленням відповідної інфраструктури (вказівники, альтанки, місця для риболовлі тощо)

Стратегі чні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
		1.3.2. Брендування територіальної громади як культурно-історичного центру та її популяризація в межах області та України	1.3.2.1. Виготовлення буклетів та їх розповсюдження на туристичних заходах 1.3.2.2. Встановлення стел та інформаційних вказівників щодо місцевих природних пам'яток та визначних місць 1.3.2.3. Облаштування пам'ятних місць

Стратегічні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
2. Створення комфортних умов для життя на території громади та сталій розвиток територій	2.1.3. Береження навколишнього природного середовища, розвиток «зеленої» енергетики та запровадження енергоефективних технологій	2.1.1. Підвищення екологічної культури та рівня екологічної свідомості населення	2.1.1.1. Проведення інформаційних кампаній щодо роздільного збору сміття та недопущення екологічного забруднення території громади 2.1.1.2. Проведення інформаційно-роз'яснювальних кампаній щодо необхідності енергозбереження у школах, дитсадках, установах тощо
		2.1.2. Поліпшення управління енергетичними ресурсами та розвиток альтернативної енергетики, в тому числі й через створення підприємств з генерації відновлюваних джерел енергії	2.1.2.1. Вивчення можливості щодо залучення інвестицій для будівництва сонячної електростанції 2.1.2.2. Вивчення можливості щодо залучення інвестицій для будівництва вітряної електростанції
		2.1.3. Забезпечення впровадження енергоефективних та енергозберігаючих технологій в усіх галузях економіки та установах бюджетної сфери	2.1.3.1. Проведення енергоаудиту та оцінка енергоспоживання комунальних закладів в громаді 2.1.3.2. Ремонт комунальних будівель з використанням сучасних енергоефективних матеріалів та технологій

Стратегічні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
		2.1.4. Проведення реконструкції систем опалення комунальних будівель громади з врахуванням сучасних енергоефективних технологій	2.1.4.1. Придбання та встановлення опалювального обладнання для заміщення традиційних видів палива альтернативними видами палива 2.1.4.2. Сприяння створенню потужностей з вироблення з відходів сільського господарства альтернативних видів палива
	2.2.Розвиток комунальної інфраструктури територіальної громади та забезпечення населення якісними послугами	2.2.1.Розвиток інфраструктури водопостачання та водовідведення	2.2.1.1. Розвиток вуличної мережі водопостачання 2.2.1.2. Заміна застарілого обладнання для зменшення енерговитрат 2.2.1.3. Встановлення нового обладнання для покращення якості питної води (станція доочистки) 2.2.1.4. Покращення технічного стану об'єктів водовідведення, розширення мережі водовідведення
		2.2.2.Впровадження нових сучасних технологій у сфері збору, сортування, транспортування та переробки ТПВ	2.2.2.1. Ліквідація несанкціонованих звалищ сміття 2.2.2.2. Паспортизація сміттєзвалищ 2.2.2.3. Придбання контейнерів для роздільного збору ТПВ

Стратегічні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
			2.2.2.4. Реалізація громадських ініціатив з очищення територій населених пунктів, парків, лісосмуг
		2.2.3.Розвиток, відновлення та утримання вуличного освітлення населених пунктів громади	2.2.3.1. Проведення робіт з освітлення вулиць сіл Широківської сільської ради 2.2.3.2. Технічне обслуговування існуючих мереж вуличного освітлення 2.2.3.3. Оплата електроенергії за освітлення вулиць
	2.3.Комплексний розвиток населених пунктів громади	2.3.1.Поліпшення благоустрою території	2.1.1.1.Облаштування дитячих ігрових майданчиків для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в селах громади 2.3.1.2.Придбання транспортних засобів спеціального призначення для комунальних підприємств громади 2.3.1.3. Запобігання та ліквідація надзвичайних ситуацій 2.3.1.4. Відкриття на базі КП цеху з виготовлення плитки
		2.3.2.Розробка містобудівної документації населених пунктів громади	2.3.2.1.Розробка схем планування території громади та генеральних планів населених пунктів, необхідних для розвитку громади

Стратегі чні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
		2.3.3. Благоустрій територій населених пунктів громади	2.3.3.1. Благоустрій кладовищ у населених пунктах громади 2.3.3.2. Облаштування парків, виконання робіт по висаджуванню квітів на квітникових клумбах, висадка дерев, знесення аварійних та сухостійних дерев, викіс трави та бур'янів 2.3.3.3. Облаштування прилеглих територій пам'ятних знаків, елементів малої архітектури 2.3.3.4. Скошування трави по вулицях та проведення заходів з фітосанітарного контролю рослин-алергенів
		2.3.4. Поліпшення транспортної доступності та сполученості між населеними пунктами громади	2.3.4.1. Забезпечення автобусного внутрішнього сполучення між населеними пунктами громади, з районним та обласним центром 2.3.4.2. Проведення капітального та поточних ремонтів доріг загального користування, що перебувають у комунальній власності громади 2.3.4.3. Ремонт автозупинок та їх повна заміна (за необхідності)

Стратегічні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
	2.4. Підвищення рівня безпеки населення	2.4.1. Встановлення системи відеоспостереження в населених пунктах громади (в'їзди, виїзди, точки збору населення)	2.4.1.1. Виготовлення проєктної документації на систему відеоспостереження 2.4.1.2. Закупівля та встановлення обладнання для відеоспостереження
		2.4.2. Створення багатофункціонального центру безпеки	2.4.2.1. Експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури і технічних засобів системи централізованого оповіщення та поповнення матеріального резерву 2.4.2.2. Облаштування приміщення для дільничного інспектора 2.4.2.3. Придбання спец автомобіля для МПО
	2.5. Забезпечення прозорості системи управління територією	2.5.1. Створення Центру надання адміністративних послуг для населення та бізнесу	2.5.1.1. Співфінансування закупівлі меблів та обладнання ЦНАП 2.5.2.2. Ремонт будівлі та обладнання внутрішніх приміщень 2.5.2.3. Оптимізація процедури надання адміністративних послуг 2.5.2.4. Навчання обслуговуючого персоналу ЦНАП

Стратегічні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
		2.5.2. Підвищення ефективності системи управління громадою, в тому числі й публічними фінансами	2.5.2.1. Проведення громадських слухань з питань формування та виконання місцевого бюджету 2.5.2.2. Запровадження системи електронного документообігу в органах управління громадою
		2.5.3. Забезпечення розвитку громадянського суспільства	2.5.3.1. Пошук грантових програм, донорських коштів, фінансових ліній, спрямованих на розвиток громади 2.5.3.2. Участь у програмах міжнародної технічної допомоги для соціально-економічного розвитку громади 2.5.3.3. Забезпечення застосування громадського моніторингу як інструменту контролю діяльності місцевої влади (системи «Відкритий бюджет» та «Відкриті бюджети шкіл»)

Стратегічні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
------------------	------------------------------	----------	------------------

Стратегічні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
3. Розвиток освітнього, культурного середовища, забезпечення здорового способу життя та соціальної захищеності	3.1.Формування доступної та якісної освітньої системи, що відповідає вимогам громади суспільства	3.1.1.Забезпечення якості ведення навчально-виховного процесу	3.1.1.1. Підвищення ефективності роботи педагогічних кадрів шляхом удосконалення процедури їх атестації, забезпечення ефективності внутрішньо-шкільного контролю, морального та матеріального стимулювання творчих педагогів і колективів, створення належних умов праці та побуту для вчителя 3.1.1.2.Забезпечення всебічної підтримки обдарованої учнівської молоді через моральне та матеріальне заохочення учнів до участі в інтелектуальних, мистецьких, спортивних масових заходів 3.1.1.3.Продовження інформатизації закладів освіти, підключення комп'ютерної техніки до Інтернету 3.1.1.4.Модернізація обладнання навчальних кабінетів 3.1.1.5. Виготовлення технічної документації та актів на право власності ДПЗ.

Стратегічні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
			3.1.1.6. Створення центр розвитку дитини 3.1.1.7. Придбання шкільного автобуса в 2022 році
		3.1.2. Забезпечення умов ведення навчально-виховного процесу	3.1.2.1. Впровадження енергозберігаючих технологій шляхом заміни вікон, утеплення фасадів 3.1.2.2. Забезпечення комп'ютерною технікою та ліцензійними програмними засобами заклади освіти 3.1.2.3. Матеріально-технічне забезпечення закладів освіти 3.1.2.4. Забезпечення соціального захисту учнів шляхом організації безоплатного харчування, медичного нагляду, підвозу. 3.1.2.5. Капітальний ремонт окремих об'єктів та комплексів закладів освіти
		3.1.3. Оптимізація навчальних закладів.	3.1.3.1. Вивчення можливостей та визначення опорних навчальних закладів 3.1.3.2. Оптимізація мережі дошкільного закладу

Стратегі чні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
	3.2. Забезпечення належного рівня охорони здоров'я та підвищення тривалості життя мешканців громади	3.2.1.Забезпечення доступної та якісної первинної та невідкладної медичної допомоги мешканцям територіальної громади	3.2.1.1. Забезпечення сільської лікарняної амбулаторії загальної практики сімейної медицини, ФАПів необхідними медикаментами, телемедичним обладнанням для надання невідкладної допомоги 3.2.1.2. Проведення обстеження населення з метою виявлення та профілактики захворювань 3.2.1.3. Надання субвенції Снігурівській (Баштанській) центральній районній лікарні на придбання ліків для надання невідкладної допомоги населенню 3.2.1.4. Надання субвенції Снігурівській (Баштанській) центральній районній лікарні на закупку вакцини та оплату донорства.
		3.2.2. Створення умов для залучення лікарів	3.2.2.1 Розробка програми підтримки лікарів та медичного персоналу на селі за рахунок місцевого бюджету 3.2.2.2. Закупівля спеціального автотранспорту для лікарів

Стратегі чні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
	3.3.Покращення якості та ефективності соціальних послуг	3.3.1. Цільова підтримка населення з особливими соціальними потребами	3.3.1.1.Формування комплексних заходів, спрямованих на підтримання життєдіяльності і соціальної активності пенсіонерів, інвалідів, мешканців ТГ, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги. 3.3.1.2.Виявлення громадян, які потребують надання соціальних послуг, визначення (оцінювання) їх індивідуальних потреб у соціальному обслуговуванні (надання соціальних послуг) 3.3.1.3.Виконання сільської Програми соціального захисту населення «Турбота»
		3.3.2.Удосконалення системи надання соціальних послуг	3.3.2.1. Соціальний супровід сімей, що опинились в складних життєвих обставинах 3.3.2.2. Здійснення додаткових заходів щодо соціального захисту осіб, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення

Стратегі чні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
			антитерористичної операції 3.3.2.3. Здійснення додаткових заходів щодо соціального захисту сімей військовослужбовців, які загинули під час проведення антитерористичної операції, військовослужбовців та працівників правоохоронних органів, які брали участь у проведенні антитерористичної операції 3.3.2.4. Запровадження правової, психіко-педагогічної та організаційно-методичної системи 3.3.2.5. Створення умов для максимально раціонального та економного використання коштів сільського бюджету, спрямованих на сферу соціальної допомоги, залучення додаткових, у тому числі благодійних ресурсів, розвиток ділової та творчої активності громадян
		3.3.3. Забезпечення безперешкодним доступом до об'єктів соціальної інфраструктури людей з	3.3.3.1. Облаштування об'єктів соціальної інфраструктури безперешкодним доступом для осіб з особливими потребами

Стратегічні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
		особливими потребами	
	3.4.Підвищення освітнього, духовного, спортивного та культурного рівня населення громади	3.4.1. Підтримка розвитку мережі закладів культури та їх творчого потенціалу	3.4.1.1.Розробка місцевої цільової програми щодо проведення культурно-мистецьких масових заходів, пов'язаних з відзначенням свят та урочистостей різного рівня 3.4.1.2.Організаційне забезпечення підготовки та проведення культурно-мистецьких заходів в населених пунктах громади 3.4.1.3.Зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури та покращення їх технічного оснащення 3.4.1.4. Реконструкція, капітальний та поточний ремонт закладів культури 3.4.1.5.Підвищення рівня виконавської майстерності, підтримка існуючих колективів; забезпечення участі аматорів художньої самодіяльності у всіх запланованих всеукраїнських, обласних та місцевих культурно-масових заходах 3.4.1.6.Організація відзначення свят

Стратегі чні цілі	Пріоритети (операційні цілі)	Завдання	Заходи (проекти)
			та пам'ятних дат
		3.4.2.Розвиток спорту та здорового способу життя	3.4.2.1.Укріплення , оновлення матеріально-технічної бази існуючих спортивних об'єктів 3.4.2.2.Пропаганда здорового способу життя серед дітей та молоді (встановлення спортивних майданчиків) 3.4.2.3. Будівництво, реконструкція спортивних об'єктів (у тому числі придбання і встановлення вуличних тренажерів в населених пунктах громади) 3.4.2.4.Розвиток наявних видів спорту та впровадження нових в т.ч. сприяння забезпеченню участі молоді громади у спортивних змаганнях та проведення спортивних заходів на території громади 3.4.2.5. Придбання футбольної форми, іншого спортивного інвентаря

5. ПЛАН ЗАХОДІВ ТА ПРОЄКТІВ З РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

В основу Плану заходів та проєктів з реалізації Стратегії (далі – План заходів) лягли проєктні ідеї на основі пропозицій, що надійшли від представників підприємств, установ та організацій Широківської громади. Перелік проєктних ідей, розрахований на весь час реалізації Стратегії місцевого соціально-економічного розвитку Широківської громади (на період 2021-2027 рр.). Фінансування проєктів передбачено тільки на три роки, тобто до 2023 року, і подано в додатку 3. Інші проєктні ідеї будуть фінансуватися в наступних роках, що повністю відповідає запровадженому в органах місцевого самоврядування програмно-цільовому підходу і середньостроковому плануванню на три роки.

5.1. Часові рамки і засоби реалізації

План заходів з реалізації стратегії складається з технічних завдань на проєкти місцевого розвитку, які будуть впроваджуватися упродовж 2021-2023 років, враховуючи основні напрямки державного та регіонального розвитку.

Впровадження проєктів можливе через:

- фінансування за рахунок місцевого бюджету;
- фінансування за рахунок державної субвенції на розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад;
- залучення коштів Державного фонду регіонального розвитку;
- залучення фінансування від проєктів та програм міжнародної технічної допомоги суб'єктами місцевого розвитку різних організаційно-правових форм;
- залучення співфінансування від мешканців громади;
- залучення інших коштів у способи, що не суперечать діючому законодавству.

5.2. Очікувані результати запровадження Плану заходів з реалізації Стратегії місцевого соціально-економічного розвитку Широківської ОТГ

Реалізація *стратегічної цілі 1 «Економічне зростання населених пунктів громади»* у середньо- та довгостроковій перспективі призведе до наступних результатів:

- розвиток туризму та збільшення потоку туристів;
- розвиток підприємництва і конкурентоспроможності місцевої економіки;
- залучення інвестицій та збільшення обсягів виробництва та експорту;

- створення нових робочих місць, зменшення відпливу населення з громади;
- створення позитивного іміджу громади та її позиціонування як туристичного драйвера приміського середовища;
- зростання рівня заробітної плати відносно середньообласних показників;
- зростання рівня купівельної спроможності мешканців громади;
- зміцнення людського капіталу.

Реалізація *стратегічної цілі 2 «2. Створення комфортних умов для життя на території громади та сталий розвиток територій»* у середньо- та довгостроковій перспективі призведе до наступних результатів:

- покращення інфраструктури територій населених пунктів громади, у першу чергу доріг та мереж водопостачання;
- запровадження енергозберігаючих технологій та формування у населення відповідних принципів енергозбереження;
- створення виробництв, що ґрунтуються на використанні технологій альтернативної енергетики;
- поліпшення екологічних параметрів і збереження середовища;
- поліпшення благоустрою населених пунктів громади;
- вдосконалення архітектурно-естетичних характеристик простору життєдіяльності населення;
- підвищення соціально-економічної ефективності території громади;
- підвищення ефективності використання бюджетних коштів через запровадження принципів гендерного та партисипативного формування бюджету громади;

Реалізація *стратегічної цілі 3 «Розвиток освітнього, культурного середовища, забезпечення здорового способу життя та соціальної захищеності»* у середньо- та довгостроковій перспективі призведе до наступних результатів:

- підвищення якості послуг освіти, культури, дозвілля, охорони здоров'я;
- зміцнення матеріально-технічної бази навчально-виховних закладів;
- застосування сучасного медичного обслуговування для покращення якості медичного обслуговування мешканців громади;
- підтримка та підвищення іміджу культурно-просвітницьких закладів.
- зростання кількості громадських об'єднань та активізація діяльності вже існуючих;
- підвищення рівня довіри до органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб.

5.3. Припущення та ризики

Загальні припущення, що мають значення для реалізації Стратегії, полягають в успішності задекларованих Урядом України реформна період 2021-2027 рр., а також ефективності реагування на зовнішні виклики, пов'язані з військовим конфліктом. Наступними важливими припущеннями успішності її реалізації є доступність коштів державної субвенції на розвиток інфраструктури об'єднаним громадам, доступність та прозорість фінансових ресурсів Державного фонду регіонального розвитку, а також доступність іншого передбаченого конкретними проектами фінансування для їх впровадження.

Реалізація у Широківській громаді міжнародних проектів з підтримки практики сталого місцевого розвитку також сприятиме досягненню позитивних результатів.

Наявність знань з питань проєктного менеджменту у відповідних фахівців підрозділів установ та підприємств Широківської ОТГ є важливими загальними припущеннями для успішної реалізації Стратегії. Такі можливості до сьогодення є ускладненими, оскільки органи місцевого самоврядування населених пунктів, що увійшли до складу громади, раніше не працювали у режимі довгострокового планування та виконання запланованих цілей. Тому варто провести значну інформаційну роботу серед місцевих політичних та бізнесових еліт для належної підтримки стратегічних ініціатив та впровадження проєктів.

Деякі проєкти з плану реалізації можуть бути більш ефективними при застосуванні конкурсних механізмів – доступ до суспільних благ повинен бути забезпечений за прозорими правилами, передусім для тих сіл, які демонструватимуть більш активну участь мешканців (наприклад, вносять своє співфінансування, безоплатну працю на користь громади, забезпечення утримання об'єктів інфраструктури тощо).

Підвищення спроможності місцевого населення та установ і їх готовність взяти участь та надати підтримку у реалізації Стратегії є наступним важливим припущенням, що допомагає максимально використати сільськогосподарський, туристичний і підприємницький потенціал сільських територій громади. Участь фермерів, сільськогосподарських підприємств та інших суб'єктів розвитку села є особливо важливою для успіху ініціатив зі створення сільськогосподарських кооперативів.

Основні ризики, пов'язані зі здійсненням програми включають:

- Зниження інвестиційного рейтингу країни і регіону;

- Зменшення обсягів, або скасування субвенції на розвиток інфраструктури об'єднаних територіальних громад;
- Нехтування розвитком сільських територій – низький рівень інвестицій, старіння населення, демографічний спад, міграція;
- Нераціональне використання природних ресурсів, передусім – у аграрному секторі;
- Неможливість встановлення необхідних партнерських відносин та отримання критичної маси зацікавлених сторін в населених пунктах, готових підтримати реалізацію конкретних проєктів та стратегії в цілому;
- Відсутність знань та управлінської спроможності у представників органів влади, бізнес-структур та громадських організацій щодо реалізації проєктів і та залучення необхідних ресурсів (коштів).

5.4. Рекомендації:

Успіх реалізації та сталості результатів кожного проєкту базується на розумному врахуванні інтересів громади і приватних інтересів. Тому, де це можливо, необхідне поєднання фінансування з селищного бюджету і приватних коштів на додаток до підтримки з держбюджету та програм МТД.

Досвід інших регіонів і країн може прискорити реалізацію проєктів і сприяти отриманню максимальної віддачі.

Відповідно до передбачених Стратегією цілей, окремі завдання та ідеї проєктів можуть бути додані, або змінені в наступні роки під час процедур моніторингу та актуалізації стратегії.

6. СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ, МОНІТОРИНГУ ТА ОНОВЛЕННЯ ПЛАНУ СЕР

Реалізація завдань Стратегії передбачає виконання одночасно багатьох завдань різними структурами виконкому сільської ради за участі багатьох партнерів, що ставить перед керівництвом громади питання раціонального управління цим доволі складним процесом.

Управління процесом реалізації Стратегії розвитку Широківської громади проводиться за принципами єдності управління, персональної відповідальності, прозорості та поточної координації дій.

З метою координації дій на технічному рівні реалізації розпорядженням сільського голови може створюватися Група з управління розвитком (далі – ГУР). До складу ГУР входять відповідальні за виконання завдань стратегічного плану. Очолює ГУР перший заступник сільського голови. Повний склад ГУР та персональна відповідальність за реалізацію завдань стратегічного плану визначається розпорядженням селищного голови. ГУР збирається не рідше одного разу на квартал.

Система управління має два рівні: політичний та технічний.

Політичний рівень забезпечує особисто сільський голова, виконком та рада. На цьому рівні заслуховуються та затверджуються звіти ГУР, пропозиції щодо внесення змін (оновлення) Стратегії. Сільська рада приймає рішення щодо внесення змін до Плану заходів та проєктів з реалізації Стратегії на підставі внесення пропозицій сільським головою за результатами роботи цієї групи.

Технічний рівень управління і моніторингу виконує власне ГУР, яка:

- забезпечує виконання завдань Стратегії;
- організовує взаємодію підрозділів виконавчих органів сільської ради, органів державної влади, підприємств та установ громади в процесі реалізації Стратегії, інших загальноселищних програм та проєктів;
- здійснює моніторинг соціально-економічного стану громади за визначеними показниками;
- аналізує співвідношення основних соціально-економічних показників громади та зовнішнього середовища (області, країни, світу тощо);
- вивчає основні політичні, економічні, фінансові, соціальні, наукові, технологічні і т.д. тенденції, визначає їх впливи на громаду;
- формує пропозиції стратегічних сценаріїв в нових політичних, соціально-економічних умовах зовнішнього середовища;

- аналізує соціально-економічні тенденції найближчих конкурентів у порівнянні з показниками громади, аналізує загрози, які надходять від конкурентів;
- формує пропозиції змін до цілей і завдань, які необхідно вносити до стратегії як відповідь на виявлені нові загрози і можливості;
- здійснює підготовку щорічних звітів про стан реалізації Стратегії, надає їх сільському голові та презентує їх на останньому в році черговому пленарному засіданні сільської ради. Повний текст звіту підлягає обов'язковому розміщенню в мережі Інтернет.

Процедура моніторингу: Головний сенс моніторингу полягає у виконанні двох взаємопов'язаних функцій – спостереження (відслідковування) та попередження. Відслідковування проводиться з метою виявлення відповідності наявного стану речей бажаному результату, а спостереження – з метою попередження небажаних наслідків.

Моніторинг Стратегії Широківської громади включає три рівні:

1) *Моніторинг зовнішнього середовища розвитку громади.* Базується на аналізі основних показників, що характеризують ситуацію в державі в цілому та Миколаївській області, які є стратегічно важливими для сільської громади. Підсумки підводяться один раз на рік та доводяться як частина зведеного аналітичного моніторингового звіту.

2) *Моніторинг процесу реалізації* відповідно до наступних показників:

Обсяги фактичних доходів місцевого бюджету на душу населення;

- Обсяги фактичних видатків місцевого бюджету на душу населення
- Середня місячна заробітна плата;
- Чисельність населення, зайнятого у всіх сферах економіки;
- Кількість зареєстрованих безробітних;
- Частка довжини автошляхів з пошкодженим покриттям до загальної довжини автошляхів;
- Середній бал за результатами ЗНО в школах громади;
- Звіт про виконання цієї частини моніторингу готується щорічно, як частина зведеного аналітичного моніторингового звіту тощо.

3) *Моніторинг виконання проєктів місцевого розвитку, що складають План заходів з реалізації Стратегії.* Оцінюється стан виконання кожного проєкту та ступінь досягнення результатів, передбачених технічним завданням на проєкт.

На підставі результатів моніторингу, один раз на рік – не пізніше 1 листопада, на чергове засідання ГУР виносять на розгляд проміжний аналіз фінансових потреб, зведений по всіх стратегічних цілях. Затверджений ГУР аналіз

фінансових потреб надається до депутатської комісії з питань планування, фінансів, бюджету, соціально-економічного розвитку, промисловості та підприємництва для урахування під час розробки проєкту бюджету на наступний рік.

Додатки

Додаток 1.

Оцінка сільського бюджету Широківської ОТГ на 2021 рік

Доходи

Дохідна частина сільського бюджету Широківської ОТГ на 2021 рік розроблена на основі норм Податкового і Бюджетного кодексів України та інших законодавчих актів із врахуванням децентралізації та поліпшення умов ведення бізнесу.

При плануванні дохідної частини сільського бюджету на 2021 рік було враховано статистичні показники, які використовуються при розрахунку прогнозних надходжень податків та зборів, очікувані макропоказники економічного і соціального розвитку України на 2021 рік та прогнозні показники на 2022-2023 роки, фактичне виконання дохідної частини місцевого бюджету за результатами 2020 року, очікуваних надходжень, а також запропонованих змін до податкового та бюджетного законодавства.

Визначити на 2021 рік:

доходи сільського бюджету у сумі -32672423 гривень, у тому числі доходи загального фонду сільського бюджету -32544119 гривень та доходи спеціального фонду сільського бюджету - 128304 гривень;

– видатки сільського бюджету у сумі -32672423 гривень, у тому числі видатки загального фонду сільського бюджету - 32363119 гривень та видатки спеціального фонду сільського бюджету - 309304 гривень;

– оборотний залишок бюджетних коштів сільського бюджету у розмірі - оборотний залишок бюджетних коштів сільського бюджету у розмірі 20000 гривень, що становить 0,06 відсотків видатків загального фонду бюджету гривень, що становить 0,06 відсотки видатків загального фонду сільського бюджету;

Затвердити профіцит загального фонду сільського бюджету в сумі 185468 гривень та дефіцит спеціального фонду сільського бюджету в сумі 185468 гривень, джерелом покриття якого є передача коштів загального фонду до бюджету розвитку спеціального фонду сільського бюджету.

Податки на доходи, податки на прибуток, податки на збільшення ринкової вартості прогнозуються у розмірі – 11447464грн. В структурі доходів сільського бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів)на 2021 рік частка цих податків складає 63,7%.

Податок на майно планується у сумі 3899259грн, що в структурі доходів сільського бюджету (без урахування міжбюджетних трансфертів) складає 11,9%.

Єдиний податок в обсягах надходжень сільського бюджету становить 7,1%, та планується у сумі 2335498грн.

Міжбюджетні трансферти з державного бюджету до сільського бюджету

Міжбюджетні трансферти, що передаються з державного бюджету до бюджету Широківської сільської ради, і які є складовою дохідної частини сільського бюджету 2021 року, визначені відповідно до Закону України «Про Державний бюджет України на 2021 рік».

Обсяг міжбюджетних трансфертів, що надаються з державного бюджету до бюджету Широківської сільської ради враховано в сумі 14713,674 тис. грн., у тому числі:

- Дотації із державного бюджету місцевим бюджетам – базова дотація 645500 грн
- Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам – 14007900 грн
- Субвенція з інших місцевих бюджетів на здійснення переданих видатків у сфері освіти – 60274 грн.

Видатки бюджету

Обсяг видаткової частини сільського бюджету (з урахуванням субвенцій з державного бюджету) визначено в розмірі 29404066,00грн., у тому числі 28956066,00грн. - видатки загального фонду та 448000,00грн. – видатки спеціального фонду.

Видатки загального фонду бюджету

Найменування головного розпорядника коштів місцевого бюджету/ відповідального виконавця, найменування бюджетної програми згідно з Типовою програмною класифікацією видатків та кредитування місцевих бюджетів	Загальний фонд				
	усього	видатки споживання	з них		видатки розвитку
			оплата праці	комунальні послуги та енергоносії	
1	2	3	4	5	6
Широківська с/р	6 841 878,00	6 621 878,00	2 837 676,00	219 000,00	220 000,00
Широківська с/р	6 841 878,00	6 621 878,00	2 837 676,00	219 000,00	220 000,00
Організаційне, інформаційно-аналітичне та матеріально-технічне забезпечення діяльності обласної ради, районної ради, районної у місті ради (у разі її створення), міської, селищної, сільської рад	2 815 129,00	2 815 129,00	2 072 311,00	50 000,00	0,00
Орган з питань фінансів	381 685,00	381 685,00	300 245,00	0,00	0,00
Орган з питань соціального захисту населення	545 486,00	545 486,00	447 120,00		
Пільгове медичне обслуговування осіб, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи	500,00	500,00	0,00	0,00	0,00
Компенсаційні виплати особам з інвалідністю на бензин, ремонт, технічне обслуговування автомобілів, мотоциклів та на транспортне обслуговування	4 100,00	4 100,00	0,00	0,00	0,00
Інші видатки на соціальний захист ветеранів війни та праці	145 500,00	145 500,00	0,00	0,00	0,00
Організація та проведення громадських робіт	21 960,00	21 960,00	18 000,00	0,00	0,00
Інші заходи у сфері соціального захисту і соціального забезпечення	150 000,00	150 000,00	0,00	0,00	0,00
Забезпечення діяльності місцевих центрів фізичного здоров'я населення `Спорт для всіх` та проведення фізкультурно-масових заходів серед населення регіону	50 000,00	50 000,00	0,00	0,00	0,00
Підтримка спорту вищих досягнень та організацій, які здійснюють фізкультурно-спортивну діяльність в регіоні	200 000,00	200 000,00	0,00	0,00	0,00
Експлуатація та технічне обслуговування житлового фонду	20 000,00	20 000,00	0,00	0,00	0,00
Забезпечення діяльності водопровідно-каналізаційного господарства	220 000,00	0,00	0,00	0,00	220 000,00
Організація благоустрою населених пунктів	186 000,00	186 000,00	0,00	169 000,00	0,00
Здійснення заходів із землеустрою	40 000,00	40 000,00	0,00	0,00	0,00
Виконання інвестиційних проектів в рамках здійснення заходів щодо соціально-економічного розвитку окремих територій	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00

Утримання та розвиток автомобільних доріг та дорожньої інфраструктури за рахунок коштів місцевого бюджету	130 000,00	130 000,00	0,00	0,00	0,00
Внески до статутного капіталу суб'єктів господарювання	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Заходи із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій та наслідків стихійного лиха	57 800,00	57 800,00	0,00	0,00	0,00
Субвенція з місцевого бюджету на здійснення переданих видатків у сфері охорони здоров'я за рахунок коштів медичної субвенції	35 900,00	35 900,00	0,00	0,00	0,00
Інші субвенції з місцевого бюджету	1 817 818,00	1 817 818,00	0,00	0,00	0,00
Субвенція з місцевого бюджету державному бюджету на виконання програм соціально-економічного розвитку регіонів	20 000,00	20 000,00	0,00	0,00	0,00
Відділ освіти та культури Широко.с/р	25 521 241,00	25 519 241,00	18 653 749,00	1 224 800,00	2 000,00
Орган з питань освіти і науки	25 521 241,00	25 519 241,00	18 653 749,00	1 224 800,00	2 000,00
Керівництво і управління у відповідній сфері у містах (місті Києві), селищах, селах, об'єднаних територіальних громадах	284 268,00	284 268,00	224 810,00	0,00	0,00
Надання дошкільної освіти	3 804 843,00	3 803 843,00	2 514 632,00	181 600,00	1 000,00
	20 081 402,00	20 080 402,00	15 005 767,00	1 000 000,00	1 000,00
	465 479,00	465 479,00	366 903,00	0,00	0,00
Забезпечення діяльності бібліотек	289 554,00	289 554,00	222 887,00	0,00	0,00
Забезпечення діяльності палаців і будинків культури, клубів, центрів дозвілля та інших клубних закладів	535 695,00	535 695,00	318 750,00	43 200,00	0,00
Інші заходи в галузі культури і мистецтва	60 000,00	60 000,00	0,00	0,00	0,00
Будівництво освітніх установ та закладів	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
УСЬОГО	32 363 119,00	32 141 119,00	21 491 425,00	1 443 800,00	222 000,00

Видатки спеціального фонду бюджету

Найменування головного розпорядника коштів місцевого бюджету/ відповідального виконавця, найменування бюджетної програми згідно з Типовою програмною класифікацією видатків та кредитування місцевих бюджетів	Спеціальний фонд				
	усього	видатки споживання	з них		видатки розвитку
			оплата праці	комунальні послуги та енергоносії	
1	2	3	4	5	6
Широківська сільська рада	100000,00	0,00	0,00	0,00	100000,00
Відділ освіти та культури	209 304,00	128304,00	0	0	81000,00
Всього	309304,00	128304,00	0,00	0,00	181000,00

Додаток 2.
Перелік показників соціально-економічного розвитку
Широківської територіальної громади 2021-2023 роки

№	Найменування показника	Одиниця виміру	2021	2022	2023
1	Кількість дітей віком до 16 років	Осіб	580	583	593
2	Кількість підприємств малого та середнього бізнесу розташованих на території ОТГ	Одиниць	38	38	40
3	Доходи загального фонду бюджету територіальної громади без трансфертів на 1 особу	Грн.	5143	6200	6280
4	Об'єкти надходжень до бюджету територіальної громади від сплати податку на доходи фізичних осіб на 1 особу	Грн.	3302	3700	3900
5	Охоплення дітей дошкільними навчальними закладами	%	100	100	100
6	Частка дітей охоплених позашкільною освітою у загальній кількості дітей шкільного віку	%	20	22	25
7	Частка домогосподарств забезпечених централізованим водопостачанням у загальній кількості домогосподарств об'єднаної територіальної громади	%	70	80	90
8	Частка населених пунктів у яких впроваджено роздільне збирання твердих побутових відходів, у загальній кількості населених пунктів територіальної громади	%	0	1	1
9	Кількість проєктів регіонального розвитку, що реалізується на території територіальної громади у тому числі за рахунок коштів державного фонду	одиниць	0	1	1
10	Частка відремонтованих доріг комунальної власності	%	10	20	50
11	Природний приріст	осіб	+8	+10	+12

№	Найменування показника	Одиниця виміру	2021	2022	2023
	(скорочення) населення				
12	Частка домогосподарств, що мають доступ до мережі Інтернет у загальній кількості домогосподарств територіальної громади	%	65	80	94
13	Кількість розроблених бізнес-планів та інвестиційних пропозицій органами місцевого самоврядування	одиниць	0	1	1
14	Кількість міжнародних проєктів технічної допомоги, що реалізована на території Громади	одиниць	0	0	1
15	Кількість створених місць масового відпочинку	одиниць	2	1	1

Додаток 3.
Індикативні прогностні показники Широківської ОТГ
на 2021-2022 рр.

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ
ЕКОНОМІЧНОГО І СОЦІАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Показники	Одиниця виміру	2021 рік прогноз	2022 рік прогноз
Обсяг реалізованої промислової продукції, у % до попереднього року	%	-	-
Індекс обсягу сільськогосподарського виробництва, у % до попереднього року	%	103.2	104
Фонд оплати праці робітників і службовців, працівників сільського господарства, малих підприємств (без військовослужбовців)	млн. грн.	66645.4	70444.2
Середньомісячна заробітна плата одного штатного працівника	грн.	9353	9886
Обсяг обороту роздрібної торгівлі, у % до попереднього року	%	90	92

ІНДИКАТИВНІ ПРОГНОЗНІ ПОКАЗНИКИ БЮДЖЕТУ НА 2021-2022 РОКИ

Назва показника	2021 рік	2022 рік
тис. грн.		
Доходи:	32672,4	33167.7
у тому числі:		
Податки і збори	17753,4	18234.7
- податок на доходи фізичних осіб	6600,0	9390.6
Власні надходження бюджетних установ	128,3	142.2
Міжбюджетні трансферти з державного та обласного бюджету	14713,7	14785.2
Видатки	32672,4	33167.7
із них:		
- державне управління	6941,9	6688.6
- освіта	20836,5	23930.1
- охорона здоров'я	-	
- соціальний захист населення	545,5	69.8
- культура і мистецтво	535,7	340.4
- фізична культура і спорт	200,0	250,0
- міжбюджетні трансферти районному бюджету	1772,1	450.1
- інші	1840,7	1688.7

Додаток 4.

Завдання та технічні завдання (ідеї)

1. Економічне зростання населених пунктів громади

1.1. Створення умов для розвитку малого та середнього бізнесу

Завдання Стратегії	ЗаходиПлану з реалізації Стратегії	Виконавець	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис.грн	Джерела фінансування	Показники виконання
1.1.1. Створення конкурентного середовища, в якому забезпечено рівні можливості для всіх учасників ринку	1.1.1.1. Розвиток мережі спеціально облаштованих територій та місць ведення підприємницької діяльності	Сільська рада	2021-2023	1500	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
1.1.1. Створення конкурентного середовища, в якому забезпечено рівні можливості для всіх учасників ринку	1.1.1.2. Популяризація нових видів бізнесу	Сільська рада	2021-2022	800	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
1.1.1. Створення конкурентного середовища, в якому забезпечено рівні можливості для всіх учасників ринку	1.1.1.3. Розвиток кооперативного руху – створення сільськогосподарських обслуговуючихкооперативів у різних сферах господарства	Сільська рада	2021-2023	0	-	
1.1.1. Створення конкурентного середовища, в якому забезпечено рівні можливості для всіх учасників ринку	1.1.1.4. Сприяння створенню малих підприємств					

середовища, в якому забезпечено рівні можливості для всіх учасників ринку	підприємств з надання побутових послуг населенню (салон краси, швейна майстерня, ремонт побутової техніки тощо).					
1.1.2. Забезпечення конструктивного діалогу місцевої влади з малим та середнім підприємництвом	1.1.2.1. Підвищення інформованості малого та середнього підприємництва щодо регуляторної діяльності ОМС	Сільська рада	2022	50	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
1.1.2. Забезпечення конструктивного діалогу місцевої влади з малим та середнім підприємництвом	1.1.2.1. Проведення консультацій з бізнесом щодо забезпечення ефективної реалізації державної регуляторної політики	Сільська рада	2022	0	-	
1.1.2. Забезпечення конструктивного діалогу місцевої влади з малим та середнім підприємництвом	1.1.2.3. Усунення перешкод та дерегуляція підприємницької діяльності.					
1.1.3. Підтримка громадських ініціатив з розвитку підприємництва	1.1.3.1. Сприяння наданню одноразових виплат по безробіттю для зайняття підприємницькою діяльністю					
1.1.3. Підтримка громадських ініціатив з розвитку підприємництва	1.1.3.2. Започаткування конкурсів на кращу бізнес-ідею з					

	грошовими призами (цільова програма розвитку підприємництва)					
1.1.4. Популяризація інвестиційних можливостей громади	1.1.4.1. Проведення інвентаризації земель та природних ресурсів громади					
1.1.4. Популяризація інвестиційних можливостей громади	1.1.4.2. Розробка Інвестиційного паспорту, висвітлення діяльності сільської ради через ЗМІ					
1.1.4. Популяризація інвестиційних можливостей громади	1.1.4.3. Виготовлення та розповсюдження реklamних матеріалів про інвестиційні можливості громади					
1.1.4. Популяризація інвестиційних можливостей громади	1.1.4.4. Участь у виставках та інших заходах з метою популяризації інвестиційних можливостей громади					

1. Економічне зростання населених пунктів громади (розвиток аграрно-промислової та туристичної сфер)

1.2. Підвищення рівня зайнятості населення

Завдання Стратегії	Заходи Плану з реалізації Стратегії	Виконавець	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис.грн	Джерела фінансування	Показники виконання
1.2.1. Детінізація робочої сили	1.2.1.1. Проводити широку інформаційно-роз'яснювальну роботу серед громадськості щодо переваг легальної зайнятості та соціальних ризиків громадян, які не легалізують свою зайнятість та отримують заробітну плату неофіційно.	Сільська рада	2021-2023р	0	-	
1.2.1. Детінізація робочої сили	1.2.1.2. Запровадження у штаті сільської ради інспектора з праці	Сільська рада	2021-2023	0	-	
1.2.2. Покращення співпраці з Центром зайнятості	1.2.2.1. Залучення безробітних на громадські роботи по благоустрою населених пунктів громади	Сільська рада	2021-2023	22		

1. Економічне зростання населених пунктів громади (розвиток аграрно-промислової та туристичної сфер)

1.3. Підвищення туристичного потенціалу громади (розробка нових туристичних продуктів)

Завдання Стратегії	Заходи Плану з реалізації Стратегії	Виконавець	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис.грн	Джерела фінансування	Показники виконання
1.3.1. Створення сучасних туристичних продуктів, що враховують місцеві особливості	1.3.1.1. Аналіз туристичних можливостей громади	Сільська рада	2022	125	місцевий бюджет	
1.3.1. Створення сучасних туристичних продуктів, що враховують місцеві особливості	1.3.1.2. Розробка маршрутів вихідного дня з встановленням відповідної інфраструктури (вказівники, альтанки, місця для риболовлі тощо)	Сільська рада	2021-2023	150	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
1.3.2. Брендуння територіальної громади як культурно-історичного центру та її популяризація в межах області та України	1.3.2.1. Виготовлення буклетів та їх розповсюдження на туристичних заходах	Сільська рада	2021-2023	5	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
1.3.2. Брендуння територіальної громади як культурно-історичного центру та її популяризація в межах області та України	1.3.2.2. Встановлення стел та інформаційних вказівників щодо місцевих природних пам'яток та визначних місць	Сільська рада	2021-2023	5	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
1.3.2. Брендуння територіальної громади	1.3.2.3. Облаштування пам'ятних місць	Сільська рада	2021-2023	10	місцевий бюджет, інші	

як культурно-історичного центру та її популяризація в межах області та України					джерела, не заборонені чинним законодавством	
--	--	--	--	--	--	--

2. Створення комфортних умов для життя на території громади та сталий розвиток території

2.1. Збереження навколишнього природного середовища, розвиток «зеленої» енергетики та запровадження енергоефективних технологій

Завдання Стратегії	Заходи Плану з реалізації Стратегії	Виконавець	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис.грн	Джерела фінансування	Показники виконання
2.1.1. Підвищення екологічної культури та рівня екологічної свідомості населення	2.1.1.1. Проведення інформаційних кампаній щодо роздільного збору сміття та недопущення екологічного забруднення території громади	Сільська рада	2021-2023	7	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.1.1. Підвищення екологічної культури та рівня екологічної свідомості населення	2.1.1.2. Проведення інформаційно-роз'яснювальних кампаній щодо необхідності енергозбереження у школах, дитсадках, установах тощо	Сільська рада	2021-2023	5	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.1.2. Поліпшення управління енергетичними ресурсами та розвиток альтернативної енергетики, в тому числі й через створення підприємств з генерації	2.1.2.1. Вивчення можливості щодо залучення інвестицій для будівництва сонячної електростанції	Сільська рада	2021	5	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	

відновлюваних джерел енергії						
2.1.2. Поліпшення управління енергетичними ресурсами та розвиток альтернативної енергетики, в тому числі й через створення підприємств з генерації відновлюваних джерел енергії	2.1.2.2. Вивчення можливості щодо залучення інвестицій для будівництва вітряної електростанції	Сільська рада	2021	5	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.1.3. Забезпечення впровадження енергоефективних та енергозберігаючих технологій в усіх галузях економіки та установах бюджетної сфери	2.1.3.1. Проведення енергоаудиту та оцінка енергоспоживання комунальних закладів в громаді	Сільська рада	2021	60	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.1.3. забезпечення впровадження енергоефективних та енергозберігаючих технологій в усіх галузях економіки та установах бюджетної сфери	2.1.3.2. Ремонт комунальних будівель з використанням сучасних енергоефективних матеріалів та технологій	Сільська рада	2021-2023	4500	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.1.4. Проведення реконструкції систем опалення комунальних будівель громади з врахуванням сучасних енергоефективних технологій	2.1.4.1. Придбання та встановлення опалювального обладнання для заміщення традиційних видів палива альтернативними видами палива	Сільська рада	2021-2023	350	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	

2.1.4. Проведення реконструкції систем опалення комунальних будівель громади з врахуванням сучасних енергоефективних технологій	2.1.4.2. Сприяння створенню потужностей з вироблення з відходів сільського господарства альтернативних видів палива					
---	---	--	--	--	--	--

2. Створення комфортних умов для життя на території громади

2.2. Розвиток комунальної інфраструктури територіальної громади та забезпечення населення якісними послугами

Завдання Стратегії	Заходи Плану з реалізації Стратегії	Виконавець	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис.грн	Джерела фінансування	Показники виконання
2.2.1.Розвиток інфраструктури водопостачання та водовідведення	2.2.1. Розвиток інфраструктури водопостачання та водовідведення	Сільська рада	2021-2022	2500	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.2.1.Розвиток інфраструктури водопостачання та водовідведення	2.2.1.2. Заміна застарілого обладнання для зменшення енерговитрат	Сільська рада	2023	300	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.2.1.Розвиток інфраструктури водопостачання та водовідведення	2.2.1.3. Встановлення нового обладнання для покращення якості питної води (станція доочистки)	Сільська рада	2021-2022	700	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.2.1.Розвиток інфраструктури водопостачання та водовідведення	2.2.1.4. Покращення технічного стану об'єктів водовідведення, розширення мережі водовідведення	Сільська рада	2021-2022	170	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.2.2. Впровадження нових сучасних технологій у сфері збору, сортування, транспортування та переробки ТПВ	2.2.2.1. Ліквідація несанкціонованих звалищ сміття	Сільська рада	2021-2023	100	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	

2.2.2. Впровадження нових сучасних технологій у сфері збору, сортування, транспортування та переробки ТПВ	2.2.2.2. Паспортизація сміттєзвалищ	Сільська рада	2023	700	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.2.2. Впровадження нових сучасних технологій у сфері збору, сортування, транспортування та переробки ТПВ	2.2.2.3. Придбання контейнерів для роздільного збору ТПВ	Сільська рада	2021-2023	300	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.2.2. Впровадження нових сучасних технологій у сфері збору, сортування, транспортування та переробки ТПВ	2.2.2.4. Реалізація громадських ініціатив з очищення територій населених пунктів, парків, лісосмуг	Сільська рада	2021-2023	100	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.2.3. Розвиток, відновлення та утримання вуличного освітлення населених пунктів громади	2.2.3.1. Проведення робіт з освітлення вулиць сіл Широківської сільської ради	Сільська рада	2021-2023	360	місцевий бюджет	
2.2.3. Розвиток, відновлення та утримання вуличного освітлення населених пунктів громади	2.2.3.2. Технічне обслуговування існуючих мереж вуличного освітлення					
2.2.3. Розвиток, відновлення та утримання вуличного освітлення населених пунктів громади	2.2.3.3. Оплата електроенергії за освітлення вулиць					

2. Створення комфортних умов для життя на території громади

2.3. Комплексний розвиток населених пунктів громади

Завдання Стратегії	Заходи Плану з реалізації Стратегії	Виконавець	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис.грн	Джерела фінансування	Показники виконання
2.3.1. Поліпшення благоустрою території	2.3.1.1. Облаштування дитячих ігрових майданчиків для дітей дошкільного та молодшого шкільного віку в селах громади	Сільська рада	2023	1500	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.3.1. Поліпшення благоустрою території	2.3.1.2. Придбання транспортних засобів спеціального призначення для комунальних підприємств громади	Сільська рада	2021-2023	3000	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.3.1. Поліпшення благоустрою території	2.3.1.3. Запобігання та ліквідація надзвичайних ситуацій	Сільська рада	2021-2022	90	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.3.1. Поліпшення благоустрою території	2.3.1.4. Відкриття на базі КП цеху з виготовлення плитки					
2.3.2. Розробка містобудівної документації населених	2.3.2.1. Розробка схем планування території громади	Сільська рада	2021-2023	2300	місцевий бюджет	

пунктів громади	та генеральних планів населених пунктів, необхідних для розвитку громади					
2.3.3.Благоустрій територій населених пунктів громади	2.3.3.1. Благоустрій кладовищ у населених пунктах громади	Сільська рада	2021-2023	300	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.3.3.Благоустрій територій населених пунктів громади	2.3.3.2. Облаштування парків, виконання робіт по висаджуванню квітів на квітникових клумбах, висадка дерев, знесення аварійних та сухостійних дерев, викіс трави та бур'янів	Сільська рада	2021-2023	200	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.3.3.Благоустрій територій населених пунктів громади	2.3.3.3. Облаштування прилеглих територій пам'ятних знаків, елементів малої архітектури	Сільська рада	2021-2023	120	місцевий бюджет	
2.3.3.Благоустрій територій населених пунктів громади	2.3.3.4. Скошування трави по вулицях та проведення заходів з фітосанітарного					

	контролю рослин-алергенів					
2.3.4. Поліпшення транспортної доступності та сполученості між населеними пунктами громади	2.3.4.1. Забезпечення автобусного внутрішнього сполучення між населеними пунктами громади, з районним та обласним центром					
2.3.4. Поліпшення транспортної доступності та сполученості між населеними пунктами громади	2.3.4.2. Проведення капітального та поточних ремонтів доріг загального користування, що перебувають у комунальній власності громади					
2.3.4. Поліпшення транспортної доступності та сполученості між населеними пунктами громади	2.3.4.3. Ремонт автозупинок та їх повна заміна (за необхідності)					

2. Створення комфортних умов для життя на території громади

2.4. Підвищення рівня безпеки населення

Завдання Стратегії	Заходи Плану з реалізації Стратегії	Виконавець	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис.грн	Джерела фінансування	Показники виконання
2.4.1. Встановлення системи відеоспостереження в населених пунктах громади (в'їзди, виїзди, точки збору населення)	2.4.1.1. Виготовлення проєктної документації на систему відеоспостереження	Сільська рада	2023	15	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.4.1. Встановлення системи відеоспостереження в населених пунктах громади (в'їзди, виїзди, точки збору населення)	2.4.1.2. Закупівля та встановлення обладнання для відеоспостереження	Сільська рада	2023	150	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.4.2. Створення багатофункціонального центру безпеки	2.4.2.1. Експлуатаційно-технічне обслуговування апаратури і технічних засобів системи централізованого оповіщення та поповнення матеріального резерву	Сільська рада	2021-2023	510	місцевий бюджет	
2.4.2. Створення багатофункціонального	2.4.2.2. Облаштування	Сільська рада	2021	5	місцевий бюджет, інші джерела, не	

центру безпеки	приміщення для дільничного інспектора				заборонені чинним законодавством	
2.4.2. Створення багатофункціонального центру безпеки	2.4.2.3. Придбання спец автомобіля для МПО	Сільська рада	2022	1500	інфраструктурна субвенція	

2. Створення комфортних умов для життя на території громади

2.5. Забезпечення прозорої системи управління територією

Завдання Стратегії	Заходи Плану з реалізації Стратегії	Виконавець	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис.грн	Джерела фінансування	Показники виконання
2.5.1. Створення Центру надання адміністративних послуг для населення та бізнесу	2.5.1.1. Співфінансування закупівлі меблів та обладнання ЦНАП	Сільська рада	2022	410	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.5.1. Створення Центру надання адміністративних послуг для населення та бізнесу	2.5.2.2. Ремонт будівлі та обладнання внутрішніх приміщень	Сільська рада	2021	184	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.5.1. Створення Центру надання адміністративних послуг для населення та бізнесу	2.5.2.3. Оптимізація процедури надання адміністративних послуг	Сільська рада	2021	200	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
2.5.2. Підвищення ефективності системи управління громадою, в тому числі й публічними фінансами	Запровадження електронної системи «Відкритий бюджет»	Сільська рада	2021	0	-	
2.5.2. Підвищення ефективності системи управління громадою, в тому числі й публічними фінансами	Запровадження електронної системи «Відкриті бюджети шкіл»	Сільська рада	2021	0	-	

2.5.2. Підвищення ефективності системи управління громадою, в тому числі й публічними фінансами	2.5.2.1. Проведення громадських слухань з питань формування та виконання місцевого бюджету	Сільська рада	2021-2023	0	-	
2.5.2. Підвищення ефективності системи управління громадою, в тому числі й публічними фінансами	2.5.2.2. Запровадження системи електронного документообігу в органах управління громадою	Сільська рада	2021-2023	160	місцевий бюджет	
2.5.3. Забезпечення розвитку громадянського суспільства	2.5.3.1. Пошук грантових програм, донорських коштів, фінансових ліній, спрямованих на розвиток громади	Сільська рада	2021-2023	0	-	
2.5.3. Забезпечення розвитку громадянського суспільства	2.5.3.2. Участь у програмах міжнародної технічної допомоги для соціально-економічного розвитку громади	Сільська рада	2021-2022	0	-	
2.5.3. Забезпечення розвитку громадянського суспільства	2.5.3.3. Забезпечення застосування громадського моніторингу як інструменту контролю діяльності місцевої влади (системи «Відкритий бюджет» та «Відкриті бюджети шкіл»)					

3. Розвиток освітнього, культурного середовища, забезпечення здорового способу життя та соціальної захищеності
- 3.1. Формування доступної та якісної освітньої системи, що відповідає вимогам громади суспільства

Завдання Стратегії	Заходи Плану з реалізації Стратегії	Виконавець	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис.грн	Джерела фінансування	Показники виконання
3.1.1. Забезпечення якості ведення навчально-виховного процесу	3.1.1.1. Підвищення ефективності роботи педагогічних кадрів шляхом удосконалення процедури їх атестації, забезпечення ефективності внутрішньо-шкільного контролю, морального та матеріального стимулювання творчих педагогів і колективів, створення належних умов праці та побуту для вчителя	Сільська рада	2022	80	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.1.1. Забезпечення якості ведення навчально-виховного процесу	3.1.1.2. Забезпечення всебічної підтримки обдарованої учнівської молоді через моральне та матеріальне заохочення учнів до участі в інтелектуальних,	Сільська рада	2022	300	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	

	мистецьких, спортивних масових заходів					
3.1.1. Забезпечення якості ведення навчально-виховного процесу	3.1.1.3. Продовження інформатизації закладів освіти, підключення комп'ютерної техніки до Інтернету	Сільська рада	2022	50	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.1.1. Забезпечення якості ведення навчально-виховного процесу	3.1.1.4. Модернізація обладнання навчальних кабінетів	Сільська рада	2022	120	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.1.1. Забезпечення якості ведення навчально-виховного процесу	3.1.1.5. Виготовлення технічної документації та актів на право власності ДПЗ.	Сільська рада	2023	180	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.1.1. Забезпечення якості ведення навчально-виховного процесу	3.1.1.6. Створення центр розвитку дитини					
3.1.1. Забезпечення якості ведення навчально-виховного процесу	3.1.1.7. Придбання шкільного автобуса в 2022 році					
3.1.2. Забезпечення умов ведення навчально-виховного процесу	3.1.2.1. Впровадження енергозберігаючих технологій шляхом заміни вікон, утеплення фасадів	Сільська рада	2023	300	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	

3.1.2. Забезпечення умов ведення навчально-виховного процесу	3.1.2.2. Забезпечення комп'ютерною технікою та ліцензійними програмними засобами заклади освіти	Сільська рада	2023	120	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.1.2. Забезпечення умов ведення навчально-виховного процесу	3.1.2.3. Матеріально-технічне забезпечення закладів освіти	Сільська рада	2023	150	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.1.2. Забезпечення умов ведення навчально-виховного процесу	3.1.2.4. Забезпечення соціального захисту учнів шляхом організації безоплатного харчування, медичного нагляду, підвозу.	Сільська рада	2021-2023	2000	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.1.2. Забезпечення умов ведення навчально-виховного процесу	3.1.2.5. Капітальний ремонт окремих об'єктів та комплексів закладів освіти	Сільська рада	2021-2023	600	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.1.3. Оптимізація навчальних закладів.	3.1.3.1. Вивчення можливостей та визначення опорних навчальних закладів	Сільська рада	2021-2023	300	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.1.3. Оптимізація навчальних закладів.	3.1.3.2. Оптимізація мережі дошкільного закладу	Сільська рада	2021-2023	2100	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	

3. Розвиток освітнього, культурного середовища, забезпечення здорового способу життя та соціальної захищеності
- 3.2. Забезпечення належного рівня охорони здоров'я мешканців громади

Завдання Стратегії	Заходи Плану з реалізації Стратегії	Виконавець	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис.грн	Джерела фінансування	Показники виконання
3.2.1.Забезпечення доступної та якісної первинної та невідкладної медичної допомоги мешканцям територіальної громади	3.2.1.1. Забезпечення сільської лікарняної амбулаторії загальної практики сімейної медицини, ФАПів необхідними медикаментами, телемедичним обладнанням для надання невідкладної допомоги	Сільська рада	2022-2023	30	місцевий бюджет	
3.2.1.Забезпечення доступної та якісної первинної та невідкладної медичної допомоги мешканцям територіальної громади	3.2.1.2. Проведення обстеження населення з метою виявлення та профілактики захворювань	Сільська рада	2021-2023	0	-	
3.2.1.Забезпечення доступної та якісної первинної та невідкладної медичної допомоги мешканцям територіальної громади	3.2.1.3. Надання субвенції Снігурівській (Баштанській) центральній районній лікарні на придбання ліків для надання невідкладної допомоги населенню	Сільська рада	2021-2023	20	державний бюджет	
3.2.1.Забезпечення	3.2.1.4. Надання	Сільська рада	2021-2023	25	державний	

доступної та якісної первинної та невідкладної медичної допомоги мешканцям територіальної громади	субвенції Снігурівській (Баштанській) центральній районній лікарні на закупку вакцини та оплату донорства.				бюджет	
3.2.2. Створення умов для залучення лікарів	3.2.2.1 Розробка програми підтримки лікарів та медичного персоналу на селі за рахунок місцевого бюджету	Сільська рада	2022-2023	100	місцевий бюджет	
3.2.2. Створення умов для залучення лікарів	3.2.2.2. Закупівля спеціального автотранспорту для лікарів					

3. Розвиток освітнього, культурного середовища, забезпечення здорового способу життя та соціальної захищеності
- 3.3. Покращення якості та ефективності соціальних послуг

Завдання Стратегії	Заходи Плану з реалізації Стратегії	Виконавець	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис.грн	Джерела фінансування	Показники виконання
3.3.1. Цільова підтримка населення з особливими соціальними потребами	3.3.1.1. Формування комплексних заходів, спрямованих на підтримання життєдіяльності і соціальної активності пенсіонерів, інвалідів, мешканців ТГ, які перебувають у складних життєвих обставинах і потребують сторонньої допомоги.	Сільська рада	2021-2023	0	-	
3.3.1. Цільова підтримка населення з особливими соціальними потребами	3.3.1.2. Виявлення громадян, які потребують надання соціальних послуг, визначення (оцінювання) їх індивідуальних потреб у соціальному обслуговуванні (надання соціальних	Сільська рада	2021-2023	0	-	

	послуг)					
3.3.1. Цільова підтримка населення з особливими соціальними потребами	3.3.1.3. Виконання сільської Програми соціального захисту населення «Турбота»		2021-2023	120	місцевий бюджет	
3.3.2.Удосконалення системи надання соціальних послуг	3.3.2.1. Соціальний супровід сімей, що опинились в складних життєвих обставинах		2021-2023	20	місцевий бюджет	
3.3.2.Удосконалення системи надання соціальних послуг	3.3.2.2. Здійснення додаткових заходів щодо соціального захисту осіб, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції	Сільська рада	2021-2023	50	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.3.2.Удосконалення системи надання соціальних послуг	3.3.2.3. Здійснення додаткових заходів щодо соціального захисту сімей військовослужбовців, які загинули під час проведення антитерористичної операції, військовослужбовців та працівників правоохоронних органів, які брали участь у проведенні	Сільська рада	2021-2023	50	місцевий бюджет	

	антитерористичної операції					
3.3.2. Удосконалення системи надання соціальних послуг	3.3.2.4. Запровадження правової, психіко-педагогічної та організаційно-методичної системи	Сільська рада	2021-2023	210	місцевий бюджет	
3.3.2. Удосконалення системи надання соціальних послуг	3.3.2.5. Створення умов для максимально раціонального та економного використання коштів сільського бюджету, спрямованих на сферу соціальної допомоги, залучення додаткових, у тому числі благодійних ресурсів, розвиток ділової та творчої активності громадян					
3.3.3. Забезпечення безперешкодним доступом до об'єктів соціальної інфраструктури людей з особливими потребами	3.3.3.1. Облаштування об'єктів соціальної інфраструктури безперешкодним доступом для осіб з особливими потребами	Сільська рада	2021-2023	15	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	

3. Розвиток освітнього, культурного середовища, забезпечення здорового способу життя та соціальної захищеності
- 3.4. Підвищення освітнього, духовного, спортивного та культурного рівня населення громади

Завдання Стратегії	Заходи Плану з реалізації Стратегії	Виконавець	Строк виконання	Обсяг фінансування, тис. грн	Джерела фінансування	Показники виконання
3.4.1. Підтримка розвитку мережі закладів культури та їх творчого потенціалу	3.4.1.1. Розробка місцевої цільової програми щодо проведення культурно-мистецьких масових заходів, пов'язаних з відзначенням свят та урочистостей різного рівня	Сільська рада	2022	740	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.4.1. Підтримка розвитку мережі закладів культури та їх творчого потенціалу	3.4.1.2. Організаційне забезпечення підготовки та проведення культурно-мистецьких заходів в населених пунктах громади	Сільська рада	2022	60	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.4.1. Підтримка розвитку мережі закладів культури та їх творчого потенціалу	3.4.1.3. Зміцнення матеріально-технічної бази закладів культури та покращення їх технічного оснащення	Сільська рада	2022	700	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.4.1. Підтримка	3.4.1.4.	Сільська рада	2021	180	місцевий бюджет,	

розвитку мережі закладів культури та їх творчого потенціалу	Реконструкція, капітальний та поточний ремонт закладів культури				інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.4.1. Підтримка розвитку мережі закладів культури та їх творчого потенціалу	3.4.1.5. Підвищення рівня виконавської майстерності, підтримка існуючих колективів; забезпечення участі аматорів художньої самодіяльності у всіх запланованих всеукраїнських, обласних та місцевих культурно-масових заходах	Сільська рада	2021	50	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.4.1. Підтримка розвитку мережі закладів культури та їх творчого потенціалу	3.4.1.6. Організація відзначення свят та пам'ятних дат	Сільська рада	2022	1500	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.4.2. Розвиток спорту та здорового способу життя	3.4.2.1. Нове будівництво поля для гри в мініфутбол з додатковим облаштуванням.	Сільська рада	2022-2023	80	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.4.2. Розвиток спорту та здорового способу життя	3.4.2.2. Пропаганда здорового способу життя серед дітей та молоді (встановлення спортивних майданчиків)	Сільська рада	2021-2023	100	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.4.2. Розвиток спорту	3.4.2.3. Будівництво,	Сільська рада	2022-2023	140	місцевий бюджет,	

та здорового способу життя	реконструкція спортивних об'єктів (у тому числі придбання і встановлення вуличних тренажерів в населених пунктах громади)				інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.4.2. Розвиток спорту та здорового способу життя	3.4.2.4. Розвиток наявних видів спорту та впровадження нових в т.ч. сприяння забезпеченню участі молоді громади у спортивних змаганнях та проведення спортивних заходів на території громади	Сільська рада	2022-2023	25	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	
3.4.2. Розвиток спорту та здорового способу життя	3.4.2.5. Придбання футбольної форми, іншого спортивного інвентаря	Сільська рада	2022-2023	15	місцевий бюджет, інші джерела, не заборонені чинним законодавством	

